

Treball de Fi de Grau

Títol

Baltasar Porcel, el periodista: perfil i anàlisi d'articles d'opinió a La Vanguardia (1982-2009)

Autoria

Miquel Crespí Hernández

Professorat tutor

Joan Manuel Tresserras

Grau

Periodisme

Tipus de TFG

Recerca

Data

22/05/20

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Baltasar Porcel, el periodista: perfil i anàlisi d'articles d'opinió a La Vanguardia (1982-2009)		
Castellà:	Baltasar Porcel, el periodista: perfil y análisis de artículos de opinión en La Vanguardia (1982-2009)		
Anglès:	Baltasar Porcel, the journalist: profile and analysis of opinion articles at La Vanguardia (1982-2009)		
Autoria:	Miquel Crespí Hernández		
Professorat tutor:	Joan Manuel Tresserras		
Curs:	2019-2020	Grau:	Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Porcel, Catalunya, catalanisme, política, pragmatisme
Castellà:	Porcel, Cataluña, catalanismo, política, pragmatismo
Anglès:	Porcel, Catalonia, catalanism, politics, pragmatism

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Aquest treball estudia la figura de Baltasar Porcel centrant-se en la seva faceta periodística. A partir d'entrevistes, fonts escrites i l'anàlisi d'un llibre amb les seves millors columnes a La Vanguardia, es pretén comprendre la figura d'aquest periodista mallorquí, establert a Barcelona, que va escriure una columna diària en el rotatiu català durant 27 anys i fou molt pròxim a personatges com el Rei Joan Carles, Josep Tarradellas o Jordi Pujol
Castellà:	Este trabajo estudia la figura de Baltasar Porcel centrándose en su faceta periodística. A partir de entrevistas, fuentes escritas y el análisis de un libro con sus mejores columnas en La Vanguardia, se pretende comprender la figura de este periodista mallorquín, afincado en Barcelona, que escribió una columna diaria en el rotativo catalán durante 27 años y fue muy próximo a personajes como el Rey Juan Carlos I, Josep Tarradellas o Jordi Pujol
Anglès:	This work studies Baltasar Porcel's figure centring at his journalistic facet. From interviews, fonts written and the analysis of a book that collects his best columns at La Vanguardia, it is intended to understand the figure of this Majorican journalist, established at Barcelona, who wrote one daily column at the catalan newspaper along 27 years and was very next at personages like the King Juan Carlos I, Josep Tarradellas or Jordi Pujol

ÍNDIX

1-INTRODUCCIÓ.....	2
2-PERFIL DEL PERSONATGE.....	4
2.1.-PRESENTACIÓ.....	4
2.2.-PRIMERA ETAPA: JOVENTUT I INICIS PERIODÍSTICS (1937-1959).....	6
2.2.1.-Andratx, el poble encallat per la postguerra.....	6
2.2.2.-El començament del viatge i entrada en el món periodístic.....	8
2.2.3.-El personatge clau: Llorenç Villalonga.....	11
2.3.-SEGONA ETAPA: LA CONSAGRACIÓ DEL PERIODISTA (1959-1981).....	13
2.3.1.-Arribada a Barcelona i introducció al catalanisme.....	13
2.3.2.-Serra d'Or i Destino, la consagració.....	15
2.3.3.-El cas Josep Pla.....	20
2.3.4.-20 anys d'assajos sociopolítics, extenses entrevistes i molts rotatius.....	21
2.3.5.-M ^a Àngels Roqué, un canvi radical en la seva vida.....	25
2.4.-TERCERA ETAPA: COLUMNISME I PODER (1982-2009).....	26
2.4.1.-Una columna <i>ad eternum</i>	26
2.4.2.-Porcel, figura clau per la monarquia.....	29
2.4.3.-Baltasar Porcel i Jordi Pujol, una admiració mútua.....	33
2.4.4.-Les col·laboracions entre Porcel i Pujol.....	34
2.4.5.-L'apagament de l'espelma.....	36
3-ANÀLISI QUALITATIVA.....	38
3.1.-METODOLOGIA.....	38
3.1.1.-Objecte d'estudi i propòsit.....	38
3.1.2.-Composició de la mostra.....	39
3.2.-TAULA RESUM DELS ARTICLES.....	40
3.3.-ANÀLISI DELS ARTICLES.....	47
3.4.-VALORACIÓ GLOBAL.....	105
3.4.1.-Una mirada general.....	105
3.4.2.-La cultura com a camp de batalla.....	108
3.4.3.-Porcel, l'analista polític amb el pragmatisme com a bandera.....	112
3.4.4.-El paper de la monarquia.....	114
3.4.5.-La visió sobre Jordi Pujol.....	115
3.4.6.-La importància dels Jocs Olímpics per a Catalunya.....	116

3.4.7.-El refutament de l'esquerra.....	117
3.4.8.-L'anàlisi de la política internacional.....	119
3.4.9.-Porcel, el setciències.....	121
3.5.-L'ESTIL PERIODÍSTIC.....	123
4-CONCLUSIONS.....	129
5-BIBLIOGRAFIA.....	134
5.1.-FONTS ESCRITES.....	134
5.2.-ENTREVISTES.....	135

1-INTRODUCCIÓ

Baltasar Porcel fou un escriptor, periodista, assagista i crític literari mallorquí, establert a Barcelona des dels 23 anys. Gràcies a la seva ploma i a la seva anàlisi política i de la realitat va aconseguir estar ben a prop del poder espanyol i català, tenint en diferents moments una certa relació d'amistat amb el Rei Joan Carles, Jordi Pujol o Josep Tarradellas. L'objectiu d'aquest treball és clar: comprendre la figura d'aquest personatge, el seu pensament i el seu estil, però a través de l'àmbit periodístic, no literari.

Aquesta elecció es deu al fet que la seva literatura ha estat fortament estudiada i reconeguda amb quasi la totalitat de premis catalans, molts d'espanyols i també internacionals. Inclús, com veurem més endavant, va optar al Premi Nobel. D'altra banda, des de ben jove va començar amb el periodisme a Mallorca i es va consagrar a Barcelona amb les publicacions catalanistes *Serra d'Or* i *Destino*, culminant amb una columna diària a *La Vanguardia* durant 27 anys i convertint-se en un periodista amb més recorregut que Gaziol o Antonio Machado al diari català, tal com ho explica el mateix comte de Godó en el llibre que utilitzarem per fer l'anàlisi dels articles.

Així, per entendre aquesta figura i el seu pensament, s'ha dividit el treball en dues parts. Primerament es presenta un perfil d'aquest personatge realitzat a partir de la consulta de diferents documents escrits, llibres i entrevistes. A més, per perfeccionar-ho i completar-ho s'han fet un total de deu entrevistes, entre elles a l'expresident de la Generalitat Jordi Pujol, els exdirectors de *La Vanguardia* Lluís Foix i Màrius Carol o la seva vídua i actual directora del departament de cultura i societat civil de l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed), Mª Àngels Roqué.

Sis de les entrevistes s'han fet cara a cara, i les quatre restants han estat via telefònica a causa de l'emergència sanitària i l'obligat confinament. Aquestes quatre últimes converses són amb la filla de l'empresari Ermengol Passola -l'introduïdor de Porcel al catalanisme- i presidenta de

l'Acadèmia del Cinema Català, Isona Passola, el diputat de JXCat al Parlament de Catalunya, Ferran Mascarell, l'exconseller de Presidència amb Jordi Pujol i fill de Joan Triadú -qui va acollir Porcel a Barcelona-, Joaquim Triadú i, per últim, el ja citat Màrius Carol, que va acompanyar durant set anys a la Casa Real com a corresponsal de *La Vanguardia*.

Les dues entrevistes restants corresponen a l'escriptor Pere Antoni Pons -fill de l'exconseller de Cultura de Balears, Damià Pons- i, finalment, al director de l'Ens Públic de Radiotelevisió balear (IB3), Andreu Manresa.

S'ha dividit el perfil en tres etapes diferents per fer més clar el contingut. Primer es mostra la joventut de Porcel i s'expliquen les seves primeres incursions periodístiques a Balears, destacant una figura clau en aquests anys: Llorenç Villalonga. La segona part s'inicia amb la seva arribada a Barcelona el 1960 de la mà de Joan Triadú, i comprèn des d'aquest any fins al 1981, un any abans d'iniciar la columna diària a *La Vanguardia*, mostrant també un personatge important, Josep Pla. Ja per últim, la tercera etapa tracta aquest últim tema -els 27 anys de columnista- a més de la relació entre Porcel i Jordi Pujol, i també amb la monarquia.

La segona part del treball consisteix en un anàlisi del llibre *Porcel periodista: sus mejores columnas en 'La Vanguardia'*, el qual recull un total de 80 articles d'opinió des del 1982 al 2009, incloent-hi el seu primer i últim article al rotatiu català. La metodologia d'anàlisi es basa en l'extracció de fragments rellevants de cada columna per anar destil·lant el text fins a arribar al tema principal, com s'explicarà i es farà veure més endavant. Després d'observar quines són les temàtiques que toca Porcel, es mostra una valoració global del conjunt dels articles i, finalment, un petit capítol sobre l'estil periodístic. Ja per acabar, el recorregut del treball es tancarà amb les corresponents conclusions.

2-PERFIL DEL PERSONATGE

2.1.-Presentació

Baltasar Porcel Pujol, en el món novel·lístic català, és per molts considerats un “autèntic monstre literari i un escriptor universal”, una de les majors mentalitats creatives que ha donat aquesta llengua i que va triomfar amb el món que es va crear, el mite d’Andratx, el seu poble natal a Mallorca.¹ Influenciat per autors com Joyce, Tolstói o Chateaubriand -segons li explica al crític Harold Bloom-,² va arribar al cim literari amb obres com *Cavalls cap a la fosca* o *El cor del senglar*. “Està al mateix nivell que Don DeLillo o Philip Roth”, afirmaria el mateix Bloom en una entrevista a *La Vanguardia*.³

Aquest cim es va materialitzar en nombrosos premis al llarg de la seva trajectòria i inclús va estar entre les llistes de candidats al Premi Nobel. “Porcel és una bona promesa”, declarà un dels jurats, Artur Lundkvist, en una entrevista a *Serra d’Or* del 1976.⁴ El mateix Porcel digué que “li havien parlat d’un interès per part dels escandinaus de premiar qualcú de Catalunya i els noms que havien posat damunt la taula eren els d’Eduardo Mendoza, Pere Gimferrer i el seu”, segons explica el doctor en filologia catalana, Carles Cabrera.⁵

Deixant de banda aquesta branca novel·lística estudiada per diferents autors com en Pere Antoni Pons, en Xavier Bru de Sala o na Rosa Cabré, en aquest cas l’àmbit d’estudi serà el Porcel periodístic, qui va tenir una gran influència social i política al llarg dels anys, passant per nombrosos diaris i revistes i amb una carrera que va culminar amb la columna diària durant 27 anys a *La Vanguardia*. “Es va convertir en una de les senyes del diari, indubtablement”, afirma Màrius Carol, director del rotatiu fins al març d’aquest any.

¹ Pere Antoni Pons, comunicació personal, 23 de desembre de 2019

² Soldevila, Ll. (Coord.) (2008). *Tot Porcel: D’Els condemnats a Olympia a mitjanit*. Barcelona: Proa p. 104

³ Bloom, H. (12 de març de 2007). “Escribo mi libro definitivo” / Entrevistat per Emma Reverter. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://bit.ly/2MlvKhB>

⁴ Andreu, M. (22 d’abril de 2015). Una literatura sense Nobel. *El País*. Recuperat de <https://bit.ly/2U3sBr3>

⁵ Cabrera, C. (15 de març de 2019). Una llengua ‘innobel’. *Ara Balears*. Recuperat de <https://bit.ly/2U461yq>

Des de la seva arribada a Barcelona el 1960 de la mà de Joan Triadú,⁶ Porcel no només es consagra com a escriptor, sinó també com a periodista, agafant unes conviccions “profundament catalanistes”.⁷ Durant els anys 60 i 70 aconsegueix entrevistar els majors personatges catalans de l'època (Mercè Rodoreda, Josep Pla o Josep Tarradellas entre molts d'altres) gràcies a les revistes *Serra d'Or*, primer, i *Destino* després, la qual acabaria dirigint.

“El periodisme em permet ser publicat de pressa i ser llegit, a més d'influenciar a la gent i, també s'ha de dir, guanyar diners”, explica Porcel en una entrevista amb Pere Antoni Pons, escriptor i fill de l'exconseller balear de cultura, Damià Pons, recollida en *Els alens del verb*. “Certament, la seva columna diària a *La Vanguardia* des de l'any 1982 fins a la seva mort el 2009 fou de les més llegides, escrita per una ploma excel·lent que buscava la polèmica, l'anàlisi, crear una opinió”, afirma Lluís Foix, exdirector de *La Vanguardia* que el va ‘fitxar’ per fer l'article diari.

D'altra banda, com a bon periodista, va ser una persona molt pròxima al poder, extremadament pròxima, semblant molts cops que estava dins ell. Ens trobem davant d'un dels “*maitre à penser*” -mestre d'idees en francès- de Jordi Pujol,⁸ que va estar amb Josep Tarradellas la nit abans que l'expresident tornés a Barcelona de l'exili el 1977⁹ i que va mantenir una gran relació amb el Rei Joan Carles, a qui considerava clau pel realçament de la cultura catalana després del franquisme. Sense anar més lluny, és l'únic que entrevista el monarca emèrit en els seus primers 15 anys de regnat -publicat a *La Vanguardia* el 1988-, a més d'organitzar juntament amb la conselleria de Presidència de la Generalitat el primer viatge del Príncep Felip com a hereu a la Corona el 1990 a Catalunya, arribant inclús a escriure el seu discurs en català.¹⁰

⁶ Joaquim Triadú, comunicació telefònica, 4 d'abril de 2020

⁷ Jordi Pujol, comunicació personal, 24 de febrer de 2020

⁸ Jordi Pujol, comunicació personal, 24 de febrer de 2020

⁹ Roqué, M. À. (9 d'octubre de 2019). Experiencias con Baltasar Porcel. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://bit.ly/2LCdmU>

¹⁰ Cabré, R. (Ed.). (1991). *Baltasar Porcel. Obres completes: Reis, polítics i anarquistes*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana p. 18-19

Com es pot observar, és difícil emmarcar la figura de Baltasar Porcel en un perfil concret. “Era una persona molt pragmàtica”, destaca la seva vídua, Mª Àngels Roqué. Les diferents postures ideològiques que defensa al llarg de la seva vida s’expliquen en funció, sobretot, de què és millor per Catalunya i la cultura catalana, i davant les acusacions de ser contradictori -se li critica que passés d’anarquista a monàrquic, d’una posició esquerrana de jove a un conservadorisme essent ja més gran- Porcel respon que “no és el mateix tenir un convenciment ideològic profund que en un moment donat inclinar-se per una posició o una altra”.¹¹

Bàsicament pensava que no es podien tenir conviccions eterne,s ja que la realitat era molt canviant, hi havia tantes connexions entre tot el que passava que el pensament mai podia ser el mateix.¹² “Tothom és contradictori, forma part de la naturalesa humana, però no significa trair-se, ja que un és en relació amb el món, no és inamovible”, afegeix en aquest sentit el director de la Institució Cultural del CIC i exsecretari de Presidència de Jordi Pujol, Carles Duarte.

2.2.-Primera etapa: joventut i inicis periodístics (1937-1959)

2.2.1.-Andratx, el poble encallat per la postguerra

Baltasar Porcel neix el 14 de març del 1937 a Andratx, una localitat costanera de Mallorca. “El fet de néixer aquí el marcarà per sempre com a escriptor i persona per diversos elements: la història del poble (famosa pel contrabandisme en aquells anys, també és on Jaume I desembarca per conquerir Mallorca...), el paisatge o el Mediterrani”, subratlla Antoni Planas a *La novel·la de la vida*, un llibre o entrevista llarga que recull el més essencial de la vida de l’escriptor i periodista.

Gràcies a la seva família, Porcel agafa uns valors que l’acompanyaran per sempre. En primer lloc, la importància de viatjar, conèixer món. El seu pare i el seu tiet emigraren a Cuba per

¹¹ Pons, P. A. (2004). *Els alens del verb: Converses amb escriptors*. Palma: Hiperbòlic Edicions p. 132

¹² Pere Antoni Pons, comunicació personal, 23 de desembre de 2019

trobar feina, encara que més tard el progenitor va estar uns anys treballant a França abans de tornar a Andratx.¹³

Així, Porcel va veure que en una societat tancada com la mallorquina dels anys 30 i 40, viatjar era una gran sortida.¹⁴ De fet, segons explica Roqué, al llarg de la seva vida va fer nombroses guies de viatge amb l'Editorial Planeta, arribà a conduir un programa de televisió a TVE enfocat en aquesta temàtica i va recórrer mig món escrivint assajos sociopolítics com el conflicte àrab-israelià, la revolució xinesa o la del Maig del 68 a França. “Els d’una generació posterior ens fixàvem molt amb ell, i jo que vinc d’una família humil admirava una persona que pogués conèixer tant de món”, rememora Màrius Carol.

D'altra banda, la seva tieta Catalina, germana de la seva mare, li donà de ben petit llibres anarquistes del seu marit, de Bakunin o Kropotkin, que “em vaig llegir i em van mostrar un món completament nou”.¹⁵ El llibertarisme i l'individualisme defensats per aquesta ideologia marcaran la personalitat d'en Porcel, qui tindrà “una actitud constant de revolta permanent”, segons Bru de Sala, de ‘ningú em diu què he de fer ni escriure’. Aquesta ‘revolta permanent’ serà el títol d’una llarga entrevista feta a Joan Ferrer, històric anarco-sindicalista català, una obra que guanyà el premi Espejo de España del 1978.¹⁶ A més, tant Pons com Andreu Manresa, director de la televisió pública balear IB3, destaquen que en Porcel sempre mostrava orgullós el seu carnet de la Confederació Nacional del Treball (CNT), el sindicat anarquista.

Pons l'acaba descrivint com l'estàndard de l'individualisme en el llibre *Els alens del verb*, fent una comparació realment contundent: “És egocèntric, orgullós i arbitrari, però no se n'amaga, no ho és furtivament, sinó que s'assumeix i s'exhibeix amb desimboltura i temeritat. Exactament igual que els lleons, que són sanguinaris i imperials”.

¹³ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 20

¹⁴ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 20

¹⁵ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 25

¹⁶ Cabré, R. (Ed.) (1991). *Baltasar Porcel. Obres completes: Reis, polítics i anarquistes*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana p. 23-24

Així es veu com, segons exposa el mateix Porcel a *La novel·la de la vida*, el seu pensament es divideix en dues branques. D'una banda hi ha aquesta part més llibertària que l'acompanyarà tota la vida, sabent que en l'àmbit estructural i polític l'anarquisme és inviable. En segon lloc es troba la part funcional, més pragmàtica com s'ha explicat abans, que s'adapta a les necessitats de cada moment, no a les preferències del mateix Porcel.¹⁷

Durant la seva joventut s'identifica bastant amb el catolicisme, influenciat sobretot per l'educació que rep per part materna. En aquests anys serà president del Centre d'Acció Catòlica de Sant Magí i participarà en els Cursets de Cristiandat, a més d'anar a missa freqüentment i resar el rosari de manera habitual, “encara que aquest encantament durarà ben poc”. L'Església és qui l'inicia en la literatura catalana de la mà d'en Gabriel Rebassa, rector d'Andratx, el qual li regala el primer llibre en aquesta llengua a més d'exemplars de la revista *Correo literario*, on comença a llegir sobre personatges catalans com Eugeni d'Ors.¹⁸

Els anys de postguerra a Andratx van destacar per l'aïllament del municipi, situat entre el mar i les muntanyes de la Serra de Tramuntana, una situació on “la majoria de famílies tenien poc contacte amb l'exterior i hi havia un clima endogàmic i enrarit”, fets que disgustaven un jove Porcel.¹⁹

2.2.2.-El començament del viatge i entrada en el món periodístic

Amb 14 anys, a causa dels mals resultats acadèmics, la seva família decideix mudar-se a Palma, on el pare treballava, i es posa a estudiar Comerç, encara que ho abandona al cap de poc temps. Aquesta nova vida, fugir d'Andratx, de primeres li va obrir un nou món. “Quan vaig arribar a Palma em vaig adonar que ja mai no tornaria a viure a Andratx. El viatge havia començat”, sentència Porcel. A poc a poc, però, s'adona que Mallorca era una “societat provinciana condemnada a la submissió social, i comença a desvincular-se del món de Palma”.²⁰

¹⁷ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 116

¹⁸ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 22,30,36 i 37

¹⁹ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 23

²⁰ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 34-35 i 37

El 1952 comença la seva trajectòria periodística i literària al setmanari *Andraitx*, del seu poble, amb un article titulat *El Pantaleu*, en referència a la història d'una barriada del municipi amb el mateix nom. Porcel escriurà regularment a la publicació andritxola des del 1954 -després de *El Pantaleu* i fins aquest any no hi escriu- fins al 1969, fent un total de 330 articles aproximadament, enfocats sempre a temes locals. Al principi utilitza el pseudònim Arelol, resultat de juntar les dues últimes lletres del seu nom i cognoms, encara que més tard firma com Barbarroja i ocasionalment amb les seves inicials o el nom complet.²¹

Tornant a Palma, comença a freqüentar tertúlies literàries ajudat pel seu amic Joan Gibert, qui li presenta alguns literats mallorquins com en Llorenç Moyà o en Jaume Vidal Alcover. Assisteix a la tertúlia que es fa al cafè Riskal de Palma, la més important, on hi ha en Llorenç Villalonga, un dels escriptors més coneguts dins l'arxipèlag arran de les obres *Mort de dama* o, sobretot, *Bearn o la sala de les nines*.²²

A mitjans dels 50 Jaume Vidal abandona la seva col·laboració al *Diario de Mallorca* i Porcel entra al seu lloc fent articles setmanalment. El 1956 en fa un sobre l'obra mestra de Villalonga, que disgusta a Vidal. Tot seguit, Porcel es dirigeix al cafè Riskal per ensenyar-li el mateix treball a Villalonga, "que es va mostrar encantat". En aquest moment s'inicia una amistat entre els dos, que s'analitzarà més endavant, molt important per Porcel i que durarà amb alts i baixos fins a la mort de Villalonga l'any 1980.²³

En aquests anys també treballarà amb Pere Antoni Serra, un periodista que acabava d'obrir una impremta amb el nom d'Editorial Atlante, essent la primera que publica *Bearn o la sala de les nines*, en castellà. Amb Serra mantindrà una bona amistat i col·laborarà anys més tard al

²¹ Planas, A., Pujol, G., Ramon, M. (2010). *Cròniques d'un poble: Els articles de Baltasar Porcel al setmanari Andraitx*. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics p. 17-18

²² Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 38-39

²³ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 40-41

seu diari, *Última Hora*,²⁴ el qual arriba a reproduir les columnes de Porcel a *La Vanguardia* a partir del 1982.²⁵

Recomanat per Villalonga, el 1957 Porcel entra a la revista creada per Camilo José Cela *Papeles de Son Armadans*, “una publicació cultural important per la Transició Espanyola”.²⁶ Allà s’hi estarà un any, majoritàriament farà de corrector dels articles i poques vegades hi publicarà escrits. “Jo era l’últim mico d’allà”, acabaria explicant més endavant.²⁷

Cela fou un personatge important per Porcel. “Es passava el dia escrivint i treballant en els seus llibres i en la seva correspondència, (...) seva va ser la lliçó més gran de professionalitat que m’han donat mai”, recordaria l’escriptor.²⁸ En l’àmbit personal, “va tenir experiències molt positives”²⁹ amb personatges que Cela allotjava a Palma ocasionalment, com Blas de Otero i Ana Mª Matute, ja que Porcel era l’encarregat de distreure’ls per la ciutat.³⁰

Gràcies a Cela, Porcel assisteix el 1959 a les *Conversaciones de Formentor*, una reunió d’intel·lectuals organitzada pel mateix autor de *La colmena* amb l’objectiu simplement de parlar sobre diferents temes en un temps “on el silenci era norma”, recorda el fill de l’escriptor, Camilo José Cela Conde, a *Diario de Mallorca*.³¹ En aquelles converses hi eren presents escriptors com Jaime Gil de Biedma, Tristan Tzara, Carles Riba o Dámaso Alonso, a més d’un jove Porcel de 22 anys. Quatre dècades després, el 1999, Porcel va donar una conferència per rememorar aquest acte i “va fer una autèntica exhibició, contant anècdotes personals, frases provocadores, se’n reia d’en Gil de Biedma perquè només fumava... era Porcel en estat pur”.³²

²⁴ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 46-47

²⁵ Pons, D. (2011). Baltasar Porcel i Pujol (Andratx, 1937 - Barcelona, 2009). *Estudis Romànics*, 33, p. 567. Recuperat de <https://bit.ly/3dQymzM>

²⁶ Andreu Manresa, comunicació personal, 27 de desembre de 2019

²⁷ Porcel, B. (2006). Mi estancia en “Papeles”. *El Extramundi y los papeles de Iria Flavia*, 12 (45), p. 13

²⁸ Porcel, B. (2006). *Ibid.*, p. 13

²⁹ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 48

³⁰ Porcel, B. (2006). Mi estancia en “Papeles”. *El Extramundi y los papeles de Iria Flavia*, 12 (45), p. 14

³¹ Cela, C. J. (31 agost 2008). Mayo de 1959. *Diario de Mallorca*. Recuperat de <https://bit.ly/2AwRODh>

³² Pere Antoni Pons, comunicació personal, 23 de desembre de 2019

Després d'estar a la revista de Cela va passar al *Diario de Baleares*, un rotatiu del *Movimiento Falangista*, ajudat un altre cop per Villalonga, qui col·laborava en aquesta publicació. La seva funció era corregir textos, i encara que no estava d'acord amb la línia editorial perquè era un profund antifranquista, era l'única ideologia acceptada pel règim, no tenia opció.³³ “Vaig haver de fugir als vuit o nou mesos perquè em vaig embolicar amb l'esposa del sotsdirector i ell sospitava del que passava”, afirmà Porcel.³⁴ Aquesta dona era na Conxa Alós, escriptora realista dels 60, guanyadora en dues ocasions del Premi Planeta i que va marxar amb en Porcel a Barcelona, un trasllat que s'explicarà posteriorment, estant amb ell uns anys.³⁵

En aquests anys Baltasar Porcel es comença a polititzar, agafa una posició esquerrana però sense encara propugnar el catalanisme -les tertúlies a les quals assisteix i el seu entorn són seguidors de la literatura castellana, de la Generación del 27. Palma l'asfixiava i Andratx representava una societat massa tancada, són uns temps on en Porcel se sent sol i es refugia a la seva finca de Sant Elm, a Andratx.³⁶

2.2.3.-El personatge clau: Llorenç Villalonga

Des del moment que Porcel li mostra a Villalonga l'article del *Diario de Mallorca* sobre *Bearn o la sala de les nines*, aquest últim comença a sentir certa devoció pel jove escriptor. “Villalonga era un home falangista amb matisos, conservadora i amb un nucli de poder, ja que provenia d'una família rica”, explica Andreu Manresa.

“Vivia obsessivament entregat a la seva literatura i sentiments. Amb ell vaig saber, més que amb qualsevol altre, que escriure podia ser l'objectiu del meu futur”, recorda Porcel a *Les passions ocultes*, un llibre que recull la relació epistolar que van tenir els dos al llarg dels anys. Entre el 1957 i el 1976 es van enviar centenars de cartes, ordenades per na Rosa Cabré, qui en recull un total de 485, encara que no hi són totes, ja que algunes es van perdre, sobretot les que Porcel envià a Villalonga, segons explica l'escriptora en el mateix llibre.

³³ Andreu Manresa, comunicació personal, 27 de desembre de 2019

³⁴ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 49

³⁵ Andreu Manresa, comunicació personal, 27 de desembre de 2019

³⁶ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 51 i 54

El títol de l'obra, aquesta 'passió oculta', fa referència al fet que llevat de les cartes, "Villalonga només va ser sincer camuflat en la literatura, sense manifestar-s'hi apassionadament excepte a *L'àngel rebel*", així com ho destaca Porcel. "Havia desitjat un fill que no havia tingut, i a mi no em faltava un pare sinó un recer intel·lectual i moral. D'aquí surt la nostra relació", remarca.³⁷

Antoni Planas recull a *La novel·la de la vida* com es veien un a l'altre. Porcel explica que Villalonga el tractava com un fill, va muntar un gimnàs a casa seva perquè hi fes exercici i el va retratar a diferents novel·les. "Encara així, era el contrari a mi: ric, refinat, irònic i que sabia moure's a la societat. Va voler reeducar-me inculcant valors com l'amoralitat, casar-me amb una rica... i jo no ho volia això".³⁸

Per la seva part, Planas cita una entrevista de Damià Ferrà a Villalonga, el qual afirma que veu en Porcel com "un jove que volia ser molt avançat ideològicament i no em volia escoltar perquè pensava que li ficaria idees conservadores. Tenia l'esperit indòmit i rebel".³⁹

Les novel·les que Villalonga li dedica són *L'àngel rebel* (1960), *La gran batuda* (1968), *La Lulú* (1970) o *Lulú Regina* (1972). "En elles hi ha un personatge que és *Flo la Vigne* -Baltasar Porcel-, que es moria o s'esfumava si la relació entre els dos no anava bé, i tornava triomfal si es portaven bé".⁴⁰ Per exemple, el 1973 Villalonga guanya el premi Josep Pla ajudat en certa manera per Porcel, i sentint-se en deute anuncia la tornada del personatge, "passant de ser despòtic i violent a dialogant i pactista".⁴¹

³⁷ Cabré, R. (Ed.) (2011). *Les passions ocultes. Correspondència i vida: Epistolari complet (1957-1976)*. Barcelona: Edicions 62 p. 43

³⁸ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 41

³⁹ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 42

⁴⁰ Cabré, R. (Ed.) (2011). *Les passions ocultes. Correspondència i vida: Epistolari complet (1957-1976)*. Barcelona: Edicions 62 p. 44

⁴¹ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 45

El nivell de paternalisme va ser tan alt per part de Villalonga -Porcel arriba a pensar per certes actituds en una possible homosexualitat de l'escriptor- que fins i tot desitjava fer-lo hereu, “una cosa molt temptadora, però havia de seguir vivint a Mallorca per ser-ho, en aquella societat tancada, i això no il·lusionava per res”.⁴²

2.3.-Segona etapa: la consagració del periodista (1959-1981)

2.3.1.-Arribada a Barcelona i introducció al catalanisme

Ni el periodisme ni la novel·la són els que possibiliten que Porcel s'estableixi a Barcelona, sinó el teatre. El 1959 escriu *Els condemnats* i Francesc de Borja Moll -editor entre moltes altres coses- li comunica que es publicarà amb la col·lecció *Raix*a i no amb *Les illes d'or*, de més prestigi, ja que l'obra “és massa dura”. Lluny d'entristir-lo li va suposar una gran alegria, ja que *Raix*a circulava molt per Barcelona, pel que personatges com en Joan Triadú, Jordi Pujol o Joan Fuster l'acabarien llegint.⁴³ “Em va interessar molt, era una bona obra d'un escriptor diferent, així que vaig recomanar representar-la a Frederic Roda, organitzador d'obres de teatre, però no li interessà perquè tot el temps repicaven les campanes, era massa tètric”, recorda l'expresident de la Generalitat.

Després de veure una crítica positiva de Joan Triadú sobre l'obra, “hi ha algú que li recomana o ell mateix arriba a la conclusió que li ha d'escriure”.⁴⁴ El 4 d'agost del 1959 Triadú rep una carta: *He llegit i rellegit la crítica i li asseguro que és el que jo havia somniat que es digués de la meua obra. (...) Imagini vostè el meu estat d'ànim referent a l'acceptació 'oficial' de la meua primera obra.*⁴⁵

Set mesos més tard, el març de 1960, Porcel s'hi torna a dirigir, però aquest cop ho fa per demanar-li feina, presentant tot el que té entre mans: *Si pot fer res per trobar-me feina, li*

⁴² Cabré, R. (Ed.) (2011). *Les passions ocultes. Correspondència i vida: Epistolari complet (1957-1976)*. Barcelona: Edicions 62 p. 44-45

⁴³ Pons, P. A. (2009). *Tot són veus, tot són mons: Entrevistes amb escriptors i intel·lectuals catalans*. Palma: Lleonard Muntaner p. 71

⁴⁴ Joaquim Triadú, comunicació telefònica, 4 d'abril de 2020

⁴⁵ Triadú, J. (2008). *Memòries d'un segle d'or*. Barcelona: Proa p. 245-246

agrairia molt que ho fes. Necessito sortir d'aquí i treballar per viure, i després estudiar i escriure. Aquí -Mallorca-, per moltes raons, és quasi impossible. Triadú respon encantat i li obre les portes de casa seva.⁴⁶

El fill de l'intel·lectual català, Joaquim, va néixer el 1959 amb una malaltia cranial molt greu, i el contacte amb el sol era una de les solucions. Quan ja es trobava millor, van alliberar l'habitació on estava perquè en Porcel s'hi instal·lés.⁴⁷ Triadú li trobà feina al CIC, però finalment va treballar a la botiga de Mobles Maldà, propietat d'Ermengol Passola.⁴⁸ “Era una tenda amb molt de prestigi i allà Porcel va arribar a ser cap de vendes, hi havia un decàleg escrit per ell del bon venedor penjat a la paret, era molt intel·ligent”, recorda Isona Passola, filla de l'empresari català i actual presidenta de l'Acadèmia del Cinema Català i de l'Associació de Productors Mediterranis.

Triadú i Passola, propietari també de *Concèntric*, la discografia que publicà els discs dels músics de *La Nova Cançó*,⁴⁹ formaven part d'un grup clandestí democratacristià i catalanista encapçalat per en Jordi Pujol. “Vam fer el possible per introduir-lo a un nou món. (...) A poc a poc va haver-hi confiança entre Porcel i Passola i va anar coneixent el catalanisme no com a teoria sinó com a idea política”, rememora Joan Triadú a les seves memòries. Passola també feia una publicació clandestina, amagada a un despatx del Carrer Lleona, i cada cop que hi havia un fet de repercussió catalanista, com l'afer Galinsoga o la mort de l'abat Escarré, ho explicaven i repartien els números en cotxe per diferents llocs.⁵⁰ Porcel era present en el repartiment d'aquesta publicació, fora de la censura, i ho vivia amb molts nervis perquè la policia els perseguia, encara que mai els enxamparen.⁵¹

Per si no fos prou, el 1960 es produïren els Fets del Palau de la Música, on es va fer el cant de la Senyera amb ministres franquistes a dins, el que va provocar moltes detencions. Davant

⁴⁶ Triadú, J. (2008). *Ibid.*, p. 247

⁴⁷ Joaquim Triadú, comunicació telefònica, 4 d'abril de 2020

⁴⁸ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 56

⁴⁹ Isona Passola, comunicació telefònica, 5 d'abril de 2020

⁵⁰ Isona Passola, comunicació telefònica, 5 d'abril de 2020

⁵¹ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 59-60

això, Triadú i Passola fugiren a Montserrat i Porcel s'oferi a quedar fent guàrdia a casa fent companyia a Pilar, la dona de Triadú, i els infants.⁵² D'altra banda, també va assistir al Consell de Guerra d'un dels detinguts, Jordi Pujol. "Va ser d'una noblesa emocionant escoltar en Pujol, amb els apunts a la mà i desoïnt les eixutes amenaces del president del tribunal, llançar un rotund manifest de democràcia i catalanitat".⁵³

Tot això, amb 23 anys. "Va poder veure com anaven les coses. Em sembla que tot plegat va ser una entrada de cavall sicilià en una qüestió que per a ell era nova, de la qual segons ens deia no n'havia sentit parlar mai", explicaria Joan Triadú. El viatge que havia començat anant a Palma arribaria aquí a un destí que seria el definitiu: Catalunya i el catalanisme.

2.3.2.-Serra d'Or i Destino, la consagració

Les dècades dels 60 i 70 representen el posicionament de Porcel com a periodista respectat i influent, sobretot per les seves entrevistes a les revistes *Serra d'Or* i *Destino*. Aquí també col·labora a nombrosos diaris, entre ells *La Vanguardia*, i comença la relació amb l'alta esfera catalana treballant amb Jordi Pujol o visitant Josep Tarradellas a París. Per últim, també s'han de destacar els seus assajos sociopolítics sobre diferents conflictes, com el conflicte àrab-israelià o la revolució xinesa. Però anem per parts.

Porcel entra a *Serra d'Or* el 1962. Aquesta revista escrita en català sorgeix tres anys abans amb la fusió de la publicació *Germinabit* i la circular *Serra d'Or*, rebent la cobertura legal i econòmica de l'Abadia de Montserrat, un fet clau i important per sobreviure perquè el franquisme tenia més permissivitat amb l'Església Catòlica. Dintre de l'equip de direcció hi era present Joan Triadú, el protector inicial d'en Porcel, i després s'hi afegiren personatges com Jordi Pujol o Joaquim Molas.⁵⁴

⁵² Triadú, J. (2008). *Memòries d'un segle d'or*. Barcelona: Proa p. 248

⁵³ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 62

⁵⁴ Ferré, C. (2000). *Serra d'Or (1959-1977): Intel·lectualitat i cultura resistents*. Barcelona: Galerada p.27-30,33 i 37

Del 1963 al 1965 fa nou articles sobre fets culturals de Mallorca, però la direcció vol un contingut més polític i Porcel proposa fer una entrevista a Josep Pla, “un personatge marginat pel catalanisme en aquell temps però que Porcel el redescobreix”.⁵⁵ Aquesta entrevista suposa tot un èxit, i fins que se’n va de *Serra d’Or* el 1971, el periodista mallorquí en publica un total de 32 dins la secció *Vida Catalana*, essent un dels continguts més recordats de la revista i molts cops el tema de portada.⁵⁶ La intenció de les entrevistes, i al mateix temps “el gran encert”, fou “connectar el públic català amb els seus intel·lectuals emmudits pel franquisme”. Així, passava de ser “el portaveu de Balears a Catalunya” a participar en la “construcció del catalanisme i de la Catalunya democràtica”.⁵⁷

Després de l’èxit de l’entrevista amb Pla, Porcel i dirigents de *Serra d’Or* com Max Cahner feren una llista de personatges interessants, des del punt de vista de la recuperació cultural i política, que havien de ser reconegudes públicament per a formar part de la memòria de Catalunya. Alguns exemples de protagonistes d’aquestes converses són Caterina Albert -Víctor Català-, Mercè Rodoreda, Pau Casals o Joan Miró.⁵⁸

El 1971, amb la publicació de l’entrevista a Pere Bosch i Gimpera, conseller de Justícia de la Generalitat amb Lluís Companys, Porcel anuncia que deixa la revista per l’interès en altres projectes i “per la impossible dinamització de *Serra d’Or*”. “Em glorio d’haver estat, en els últims 30 anys, l’individu que més ha esbombat i ha fet conèixer, en els papers públics, la realitat humana d’una gent marginada”, acabaria escrivint en aquesta última conversa.⁵⁹

Al mateix temps que estava a *Serra d’Or*, Porcel entra el 1965 a *Destino* ajudat per Josep Pla, amb qui guardava una bona relació des de l’entrevista mencionada anteriorment,⁶⁰ encara que ja veurem que aquesta amistat acabarà bastant malament. El setmanari *Destino* es funda a

⁵⁵ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 78

⁵⁶ Ferré, C. (2000). *Serra d’Or (1959-1977): Intel·lectualitat i cultura resistents*. Barcelona: Galerada p. 308

⁵⁷ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 79

⁵⁸ Ferré, C. (2000). *Serra d’Or (1959-1977): Intel·lectualitat i cultura resistents*. Barcelona: Galerada p. 308-309 i 389

⁵⁹ Ferré, C. (2000). *Ibid.*, p. 317

⁶⁰ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 80

Burgos el 1937 com a revista de la Falange i funciona així fins al final de la Guerra Civil, quan pren un caire menys falangista. A partir dels 60 “agafa una tessitura més antifranquista, encara que sense voler deixar de tenir una bona relació amb el règim per interessos”.⁶¹

Allà Porcel comença fent reportatges de viatges, però veient l'èxit de les converses a *Serra d'Or* el propietari i editor, Josep Vergés, li proposa fer-ne també a *Destino* amb una sèrie titulada *Los encuentros*,⁶² essent l'entrevista a l'escriptor Josep Vicenç Foix la primera a publicar-se l'any 1967.⁶³

El 1974 Vergés veia que la revista anava malament i va convèncer Jordi Pujol perquè la comprés, proposant a Néstor Luján com a director, cosa que acaba passant.⁶⁴ “Va ser un gran error comprar-la”, recorda Pujol. “Quan vaig entrar costava trobar periodistes propers perquè no es podien sentir seduïts per mi. Jo era un banquer, no participava en la gran febrada marxista d'esquerres i en Porcel tampoc, amb això ens enteníem molt”, afegeix l'expresident.

Aquests joves d'esquerres van fer un article criticant el socialisme des del punt de vista comunista, amb el director al seu costat. Després de fortes tensions entre la propietat de la revista i els periodistes, Luján va dimitir i a ell el van seguir 32 col·laboradors més. Per això, Pujol nomenà a Porcel nou ‘director de publicacions’, un càrrec amb més competències que el que tenia Luján pel simple fet que així no necessitava carnet de periodista, cosa que Porcel no tenia ni volia tenir-ho perquè significava ser un periodista del règim franquista. “Jo em faig director per ajudar en Pujol, per solidaritat amb ell”, afirmaria Porcel anys més tard.⁶⁵

Com a dirigent del setmanari viu un dels fets més importants de l'Espanya contemporània: la mort de Franco i la Transició cap a la democràcia, de la que serà un ferm defensor. Un mes després del famós 20 de novembre del 75, *Destino* treu un editorial titulat *La força del Rei*, on

⁶¹ Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Les tres vides de Destino*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya p. 9

⁶² Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Ibíd.*, p. 54

⁶³ Ferré, C. (2000). *Serra d'Or (1959-1977): Intel·lectualitat i cultura resistents*. Barcelona: Galerada p. 308

⁶⁴ Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Les tres vides de Destino*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya p.106

⁶⁵ Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Ibíd.*, p. 71-72 i 107-108

es propugna el suport cap al successor designat pel dictador, el qual té un discurs semblant al de les democràcies occidentals.⁶⁶ Més endavant explicarem amb més detall aquest editorial, conjuntament amb l'anàlisi de la relació entre Porcel i la monarquia.

“L’etapa de Porcel a *Destino* fou problemàtica”, destaca Lluís Foix. Tant l’escriptor balear com Pujol van reclutar periodistes d’esquerres però no tan connectats amb el comunisme, més llibertaris. “No tenim res en contra de Carrillo -líder comunista espanyol- i Cunhal -homònim de Carrillo a Portugal-, però no els volem a casa”, aclariria Porcel en el seu discurs després de guanyar el premi Prudenci Bertrana.⁶⁷

La rivalitat del periodista mallorquí amb l’esquerra socialista i comunista serà pràcticament eterna. “Apostaven per la ruptura, tenien més suport popular però eren molt sectaris, com els falangistes. En els viatges que he fet he vist els nefastos resultats d’això, i no volia que a Espanya es repetís”, explica Porcel, referint-se a la situació política després de la mort de Franco.⁶⁸ “L’etapa de *Destino* m’ha servit per comprovar la capacitat de destrucció dels grups ideològics catalanistes i d’esquerres, que no tenien en compte la realitat d’Espanya i Catalunya”, rememora a *Les tres vides de Destino*.

El 1976 entrevista l’expresident català exiliat a França Josep Tarradellas, essent el primer que publica una conversa amb ell -també és el primer a escriure el seu nom a una publicació impresa després de la Guerra Civil, en una entrevista a l’historiador Ramon d’Abadal difosa a *Serra d’Or*.⁶⁹ L’article de *Destino* provocà crítiques per part d’intel·lectuals i escriptors com Joan Triadú o Joaquim Molas, pel fet de publicar-se en castellà.⁷⁰

⁶⁶ Cabré, R. (Ed.). (1991). *Baltasar Porcel. Obres completes: Reis, polítics i anarquistes*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana p. 51

⁶⁷ Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Les tres vides de Destino*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya p.73-74

⁶⁸ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 116

⁶⁹ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 134

⁷⁰ Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Les tres vides de Destino*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya p.75

Porcel mantindrà una “gran relació personal” amb Tarradellas. Es coneixen personalment el 1969 al teatre Olímpia de París, encara que abans ja s’enviaven cartes on era l’expresident qui volia conèixer el periodista.⁷¹ Des d’aquell any i fins al 1977, quan es reinstaura la Generalitat, cada any passaven uns dies junts a Saint Martin le Beau, on el polític estava exiliat, arribant a estar amb ell la nit abans de retornar com a president.⁷²

El periodista mallorquí el considerava l’adequat pel retorn de la Generalitat, pel que l’ajudà amb articles i llibres per tornar de l’exili i difondre al màxim la seva figura -a part de l’entrevista de *Destino*, Porcel escriu, per exemple, el llibre biogràfic *Josep Tarradellas, president de la Generalitat*. “Davant el temor d’Espanya de l’esquerra i l’independentisme, Tarradellas sabia entendre’s amb Madrid, (...) encara que després del 1977 ja no és tant la persona adequada perquè no estava preparat per entendre tot el que passava”.⁷³

La bona sintonia entre els dos era tal que van tenir temps inclús per fer apostes. “Ell pensava que no condemnarien els militars espanyols i jo el contrari, i ens vam apostar un sopar amb el restaurant ja decidit. Jo tenia l’avantatge que coneixia don Rei Joan Carles i sabia el que hi havia darrere”, recordaria Porcel a *La novel·la de la vida*.

La primavera del 1977, a la tornada d’una vaga de la premsa barcelonina, Porcel es va acomiadar com a director de *Destino* amb un article titulat *Suma y sigue (... con Ronsard)*, explicant les dificultats de la seva gestió del setmanari. Un any més tard, Pujol va vendre la revista a l’Editorial Mencheta, de *El noticiero universal*, i el 1980 la revista publicà el seu últim exemplar pels pocs lectors que tenia.⁷⁴

Hem parlat de la fama que van agafar les entrevistes d’en Porcel tant a *Serra d’Or* com a *Destino*, però com les estructurava? Per una banda, a la revista de Montserrat explicava en un

⁷¹ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p.134

⁷² Roqué, M. À. (9 octubre 2019). Experiencias con Baltasar Porcel. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://bit.ly/2LCdmU>

⁷³ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 134-135

⁷⁴ Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Les tres vides de Destino*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya p.78,81 i 84

text extens diversos elements, en el següent ordre: l'escenari de l'entrevista, el personatge, la vida quotidiana del protagonista, un repàs de la seva obra i, finalment, diferents comentaris sobre la situació de la literatura catalana.⁷⁵ En canvi, a *Destino* va utilitzar una estructura diferent, ja que “combinava en un text més curt declaracions de l'entrevistat amb opinions i textos propis”, creant així un nou estil d'aquest gènere periodístic.⁷⁶ Així com afirma en una entrevista amb Pere Antoni Pons recollida a *Els alens del verb*, la literatura l'ajuda a fer les entrevistes, el fet de tractar els protagonistes com personatges literaris i utilitzar tècniques literàries per descriure i estructurar la conversa.

2.3.3.-El cas Josep Pla

Si en la primera etapa analitzàvem la relació Porcel-Villalonga, en aquest cas veurem l'amistat que manté el periodista mallorquí amb l'escriptor català per excel·lència, Josep Pla, el qual esdevindrà un dels quatre grups opositors mentre Porcel dirigeix *Destino*, juntament amb els socialistes, comunistes i catalanistes (com Triadú, per exemple).⁷⁷

L'amistat amb Pla fou molt intensa, amb alts i baixos. El 1965 es coneixen directament, encara que abans l'escriptor empordanès ja sabia de l'existència de Porcel gràcies al fet que diferents autors mallorquins, amb els que Porcel estava a Palma, li havien parlat d'ell quan viatjava a l'illa. Amb l'entrevista de *Serra d'Or* comencen una amistat ferma. Pla va fer un article a *Destino* titulat *Cómo son los mallorquines*, el qual va rebre una resposta de Porcel, entrant així en contacte amb el setmanari. “Dóna gust parlar amb Porcel, és molt intel·ligent i sap moltes coses”, escriu l'empordanès al seu llibre *Notes per a un diari 1967-1968*. Per la seva part, Porcel el considerava una de les persones més intel·ligents que havia conegut, juntament amb el Rei Joan Carles.⁷⁸

Els cinc primers anys foren molt bons, però el mallorquí es va cansar d'ell “pel seu egoisme moral, psicològic i professional, (...) era el mirall del que no s'havia de fer”.⁷⁹ ”Em va marcar

⁷⁵ Ferré, C. (2000). *Serra d'Or (1959-1977): Intel·lectualitat i cultura resistents*. Barcelona: Galerada p. 309

⁷⁶ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 80

⁷⁷ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 108

⁷⁸ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 84-86 i 89

⁷⁹ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 87

molt, però ho vivia tot a través del filtre de l'home que ha estat apallissat per la història, era conservador perquè era perseguit per la història, no perquè fos de dretes", sentència Porcel.⁸⁰

Ja dins el setmanari, els dos van discutir molt sobre el funcionament de la revista. "Era un vell que no estava disposat que li marquessin què i com havia d'escriure", recorda el balear a *Les tres vides de Destino*. El principi de la fi de l'amistat arribà amb la publicació d'un article polèmic per part de Pla a mitjans dels 70, ja sota la direcció del periodista mallorquí. "Ni Porcel ni jo ens vam entendre amb ell, que era el màxim representant de la revista. Al final del franquisme va fer un article sobre la Revolució dels Clavells, que va enderrocar la dictadura portuguesa. Els antifranquistes ens vam alegrar, però Pla va publicar que la revolució era dolenta i que s'havia de mantenir la seguretat", recorda Jordi Pujol, propietari de *Destino* en aquella època. "Amb el meu suport total Porcel el va llevar de la revista, i això va provocar una crisi que va agreujar la situació ja prou difícil del setmanari, que era fràgil", afegeix.

Porcel volia una revista "catalanista i democràtica", i Pla "s'ofegava en els seus dimonis dretans". Quan va veure l'article, el va anar a buscar al municipi gironí de Castellfollit de la Roca i després d'hores de conversa es van reconciliar amb una abraçada. "L'endemà Pla va escriure a Vergés -antic propietari de la revista- una carta despectiva contra mi. Vaig negar-me a publicar més articles seus", explicaria l'escriptor mallorquí.⁸¹ A partir d'aquí Pla va enviar-li missatges perquè l'anés a veure, però Porcel no hi va tornar. Amb la mort de l'empordanès el 1981 es va adonar que era un "gran amic", que hi hauria d'haver tornat per refer l'amistat, "però ja era tard".⁸²

2.3.4.-20 anys d'assajos sociopolítics, extenses entrevistes i molts rotatius

"Tenia una gran capacitat de treball, podia estar 10 o 12 hores diàries dedicant-se a les seves feines", explica la seva vídua i actual directora de departament de cultura i societat civil de

⁸⁰ Pons, P. A. (2009). *Tot són veus, tot són mons: Entrevistes amb escriptors i intel·lectuals catalans*. Palma: Lleonard Muntaner p. 66

⁸¹ Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Les tres vides de Destino*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya p.76

⁸² Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 89

l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed), Mª Àngels Roqué. No és d'estranyar, doncs, que es dediqués a més d'una feina a la vegada.

A principis dels 60, més o menys al mateix temps que entra a *Serra d'Or*, s'incorpora a l'Editorial Planeta recomanat per José María Gironella, president del premi Ciutat de Palma que Porcel guanyà el 1960 amb la seva primera novel·la *Solnegre*. Entra inicialment com a corrector de proves deixant així el treball de la botiga Mobles Maldà, encara que després d'un any i mig proposa fer una col·lecció de guies turístiques d'Espanya dirigida per ell, cosa que l'empresa acaba acceptant.⁸³

La seva relació amb l'editorial segueix més endavant, ja que just sortir de *Destino* el banquer mallorquí Carles March el fa assessor del Instituto de Estudios Económicos. Aquí presidirà *Tablero*, una col·lecció d'assajos socioculturals on Planeta hi era present. A més, José Manuel Lara -fill del fundador de l'editorial- el va nomenar conseller delegat de la revista *Playboy* a Espanya el 1981, un càrrec que mantindrà només un any, fins a la seva entrada a *La Vanguardia* com a columnista.⁸⁴

En aquests anys també escriurà a diversos diaris. El 1966 el sotsdirector de *La Vanguardia*, Horacio Sáenz Guerrero, el recluta després de veure les seves exitoses entrevistes. El seu primer article es publicà a l'agost d'aquell any, titulat *El carácter mallorquín*. Hi escrivia un article setmanal, que bàsicament eren reflexions socioculturals de Catalunya i Balears a més de diferents viatges que fa a la seva terra natal. Allà va estrenar una secció, *Los trabajos y los días*, encara que un article molt catalanista sobre Eugeni d'Ors -*El retorno de Eugenio d'Ors*- provocà que Manuel Fraga demanés al comte de Godó que el llevés, i així va fer. En canvi, Sáenz Guerrero no volia deixar escapar aquest talent i dues setmanes després el va recuperar, però deixant de banda les temàtiques polítiques i culturals per passar a fer un periodisme més literari.⁸⁵

⁸³ Planas, A. (2003). Ibid., p. 63-64

⁸⁴ Planas, A. (2003). Ibid., p. 127

⁸⁵ Planas, A. (2003). Ibid., p. 75-76

A part de *La Vanguardia* Porcel col·labora a *El diario de Barcelona* -diari més antic d'Espanya fins al 2009 que desapareix, fundat el 1792-, *El correo catalán*, propietat en aquella època de Jordi Pujol, i també al setmanari català *Tele/Estel*. El fet de passar per tantes publicacions va fer que es guanyés moltes enemistats amb els directius, com va ser el cas de les disputes amb Esteve Molist, sotsdirector de *El diario de Barcelona*, o Ibáñez Escofet, el seu homònim a *El correo catalán*. A part, després de la mort de Franco també escriu als diaris *ABC*, *Madrid* o *Diario 16*,⁸⁶ els quals tenen una tessitura més espanyolista, però s'entén que Porcel hi escrivís per la seva visió positiva de la monarquia i l'encaixament de Catalunya dins Espanya.

Un àmbit amb què guanyarà encara més renom són els assajos sociopolítics arran de diversos viatges que fa, a més de llargues entrevistes de caire polític, que fa en qüestió de vuit anys. “Ell mai escrivia sobre llocs on no havia estat”, apunta Mª Àngels Roqué.

Cronològicament, el 1969 escriu, per una banda, l'anàlisi d'un dels conflictes més complexos del S.XX, *El conflicte àrab-israelià*. El mateix any publica *Els xuetes*, que desgrana un tema tabú a les Balears, la persecució dels jueus conversos. Josep Pla és qui l'aconsella parlar amb la gent, recórrer la geografia, llegir molta història i aprofundir en l'anàlisi de textos, “periodísticament em va influir d'una manera notable”⁸⁷. “Mallorca es presentava com un lloc idíl·lic, però ell mostra una realitat més dura que els intel·lectuals mallorquins no sabien o podien expressar”, subratlla Antoni Planas amb relació a la temàtica dels xuetes.⁸⁸ Porcel era un expert en les Balears. “Ell se sentia d'Andratx, mallorquí per damunt de tot, encara que la seva capital no era Palma sinó Barcelona”, assenyala en aquest sentit Roqué. “M'hi sent arrelat fins al moll dels ossos, malgrat el meu internacionalisme vital i professional”, relataria Porcel.⁸⁹

⁸⁶ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 76,81 i 126

⁸⁷ Soldevila, Ll. (Coord.) (2008). *Tot Porcel: D'Els condemnats a Olympia a mitjanit*. Barcelona: Proa p. 162

⁸⁸ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 82 i 147

⁸⁹ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 148

El periodista mallorquí assisteix al Maig del 68 a França, una revolució que li canviarà la mentalitat, rebutjant el capitalisme postindustrial, el comunisme -un gran punt d'entesa amb Jordi Pujol- o els partits polítics i convertint-se en un ferm defensor de l'anarquisme.⁹⁰ També agafarà molta simpatia per la filosofia de Nietzsche, sense seguir el seu arquetipus vital però tenint-lo molt present en la seva vida.⁹¹ “Era un autèntic *bulldozer* vitalista”, explica Màrius Carol.

Porcel inaugura la dècada dels 70 amb *La revolta permanent*, una obra influent pel pes anarcosindicalista en aquells anys que té com a protagonista a Joan Ferrer, històric anarquista català. És un llarg monòleg on Ferrer explica la seva visió de la vida, adreçant-se a un interlocutor mut i absent que el lector acaba assimilant com seu.⁹² A més, en aquesta línia el 1972 publica *Desintegraciones capitalistas*, on per exemple apunta: *Únicament la tornada als valors bàsics de la dignitat pot contenir la barbàrie que la societat industrial monopolitzada per les oligarquies econòmiques i polítiques ha estat a punt d'entronitzar*.⁹³

El 1974 escriu un llibre sobre el triomf de la revolució xinesa, *China, una revolución en pie*. Amb aquesta obra se li va criticar que canviés de posicionament, ja que en teoria abans era maoista però aquí s'hi mostra contrari. “Afirmacions d'aquest tipus només reflecteixen la misèria moral de la gent, tant de bo que som una altra persona i he canviat d'opinió. L'evolució comporta canvis de pensament”, afirmaria Porcel.⁹⁴ Segons Roqué, ell no era maoista però venia d'un món pagès, i la revolució xinesa va ser de camperols. “Analitzava els fets, no volia que la gent fos o no maoista, eren reflexions i valoracions que feia”, afegeix.

A mitjans dels 70 Porcel abandona les idees polítiques de l'anarquisme -no el llibertarisme i l'individualisme-, acceptant la societat on viu, el capitalisme industrial i l'ordre políticoinstitucional després de la mort de Franco. Així, desenvolupa un liberalisme crític on

⁹⁰ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 94

⁹¹ Pons, P. A. (2004). *Els alens del verb: Converses amb escriptors*. Palma: Hiperbòlic Edicions p. 131

⁹² Ferré, C. (2000). *Serra d'Or (1959-1977): Intel·lectualitat i cultura resistents*. Barcelona: Galerada p. 24

⁹³ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 95

⁹⁴ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p.96

emfatitza el paper de la monarquia, rebutja el marxisme i revisa el programa catalanista en referència a les relacions amb Espanya, negant el projecte polític dels Països Catalans, un fet només possible, segons ell, en l'àmbit lingüístic i cultural.⁹⁵

A més, Bru de Sala assenyala un “corpus porcel·lià” del catalanisme, que es basa en tres punts. Primer, Porcel pensa que s’han d’abandonar actituds dogmàtiques per adaptar-se a la realitat complexa, és a dir, ser més pragmàtic i menys teòric, un punt de coincidència amb Jordi Pujol. En segon lloc propugna la defensa de la Constitució i de la monarquia i, ja per últim, vol un lideratge de Catalunya a partir de la recuperació nacional i el consens, amb una mirada cap al futur.⁹⁶

En aquest sentit, l’any 1977 publica tres llargues entrevistes a tres polítics catalans: Josep Tarradellas, Jordi Pujol i Josep Pallach, dirigent del PSC que morí aquell mateix any. Realitza un retrat de cadascun mostrant un Tarradellas obsessionat amb retornar com a president, la voluntat nacionalista de Pujol i el socialisme catalanista de Pallach. El primer, l’encarregat de restaurar la Generalitat; els dos següents, els possibles successors. Amb la mort de Pallach, Porcel segueix publicant sobre els altres dos polítics però amb la voluntat d’evitar la confrontació, volia que representessin la continuïtat històrica i institucional de la Generalitat.⁹⁷

2.3.5.-Mª Àngels Roqué, un canvi radical en la seva vida

En aquests anys, però, no tot és periodisme. El 1969 Porcel es dirigia en tren de Barcelona a París per “fer la revolució catalanista”⁹⁸ acompanyat per Josep M. Castellet, la seva dona i un jove crític musical. Viatjaven a la capital francesa per portar el llibre *La pell de brau* de Salvador Espriu a l’editorial d’esquerres francesa Maspero, i intentar així que es traduís a aquesta llengua a més de promocionar-lo com a candidat al Nobel. A part, també anaven a un

⁹⁵ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 111

⁹⁶ Cabré, R. (Ed.). (1991). *Baltasar Porcel. Obres completes: Reis, polítics i anarquistes*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana p. 22

⁹⁷ Cabré, R. (Ed.). (1991). *Ibid.*, p. 20

⁹⁸ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 184

concert de Raimon al teatre Olímpia,⁹⁹ on Porcel es troba personalment per primer cop amb Tarradellas.

En aquest viatge en tren també hi anava Mª Àngels Roqué, una jove barcelonina que en aquell moment tenia 19 anys i que estava fent uns seminaris a l'*École Pratique des Hautes Études*, amb el filòsof Edgar Morin i el politòleg Raymond Aron com a professors. “Havia anat a fer una cosa a Barcelona i tornava a París. Vaig seure devora ells i vam començar a parlar, encara que al principi Baltasar estava amb unes altres noies que anaven a cantar música folklòrica. Després va venir i ja vam quedar parlant els dos sols”, recorda Roqué.

“De revolució catalanista en vaig fer ben poca”, recorda Porcel a *La novel·la de la vida*. Van passar cada dia pràcticament junts i després, “amb l’excusa que Porcel havia de fer un reportatge sobre el *hippisme* a Eivissa”, van quedar a l’illa a l’estiu següent, on Roqué anava a passar uns dies amb les amigues.¹⁰⁰ El 1971 es van casar, al cap de dos anys va néixer el seu primer fill, Baltasar Alexandre, i un lustre després la seva filla, Violant. “Tenia molt clar que volia compartir la resta de la meua vida amb ella”, explicaria Porcel.¹⁰¹

2.4.-Tercera etapa: columnisme i poder

2.4.1.-Una columna *ad eternum*

El 1982 el director de *La Vanguardia*, Lluís Foix, decideix fitxar-lo per fer una columna diària al rotatiu. “Ens vam veure per primer cop a Londres el 1974, on jo estava de corresponsal. Vam dinar junts, en uns anys en els quals em veia amb molta gent de Catalunya i Porcel tenia interès a conèixer gent”, recorda Foix. “L’any 82 el PSOE va arrasar a les eleccions, i ell em va dir: *Deixa-m’ho a mi que els cantaré les quaranta*”, afegeix. Porcel recordaria aquest moment a *La novel·la de la vida*, afirmant que era l’únic que s’atrevia a criticar aquell partit, ja que la seva columna era “lliure i valenta”.

⁹⁹ Mª Àngels Roqué, comunicació personal, 20 de febrer de 2020

¹⁰⁰ Mª Àngels Roqué, comunicació personal, 20 de febrer de 2020

¹⁰¹ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 184-185

Va escriure la columna de manera pràcticament ininterrompuda fins al dia de la seva mort. “La seva firma ha tingut una presència més regular i més dilatada en el temps que altres grans figures del diari com Santiago Rusiñol, Gaziol o Antonio Machado, el que fa d’ell un cas excepcional a la nostra trajectòria”, apunta el comte de Godó, Javier Godó, al llibre *Porcel periodista: sus mejores columnas en La Vanguardia*, que ens servirà per fer l’anàlisi posterior dels seus articles.

Foix explica que mai va haver de dir-li el que havia d’escriure i el que no. “Si veia alguna cosa que no li agradava o no anava bé, en feia un article i estripava a qui fos. El vam fitxar precisament per això, perquè digués el que volgués”, destaca l’exdirector del diari. Més d’un cop els que tenien el poder van demanar el seu cap per la manera d’analitzar la realitat -com ja va passar amb Fraga i l’article *El retorno de Eugeni d’Ors-*, però tant el comte de Godó com els diferents dirigents (Sáenz Guerrero, Foix, Paco Noy, Joan Tàpia i José Antich) el van sostenir sempre.¹⁰²

Tal era la seva importància que al principi tenia un contracte privat amb el diari com a col·laborador, però a partir del 1985 la família Godó va decidir fer-lo membre de la plantilla perquè no escrivís enlloc més, convertint-se així en una “peça clau”.¹⁰³ A més, segons una font pròxima al tema, el 1990 va sorgir el diari *El Observador*, impulsat per Lluís Prenafeta (secretari general de Presidència de la Generalitat), i van fer a Porcel una “important” oferta. Altres col·laboradors se’n van anar, entre ells Néstor Luján i Jaume Lorés, però el balear es va quedar, encara que al comte de Godó “li va costar augmentar-li el sou”.

En els primers anys va fer columnes purament polítiques, encara que més o menys a partir del 1986 va començar a fer escrits més sociològics i culturals, i ja en menor mesura sobre temes com la memòria i relacionats amb la seva biografia personal. “No em resulta complicat fer una columna diària (...), ja que som una persona d’interessos generals bastant amplis, i penso

¹⁰² Soldevila, Ll. (Coord.) (2008). *Tot Porcel: D’Els condemnats a Olympia a mitjanit*. Barcelona: Proa p. 340

¹⁰³ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 133

molt sobre el món que m'envolta. (...) No es tracta de parlar d'idees vagues sinó de trobar un tema i enquadrar-lo".¹⁰⁴

"Se'ls enginyava per convertir implícitament la majoria de temes en una crítica o un debat de política catalana o espanyola. Era un mallorquí catalanista que no rebutjava Espanya però que sovint feia una caricatura de l'actitud de molts personatges polítics i literaris. Li interessava més la Mediterrània, Europa, el món", apunta Foix.¹⁰⁵

Aquesta relació professional amb *La Vanguardia* va tenir beneficis mutus. Al diari, com ja s'ha vist, li interessava tenir una persona que no tingués problemes en criticar a un o l'altre sense tenir en compte el color polític. "A molta gent important els xocava veure que Porcel no els deixava ni del tot bé ni del tot malament. Ell mai veia la vida com blanca o negra, sinó com una intensa i interessant combinació de grisos", assenyala el comte de Godó.¹⁰⁶

Per la seva part, Porcel subratlla que li deu "moltíssim" al rotatiu català. "Ha popularitzat molt el meu nom, encara que m'hagi creat molts enemics, (...) per exemple per ser la columna més seguida de Catalunya. També he de dir que m'ha donat tranquil·litat econòmica, puc viure a partir del que em paguen", destaca el periodista mallorquí.¹⁰⁷ Estar al diari li permetia tenir un pols amb la societat, ja que les seves columnes eren llegides i la gent el contestava amb cartes, per exemple. Això l'animava. D'altra banda, ell feia una literatura més de qualitat, no per públics massius, així que per viure tenia clar que havia de fer periodisme.¹⁰⁸

Porcel va veure que a *La Vanguardia* es va convertir en un periodista molt influent. "Qui té més dret a xerrar de la societat i Catalunya som jo i no els polítics, ja que tinc més lectors que polítics votants. (...) Les idees que exposo són les que guanyen les eleccions. Jo contribueixo

¹⁰⁴ Planas, A. (2003). *Ibid.*, p. 130-131

¹⁰⁵ Foix, Ll. (29 d'abril de 2013). *Baltasar Porcel, periodista i escriptor*. Recuperat de <https://bit.ly/2zSwEzu>

¹⁰⁶ Antich, J., Godó, J., Guillamon, J., Vila-Sanjuán, S. (2009). *Porcel periodista: Sus mejores columnas en 'La Vanguardia'*. Barcelona: Libros de vanguardia p. 13-14

¹⁰⁷ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 131

¹⁰⁸ Mª Àngels Roqué, comunicació personal, 20 de febrer de 2020

a la creació d'una opinió decisiva", afirmaria mentre hi treballava.¹⁰⁹ "És un dels grans columnistes que ha tingut Espanya i una figura única, hi havia gent que el matí comprava el diari només per llegir-lo", exposa Carles Duarte. Per la seva part, Màrius Carol explica una broma que feia sobre en Porcel: "a Barcelona hi havia dos homes que vivien dalt d'una columna: un era Jacint Verdaguer a la seva estàtua de Diagonal i l'altre era Baltasar Porcel a *La Vanguardia*".

L'exdirector del diari fins fa uns mesos apunta la gran rivalitat que va tenir Porcel durant la seva etapa de columnista amb Juan Marsé, periodista de *El País*, un diari de caire antipujolista en el seu temps. "Si Marsé escrivia un article criticant-lo, Porcel al dia següent li contestava", destaca. A més, recorda una anècdota entre els dos, amb Porcel acabat d'operar de la primera malaltia el 2006: "Després d'una entrega de premis, alguns vam anar a dinar i Marsé hi era present. Ens van trobar amb en Porcel davant el Palau de la Música, just després que l'operessin per primer cop del cap, i es va produir un moment de tensió entre els dos. Ja estaven grans, en circumstàncies difícils, però encara tenien guerra".

Fer una columna diàriament de manera ininterrompuda implica un alt grau de compromís i professionalitat. "Recordo veure que si estàvem de viatge, per exemple, escrivia la seva columna a l'habitació per enviar-la. Era una persona molt professional", rememora Carol. Com a nota curiosa, Roqué explica que en l'època on no hi havia fax i ells estaven a Mallorca dictava els articles per telèfon, mai deixava la seva feina. "El senties al seu estudi: *Punt! Coma!*".

2.4.2.-Porcel, figura clau per la monarquia

En els seus articles, i a l'anàlisi que farem posteriorment veurem algun exemple, mostrava sovint simpaties per la figura del Rei Joan Carles, més que pel sistema monàrquic en si. Abans s'ha apuntat que una de les persones més llestes que Porcel havia conegut va ser Josep Pla, però és que l'altre personatge era el monarca.¹¹⁰ Quan Franco el va nomenar successor,

¹⁰⁹ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 134

¹¹⁰ Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Les tres vides de Destino*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya p.76

pensava que “no duraria quatre dies” perquè seria un continuista del règim, així com li explicà a la seva dona. “Quan el vaig conèixer em vaig adonar que tenia unes idees molt clares i el camí que marcava era l’adequat”, acabaria afirmant.¹¹¹

El primer contacte personal és l’any 1978 a Zarzuela, quan es va convocar una vintena d’intel·lectuals de diferents ideologies per parlar de la Fira del Llibre. Aquí Porcel va veure el suport que tenia el Rei -se’l veia com l’eix per tornar a la democràcia- a més de la seva intel·ligència, recalcant que aconseguia captivar la gent amb el seu sentit de l’humor i el fet de ser una persona oberta.¹¹²

Ja des del principi, veient quin tipus de discurs feia, li va mostrar el seu suport des de *Destino*, amb un editorial que ja s’ha mencionat anteriorment titulat *La força del Rei*. “El Rei simbolitza aquest futur -un sistema democràtic com l’Europa Occidental- al qual aspira el poble espanyol, en el qual creu la classe política i amb el que són molts els que hi desitgen pactar. I per això comptarà igualment amb l’estímul d’Europa i el suport de l’Exèrcit i de l’Església. El Rei simbolitza el futur perquè conflueixen en ell la il·lusió dels ciutadans, l’interès d’amplis sectors socials i econòmics i el projecte polític de grups molt extensos”, afirma en aquesta editorial.¹¹³

Porcel parla de la força del Rei en el sentit que el monarca podria vèncer les resistències que no volguessin avançar cap a un sistema democràtic, com els que trobaven a faltar el franquisme o, per contra, els que propugnaven un sistema purament comunista.¹¹⁴

A més, es va constatar el tarannà de Joan Carles a partir de diferents fets. Per exemple, el seu primer viatge com a cap d’Estat fou a Catalunya el 1976, on va fer un discurs al Tinell “ple de bones referències històriques, conciliador”, afirma Màrius Carol. D’altra banda, la nit del cop

¹¹¹ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 97

¹¹² Planas, A. (2003). *Ibíd.*, p. 119 i 121-122

¹¹³ Cabré, R. (Ed.) (1991). *Baltasar Porcel. Obres completes: Reis, polítics i anarquistes*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana p. 52-53

¹¹⁴ Cabré, R. (Ed.) (1991). *Ibíd.*, p. 54

d'Estat hi va haver una trucada entre Jordi Pujol i el monarca, una fita molt simbòlica, a més que assistí a la inauguració del Mil·lenari de Catalunya el 1988, fent una part del discurs en català.¹¹⁵ No deixa de ser curiós que un Borbó estés present en una trobada on se celebren els mil anys de Catalunya, quan fou un altre borbó -Felip V amb els Decrets de Nova Planta- qui va voler quasi eliminar-la. També és de destacar que el periodista mallorquí és l'únic que entrevista el Rei en els seus primers 15 anys de regnat, on deixa frases com aquesta: “El català és la llengua de Catalunya i una de les llengües d'Espanya”.¹¹⁶

“Porcel era defensor que Catalunya es guanyés la confiança de la monarquia i Pujol li va comprar aquesta idea. Va veure que la monarquia és permanent, no com els governs que poden canviar cada legislatura, així que era necessari mantenir una bona amistat”, explica Joaquim Triadú.

Abans assenyalàvem el “corpus porcel·lià” del catalanisme, teoritzat per Bru de Sala. En aquest cas l'escriptor també explica el pensament de Porcel sobre la monarquia, basat bàsicament en tres punts clau. En primer lloc, el respecte del Rei pel que és Catalunya -l'assistència al Mil·lenari n'és un exemple-, demostrat amb un tracte directe i diferent amb els catalans. A més, el periodista mallorquí propugna la legitimitat de Joan Carles com a monarca dels catalans des del moment en què es vota a favor de la Constitució. Ja per últim, dóna suport al Rei com a actor fonamental per restablir les llibertats a Catalunya.¹¹⁷

Màrius Carol, que va acompanyar durant set anys a la Casa Reial com a corresponsal de *La Vanguardia*, explica que els dos tenien una relació estreta, “s'entenien molt bé i es tenien un respecte mutu”. Això es veu, per exemple, en què Porcel va escriure parts d'alguns dels discursos del monarca. “Em consta que en alguns casos el monarca acudia a ell perquè li recomanés com enfocar el discurs si anava a Catalunya”, afirma l'exdirector del diari. A més, Porcel fou qui va organitzar, juntament amb la conselleria de Presidència de la Generalitat, el primer viatge del Príncep Felip com a hereu a la corona, que es va fer a Catalunya el 1990. El

¹¹⁵ Cabré, R. (Ed.) (1991). *Ibíd.*, p. 18

¹¹⁶ Cabré, R. (Ed.) (1991). *Ibíd.*, p. 18

¹¹⁷ Cabré, R. (Ed.) (1991). *Ibíd.*, p. 19

periodista mallorquí va arribar a escriure gran part del discurs que va fer, el qual va tenir molt bones crítiques i va fer augmentar la confiança amb la monarquia.¹¹⁸

“Inclús -segueix Carol- quan el Rei vol escriure la seva biografia, el primer amb qui pensa és en Porcel i ell accepta encantat, ja que en aquell moment el monarca era una figura amb molta força en l'àmbit internacional pel fet d'encarnar la Transició cap a la democràcia. Era una autèntica perla fer la seva biografia”.

El problema va ser que en aquells anys Joan Carles mantenia una relació amb na Marta Gayà, “una mallorquina que ha estat el gran amor de la seva vida”, segons Carol. Entre ella i l'aristòcrata José Luis de Villalonga van convèncer el Rei que Villalonga havia de ser el biògraf, i a partir d'aquí la relació entre Porcel i Joan Carles segueix essent bona, però hi ha un distanciament.¹¹⁹ “Van fer un llibre sobre el Rei des d'un punt de vista senyorial i aristocràtic, i és una cosa que en Baltasar mai faria”, expressa Roqué.

S'ha vist que Porcel defensava la permanència de Catalunya dins Espanya perquè era el que més convenia a la comunitat autònoma, a més que la monarquia hi tenia un tracte especial, però què pensaria avui dia? Carol explica que en els seus anys com a dirigent del rotatiu català va poder parlar amb el Rei Felip VI dos cops, abans i després del famós discurs del 3 d'octubre. “Li vaig suggerir que en els seus discursos faltava una mica d'empatia i, citant a Baltasar Porcel, volia fer-li entendre que mancava una persona amb la visió catalana que tenia ell”, recorda l'exdirector de *La Vanguardia*.

En aquest sentit, el diputat de JXCat al parlament català i exdelegat de la Generalitat a Madrid, Ferran Mascarell, creu que la posició de Porcel avui podria haver canviat. El polític és un teoritzador -autor del llibre *Dos estats*- sobre quin hauria de ser l'estat per la cultura catalana, si un compartit amb l'espanyol o un d'exclusiu català. “No hi ha necessitat de venir del nacionalisme històric per ser independentista, sinó que molta gent com jo mateix -abans

¹¹⁸ Cabré, R. (Ed.) (1991). *Ibíd.*, p. 18-19 i 96

¹¹⁹ Màrius Carol, comunicació telefònica, 7 d'abril de 2020

de JXCat estava dins el PSC- s'hi ha ficat des de la ineficiència de l'Estat espanyol", destaca. Així, després de fets com la Sentència de l'Estatut del 2010 o el mateix discurs mencionat abans de Felip VI després de l'1 d'octubre, gent com en Porcel que defensava la permanència a Espanya, "però que era molt intel·ligent i pragmàtic, podrien haver canviat d'opinió per aquesta ineficiència".

2.4.3.-Baltasar Porcel i Jordi Pujol, una admiració mútua

"És el personatge polític més gran de Catalunya dels darrers 50 anys, més que Tarradellas. (...) Si un és catalanista li pot criticar certes coses, però ha de valorar el que ha fet pel país", afirma Porcel en una entrevista amb Pere Antoni Pons.¹²⁰ Per la seva part, l'expresident destaca que s'entenia "molt" amb el periodista i escriptor. "Les seves idees polítiques i socials eren heterodoxes però anaven en la línia de la unitat de la llengua, la reclamació de la democràcia i una literatura amb idees noves i pròpies. Era una persona que em cridava l'atenció", remarca.

S'observa que era una relació de respecte amb una "admiració mútua", tal com ho exposa Porcel, que a tall de broma parla de la seva amistat com una "relació matrimonial".¹²¹ Inclús, en *El llibre roig de Jordi Pujol*, que recull les màximes del polític sobre diferents conceptes, Porcel hi escriu el pròleg parlant de l'expresident com "El Gran Timoner", simbolitzant que els dos estan en el mateix bàndol, treballant pels mateixos objectius.

Pujol comença a saber de Porcel, com hem explicat anteriorment, a partir de l'obra *Els condemnats* l'any 1959. Però, personalment no es coneixeran fins el 1963 a la presentació, sense permís oficial, del llibre de l'escriptor mallorquí *La Lluna i Cala Llamp*, a la qual el polític assistí.¹²² En una altra presentació l'any 1984, en aquest cas de l'obra *Les illes, encantades*, Pujol es declarà seguidor de Porcel, "el millor prosista català després de Josep

¹²⁰ Pons, P. A. (2004). *Els alens del verb: Converses amb escriptors*. Palma: Hiperbòlic Edicions p. 135

¹²¹ Pons, P. A. (2009). *Tot són veus, tot són mons: Entrevistes amb escriptors i intel·lectuals catalans*. Palma: Lleonard Muntaner p. 71

¹²² Pons, P. A. (2009). *Ibid.*, p. 246

Pla”.¹²³ A partir d’aquí, es fa difícil caracteritzar l’amistat perquè va passar per diferents etapes, segons explica Pujol.

“Com a president vaig tenir oportunitat per fer moltes coses i vaig decidir treballar molts cops amb ell, era un dels meus *maitre a penser* -mestre d’idees en francès-”, recorda el polític. “Ell no veia en Porcel com un polític, sinó com una persona que valia la pena escoltar i hi va treure molt profit, per exemple amb el nexa d’amistat que tenia amb la monarquia. Va ser una relació molt útil i no interessada on els dos van sortir guanyant”, afirma Carles Duarte, exsecretari de Presidència durant l’última legislatura de Pujol (1999-2003).

Però això no vol dir que fos un home de partit. “Ni era pujolista ni era convergent, era Baltasar Porcel. No l’imaginava en una reunió de partit”, apunta Duarte. En aquest sentit, l’expresident subratlla que “si ell creia que m’havia equivocat no tenia problema en criticar-me a la premsa”. Per exemple, un dels errors que va cometre Pujol, segons Porcel, fou “el poc suport” que va tenir la cultura durant els seus anys de president, apunta Mª Àngels Roqué.¹²⁴

D’altra banda, el periodista mallorquí arriba a explicar que la seva amistat amb l’expresident, o el fet que Pujol s’hi referís com un dels millors escriptors en català, li va provocar molts enemics, encara que “no em penedeixo de res, cadascú juga les cartes que vol”.¹²⁵

2.4.4.-Les col·laboracions entre Porcel i Pujol

Al llarg dels anys Porcel va proposar diversos projectes i idees a Pujol que es van acabar realitzant. Un d’ells fou l’estudi *Catalunya 2000* el qual analitzava els possibles escenaris futurs de Catalunya¹²⁶. “Férem curts, tot es va desbordar per una sèrie de fets com el sorgiment de les noves tecnologies”, recordaria el polític.¹²⁷

¹²³ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p. 138

¹²⁴ Mª Àngels Roqué, comunicació personal, 20 de febrer de 2020

¹²⁵ Pons, P. A. (2009). *Tot són veus, tot són mons: Entrevistes amb escriptors i intel·lectuals catalans*. Palma: Lleonard Muntaner p. 252

¹²⁶ Jordi Pujol, comunicació personal, 24 de febrer de 2020

¹²⁷ Pons, P. A. (2009). *Tot són veus, tot són mons: Entrevistes amb escriptors i intel·lectuals catalans*. Palma: Lleonard Muntaner p. 248

Un altre projecte proposat pel periodista mallorquí fou el Premi Internacional de Catalunya, creat el 1988. Porcel arribaria a destacar el gran suport que va tenir per part de Pujol, que “hi va creure des del primer moment”. Aquest guardó el van guanyar personatges com l’oceanògraf francès Jacques Costeau, el músic rus Mstislav Rostropòvitx -amb qui Porcel mantindrà “una molt bona relació” segons Foix- o el filòsof austríac Karl Popper.¹²⁸ “Era increïble veure com alguns dels personatges més reconeguts del món passaven pel Palau de la Generalitat, Catalunya aquí es posava al centre”, recorda Joaquim Triadú, conseller de Presidència de Jordi Pujol i de qui depenia aquest premi.

El gran projecte de Porcel que va convèncer Pujol fou l’Institut Català de la Mediterrània (ICM) creat també el 1988, encara que avui dia es diu Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed), ja que ha passat de dependre exclusivament de la conselleria de Presidència a participar-hi també l’Ajuntament de Barcelona i el Govern espanyol.¹²⁹

“Porcel creia que Catalunya en el context europeu no podia establir un lideratge, ja que hi havia les socialdemocràcies del nord, però en canvi a la Mediterrània sí que es podia fer”, explica Carles Duarte. Per la seva part, Lluís Foix destaca que tenia un gran interès i coneixement del món mediterrani i la seva història. “Era un mediterrani en el sentit més estricte de la paraula. El seu món d’Andratx l’acabà projectant a la seva visió literària i periodística que tenia tres potes amb les quals caminà tota la seva vida: els clàssics grecs, la religió d’Israel i el dret romà”, recalca l’exdirector de *La Vanguardia*.¹³⁰

Pujol explica que fou Porcel qui l’influí en aquest canvi de perspectiva i de discurs. “Vaig anar per set o vuit capitals europees explicant que el vertader problema d’Europa no era la Unió Soviètica, que realment ho era, sinó la Mediterrània, per les perilloses fronteres amb el Nord d’Àfrica i el que podia comportar, com el subdesenvolupament, l’explosió demogràfica o la immigració”, explica. “Encara així, ningú a part d’en Felipe González em va arribar a fer

¹²⁸ Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner p.159-160

¹²⁹ Jordi Pujol, comunicació personal, 24 de febrer de 2020

¹³⁰ Foix, Ll. (29 d’abril de 2013). *Baltasar Porcel, periodista i escriptor*. Recuperat de <https://bit.ly/2zSwEzu>

cas, i això que per exemple Gran Bretanya va voler mantenir el seu poder a Gibraltar, que encara el té, i a Menorca durant 80 anys”, afegeix l’expresident.

“L’ICM ha permès fer de conselleria d’Exteriors a la Generalitat, a més de facilitar les relacions amb Madrid, amb el ministeri d’Exteriors i l’Institut Cervantes”, explicaria Porcel. “Viatges d’en Pujol al Marroc els va organitzar l’ICM perquè la Generalitat no tenia una secretaria o conselleria d’Afers Exteriors”, exposa Roqué, que treballa actualment dins la institució. D’altra banda, Porcel critica els que deien que era com un regal del president al seu amic. “Vam fer molt bona feina”, aclareix.¹³¹ Roqué reafirma aquesta importància explicant que fa 30 anys quan es parlava del món àrab a les universitats s’acabava al S.XV, però a partir de la creació de l’Institut “hi va haver un canvi de mentalitat, els nostres veïns a part d’Europa són els països del Mediterrani sud”.

El gener del 2000, després de 12 anys dirigint l’ICM, Porcel va decidir deixar-ho. “Li dedicava molt temps i pensava que ja s’havien assolit els grans objectius, ja podia funcionar sol”, recorda la vídua del periodista mallorquí.

2.4.5.-L’apagament de l’espelma

El 2006 li van diagnosticar un limfoma, un càncer produït per la sang, que se li va situar al crani.¹³² “Ell es va adonar d’això quan va perdre la visió d’un ull i va començar a tenir problemes de coordinació”, recorda Joaquim Triadú. La notícia del diagnòstic de primeres el va entristir, però tenia un esperit d’ànim i de confiança en ell mateix. “Estar tres mesos ingressat va ser com anar amb veler: no has de pensar què fas enmig de la mar perquè et tornes boig, sinó tenir-ho tot ben ordenat i treballar contínuament, seguir endavant”.¹³³

A més, el fet de tenir càncer el va curar de diferents mals, “em va purificar”. “La decepció més gran era veure com els polítics utilitzaven la cultura com un instrument i la

¹³¹ Pons, P. A. (2009). *Tot són veus, tot són mons: Entrevistes amb escriptors i intel·lectuals catalans*. Palma: Lleonard Muntaner p. 253

¹³² Pons, P. A. (2009). *Ibid.*, p. 63

¹³³ Pons, P. A. (2009). *Ibid.*, p.62-63

menyspreaven. (...) La malaltia em va fer veure que no s'ha de mirar la gent que la menysprea, sinó els que treballen per ella".¹³⁴

Porcel va aconseguir una gran victòria superant aquesta malaltia, encara que poc temps més tard va recaure. Joaquim Triadú rememora com el dia de Nadal del 2008 dinava amb la família a casa seva a Valldoreix, on l'escriptor mallorquí també residia, vivint a només uns 200 metres de distància un de l'altre, i quan estaven fent el cafè en Porcel els va visitar. "Va ser realment engrescador veure el meu pare i en Porcel parlar durant dues hores del seu pensament, de tot el que recordaven, a més que va ser l'últim cop que els dos es van veure", destaca l'exconseller.

El primer dia de juliol del 2009 l'espelma de Baltasar Porcel es va apagar definitivament. Una espelma que va donar llum a les figures més importants de l'Espanya i la Catalunya contemporània, que va mostrar un periodisme crític i sense colors polítics que avui dia és difícil trobar. Una espelma que, encara que ja no il·lumini, deixarà un reflex etern, com les seves columnes de *La Vanguardia*.

La Generalitat va organitzar un funeral al Palau Moja, on Mossèn Jacint Verdaguer oficiava les misses, amb una iniciativa promoguda pel conseller de Cultura d'aquell moment, Joan Manuel Tresserras. "Sens dubte s'ho mereixia, va ser un dels grans en llengua catalana i una figura única", explica l'expolític. Personalitats de tota mena van visitar la capella ardent per acomiadar-se per últim cop d'aquest escriptor i periodista mallorquí, català, mediterrani i universal.

¹³⁴ Pons, P. A. (2009). Ibid., p.61

3-ANÀLISI QUALITATIVA

3.1.-Metodologia

3.1.1.-Objecte d'estudi i propòsit

Acabem de veure la importància que va tenir Baltasar Porcel pel món intel·lectual, cultural i polític a través del seu periodisme, convertint-se en una figura controvertida, individualista i profundament respectada. La segona part del treball, per comprendre aquesta figura, tractarà els articles d'opinió publicats a *La Vanguardia* entre 1982 i 2009, amb una selecció que fa el mateix diari català.

Amb aquesta anàlisi no es pretén assolir realment cap objectiu, ja que sabent la varietat d'interessos i coneixements que tingué Porcel, pel funcionament del món en general, i de Catalunya en particular, es faria molt difícil concretar uns objectius que ho abastessin tot. Per tant, el que es fa és l'elecció d'un propòsit: conèixer quines són les temàtiques principals que toca en aquestes columnes, a més d'analitzar també l'estil, la manera en què conta o interpreta la realitat.

Així, en les següents pàgines trobarem quatre apartats diferents. Primerament, un quadre resum amb tots els articles i les seves temàtiques corresponents extretes a partir de l'estudi qualitatiu. La segona part, la més laboriosa del treball, és l'anàlisi en si, on es mostren els fragments rellevants i les proposicions extretes, un concepte que ara explicarem. Posteriorment es trobarà una valoració global de les columnes d'opinió, encara que lògicament, i per qüestions d'espai, no es pot fer referència a cadascuna d'elles, sinó els grans trets en l'àmbit general. Ja per últim, hi ha un breu capítol on es mostren les característiques principals del seu estil periodístic sense entrar en el contingut dels textos, però permet complementar encara més la comprensió del periodisme porcel·lià.

Abans d'explicar la metodologia, cal puntualitzar que l'anàlisi que veurem s'ha realitzat a partir d'una selecció que ja l'ha feta el mateix diari, una antologia, però es considera que és una font d'autoritat per fer l'estudi i, a més, compon una mostra suficientment representativa com per a conèixer les tendències de Porcel quant al periodisme d'opinió.

Entrant en el tema, l'anàlisi qualitativa s'ha realitzat segons el mètode ideat pel doctor en Comunicació i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) Xavier Giró, el qual s'utilitza en la seva tesi doctoral *Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)*. Bàsicament, i seguint les seves explicacions, de cada article s'extreuen els fragments que es consideren rellevants, que en el nostre cas aniran des d'un fragment rellevant fins a un total de quatre per cada columna, un fet condicionat per l'extensió del text i el tipus d'article.

Així, de cada fragment s'escriu una proposició, una frase que resumeixi el contingut i exposi la idea fonamental, per arribar finalment, i a partir de la suma o la combinació de les diferents proposicions extretes, a un tema principal de cada columna, culminant d'aquesta manera el procés de destil·lar l'article. Aquests temes són els que trobarem en el quadre resum següent, i en l'anàlisi veurem el procés que s'ha portat a terme per arribar-hi.

3.1.2.-Composició de la mostra

La mostra del treball utilitzada en aquest estudi està composta per un total de 80 articles recollits en el llibre *Porcel periodista: sus mejores columnas en 'La Vanguardia'*, que corresponen als 27 anys que va estar de columnista en el rotatiu català. Hi ha columnes de tots els anys des del 1982 al 2009 amb excepció del 1995, 1998, 1999 i 2005, dels que es desconeix el motiu pel qual no hi ha textos inclosos.

En general, l'antologia presenta entre tres i quatre articles per any, encara que hi ha alguns casos on s'hi mostren només dos, com el 1984, o també hi ha dos períodes amb cinc articles (2004 i 2009) i, finalment, un any que presenta sis columnes, el 2007. A més, en aquesta

antologia es troba el primer article que hi va escriure com a columnista diari el 1982, *Hacerse a la idea*, i d'altra banda també trobem l'últim text que va publicar-hi, *Misterios y alterios*, deu dies abans de la seva mort. Per tant, estem parlant d'una mostra certament representativa, a partir de la qual podrem conèixer els trets essencials del periodisme de Baltasar Porcel.

3.2.-Taula resum dels articles

Nº	Data	Titular	Tema
1	14/12/1982	<u><i>Hacerse a la idea</i></u>	Catalunya ha de fugir del nacionalisme històric de resistència
2	15/12/1982	<u><i>El fin de la Edad Media</i></u>	La ineficàcia d'UCD com a partit polític
3	27/12/1982	<u><i>Los aplausos y las argucias</i></u>	La hipocresia del PSOE amb les Forces Armades, integrades en la democràcia
4	15/4/1983	<u><i>Mercè Rodoreda: la dama entre las flores</i></u>	La falta de reconeixement i difusió de Mercè Rodoreda i la literatura de qualitat
5	20/12/1983	<u><i>Miró: el sol, el brío y la libertad</i></u>	El cas de Joan Miró per exemplificar els mals de la marginació cultural
6	25/3/1984	<u><i>Josep Pla, mañana</i></u>	La no acceptació de Pla per les seves idees, encara que es complien
7	1/5/1984	<u><i>Convergente, excluyente</i></u>	Catalanisme necessari, però dins el marc d'Espanya

8	26/2/1985	<u><i>Espriu: el espejo roto</i></u>	Espriu com a exemple de la no confrontació cultural
9	8/12/1985	<u><i>Un Baroja</i></u>	El tardà reconeixement a Julio Caro Baroja
10	21/10/1986	<u><i>Olímpica (1)</i></u>	Les Olimpíades com a font de projecció del catalanisme
11	22/10/1986	<u><i>Olímpica (2)</i></u>	L'error d'utilitzar els JJOO com una arma política contra Catalunya
12	23/10/1986	<u><i>Olímpica (3)</i></u>	Maragall i la seva gestió són els propis rivals per les eleccions
13	20/6/1987	<u><i>Paz, Prieto</i></u>	La necessitat de diferenciar democràcia i comunisme
14	20/12/1987	<u><i>A semejanza</i></u>	Les conseqüències de la mala gestió d'Israel sobre l'arabisme dels seus territoris
15	19/3/1988	<u><i>Sida</i></u>	La confiança en l'avenç científic per acabar amb la SIDA
16	5/5/1988	<u><i>Intelectuales</i></u>	L'error dels intel·lectuals davant la democràcia: més ideals que pragmatisme
17	25/5/1988	<u><i>Castellet</i></u>	Josep Pla: de <i>La Vanguardia</i> i el franquisme a la literatura catalana
18	14/6/1988	<u><i>En el desierto</i></u>	Tarradellas: de l'exili i marginació a l'èxit i popularitat a Espanya
19	25/1/1989	<u><i>Dalí (1)</i></u>	El Dalí en públic, oposat al Dalí en privat més autocrític

20	26/1/1989	<u><i>Dalí (2)</i></u>	Dalí, un personatge mentalment infravalorat amb una visió que es va acabar complint
21	28/11/1989	<u><i>Vertebrar</i></u>	Catalunya se centra més amb el centralisme del PSOE que amb ella mateixa
22	14/4/1990	<u><i>Reválida de futuro</i></u>	El viatge del príncep Felip: del Joancarisme a la consolidació de la monarquia
23	19/9/1990	<u><i>El nuevo orden</i></u>	El canvi polític de la URSS comporta un nou marc internacional sense divisions
24	30/9/1990	<u><i>Éramos pocos...</i></u>	La demagògia socialista de Ben Bella per ser el nou líder àrab i islàmic
25	5/10/1990	<u><i>La Rusia eslava</i></u>	La necessària visió occidental pel canvi de model de la URSS
26	31/3/1991	<u><i>Tirant lo Blanc</i></u>	L'obligatorietat de promocionar la bona literatura catalana en la seva totalitat
27	1/11/1991	<u><i>Nuestra casa común</i></u>	La defensa de la URSS per part de González pel seu enfrontament amb els nacionalismes
28	4/7/1992	<u><i>La vivienda europea</i></u>	Els inicis d'incertesa de la UE per la seva mirada bàsicament econòmica
29	26/7/1992	<u><i>De mejor a peor</i></u>	La importància dels JJOO per fer créixer Catalunya cap a un millor futur
30	16/7/1993	<u><i>El valor de González</i></u>	El pragmatisme de González reflectit en el gir centrista i l'apropament a Catalunya

31	17/7/1993	<u><i>Increíble deterioro</i></u>	La necessitat de canvi estructural davant la situació econòmica apostant per l'economia productiva
32	31/7/1993	<u><i>Turistas y chuetas</i></u>	L'obertura amb el turisme contrasta amb el tancament i retrocés pel racisme xueta
33	11/4/1994	<u><i>Don de lenguas</i></u>	La perillositat i el retrocés cultural d'uniformar el llenguatge mundial amb l'anglès
34	22/5/1994	<u><i>El Rey, lo complejo</i></u>	La necessitat d'unió entre Catalunya i Espanya per inserir-se en el món
35	4/3/1996	<u><i>El día después</i></u>	Les exigències als polítics: realisme i efectivitat
36	14/4/1996	<u><i>Tiempo de secuencia</i></u>	CiU necessita pragmatisme per pactar i deixar la resistència
37	29/4/1996	<u><i>Cosas del destino</i></u>	Els beneficis mutus del Pacte del Majestic
38	7/6/1996	<u><i>Evidencias de 20 años</i></u>	L'estabilitat de la monarquia reflectida en el canvi d'actitud del poble base
39	6/3/1997	<u><i>Llorenç Villalonga: un retrato esquivo</i></u>	Villalonga: un conservador introvertit, contradictori i amant de la seva literatura
40	19/6/1997	<u><i>Suárez y el tiempo</i></u>	Adolfo Suárez: un home popular, centrista i amb un gran historial democràtic

41	4/10/1997	<u><i>El día de la boda</i></u>	La boda real com a símbol de l'estabilitat i consolidació de la monarquia
42	6/4/2000	<u><i>Catalunya y Estado (1)</i></u>	La disminució social del prestigi del català necessita una unió política sense ideologies
43	7/4/2000	<u><i>Catalunya y Estado (2)</i></u>	La pugna de poder entre Catalunya i Madrid passa per la reformulació de l'autonomisme
44	15/7/2000	<u><i>Alarma mallorquina</i></u>	La necessitat de canvi de model turístic per no dependre del turisme de masses
45	23/11/2000	<u><i>Ernest Lluch: el corazón deshecho</i></u>	Ernest Lluch, home d'enteniment i pau amb el País Basc assassinat per ETA
46	5/10/2001	<u><i>Los nada globalizados</i></u>	L'error espanyol d'evitar la presència internacional dels intel·lectuals
47	29/10/2001	<u><i>El ántrax global</i></u>	El 11S i l'àntrax com a gran avís per canviar la mentalitat occidental
48	30/10/2001	<u><i>Coherencia y conflicto</i></u>	El suport en l'avenç de la civilització oriental per deixar els conflictes enrere
49	1/11/2001	<u><i>Clinton, el primero</i></u>	El benestar mundial a partir de la col·laboració social i no tant l'economia
50	18/1/2002	<u><i>Cela (1): león marino</i></u>	Cela, un escriptor professional contrari a la seva societat
51	19/1/2002	<u><i>Cela (2): el combate</i></u>	La combativitat de Cela pels personatges antifranquistes i la seva literatura

52	20/1/2002	<u>Cela (3): el egòlatra</u>	Cela mirava més pel que podia afavorir una literatura comercial que no de qualitat
53	21/1/2002	<u>Cela (y 4): el genio</u>	Cela, un geni per la seva personalitat i molt contrari al sistema franquista
54	14/12/2003	<u>Pujol (1): el nòmada</u>	El nomadisme de Pujol per empoderar Catalunya en tots els sentits
55	15/12/2003	<u>Pujol (2): en España</u>	Pujol com a creador d'una unitat catalana i influenciador socialdemòcrata a Espanya
56	16/12/2003	<u>Pujol (3): geometría</u>	La inclusió de tothom dins una societat catalana que necessita a Espanya
57	17/12/2003	<u>Pujol (y 4): ¿fracaso?</u>	El gir polític de 180° de la Catalunya del Tripartit
58	13/3/2004	<u>Trilita y mentalidad</u>	La prohibició de dialogar amb els terroristes, els símbols de l'anti democràcia
59	14/3/2004	<u>Conceptos matrices</u>	El reaccionarisme extremista davant la diferència ideològica amb la societat actual
60	15/3/2004	<u>La hora del adiós</u>	Aznar, un president intransigent escudat en l'economia
61	16/3/2004	<u>Frente al espejo</u>	Al Qaeda i la gestió d'Aznar de l'atemptat, causants de l'esfondrament del PP
62	19/12/2004	<u>La gran ultratumba</u>	Chateaubriand és el símbol de la literatura total

63	26/2/2006	<u><i>Pla en el recuerdo (1)</i></u>	Pla, un home molt diferent de Porcel però amb una admiració mútua
64	27/2/2006	<u><i>Pla en su estilo (2)</i></u>	Pla, un conservador que idealitzava la realitat
65	28/2/2006	<u><i>Pla en su cosmos (y 3)</i></u>	La ficció de qualitat de Pla que ell mateix no valorava
66	6/7/2007	<u><i>Urnas y sustancias</i></u>	França com a exemple de pugna entre una esquerra autoritària i una dreta social
67	13/5/2007	<u><i>Una tarde con 'Miules'</i></u>	Antoni Tàpies, la màxima expressió de la pintura espanyola del moment en el món
68	28/5/2007	<u><i>Cabalgando el tiempo</i></u>	Ramon Llull, la figura eterna que encarnà el cristianisme i l'individualisme
69	29/8/2007	<u><i>El gran articulismo de Umbral y otras hierbas</i></u>	Umbral, un articulista diferent i menyspreat
70	19/10/2007	<u><i>El orgullo catalán</i></u>	La Fira de Frankfurt com a punt d'inflexió en la internacionalització de la cultura catalana
71	23/10/2007	<u><i>Ejemplo y presupuesto</i></u>	L'augment necessari del pressupost en sanitat i ciència sense partidisme
72	17/1/2008	<u><i>Reiterados años de absentismo</i></u>	L'allunyament de la classe política dels problemes reals per centrar-se en el poder
73	7/10/2008	<u><i>Cuadro y líderes mediterráneos</i></u>	El Mediterrani com a zona important i d'influència per Espanya i Catalunya

74	10/10/2008	<u><i>Junto al Dante, en las calles</i></u>	La crisi, possible detonant d'un abandonament del capitalisme i perillosa aproximació al comunisme
75	30/11/2008	<u><i>Vieja piratería y nuevos ojos</i></u>	La necessitat de l'actuació d'Occident per acabar amb la pirateria africana
76	9/1/2009	<u><i>Los buenos conspiradores</i></u>	El paper del grup clandestí catalanista i antifranquista d'Ermengol Passola
77	22/1/2009	<u><i>Fundamentos y elegancia</i></u>	Obama com a símbol de la democràcia
78	1/2/2009	<u><i>Esos dos grandes chascos</i></u>	Una crisi econòmica i mediambiental manipulada pels polítics
79	10/5/2009	<u><i>Barceló, materia ontológica</i></u>	L'emergència de Miquel Barceló com a gran pintor contemporani amb la seva inspiració filosòfica
80	21/6/2009	<u><i>Misterios y alterios</i></u>	L'alteració de la columna de Porcel després de 27 anys

3.3.-Anàlisi dels articles

Article 1: *Hacerse a la idea* 14/12/1982

Fragments rellevants

1. [declaracions del jurat] “Esta convocatoria del premio de novela en catalán Sant Jordi no cuenta entre las obras presentadas con ninguna de valor excepcional” en ningún aspecto lingüístico, técnico, psicológico, estético y demás. Pero de inmediato dicho jurado ¡ha premiado una de las obras presentadas! Al estupor causado por la declaración, el surrealismo de la actuación.

Proposició: No s'han de premiar obres sense qualitat pel fet fer-se en català

2. Felizmente, sin embargo, otros síntomas son más alentadores. Ramón Trias Fargas, candidato de CiU a la alcaldía barcelona, sí habrá observado la “progresiva normalización de la vida catalana” ya que ha declarado que llevará a cabo su campaña hablando al fin “en catalán y en castellano” porque “existen en nuestra ciudad diferentes grupos culturales y lingüísticos”.

Proposició: Catalunya ha d'acceptar la convergència del català i el castellà

Tema: Catalunya ha de fugir del nacionalisme històric de resistència

Article 2: El fin de la Edad Media 15/12/1982

1. Los barones [de l'Edat Mitjana i del partit UCD], obsesos, sólo piensan y se enconan tras el sexo de los ángeles de sus pequeñas ambiciones, de espaldas y hostiles a todos los estamentos y fuerzas.

Proposició: Els polítics d'UCD ignoren la realitat i es preocupen més d'ells mateixos

2. Los barones de UCD y los barones feudales a la postre habrán acabado igual: peleando entre ellos y sin que les siga ningún súbdito, siervo o mesnada.

Proposició: Les baralles internes comporten la desaparició política

Tema: La ineficàcia d'UCD com a partit polític

Article 3: Los aplausos y las argucias 27/12/1982

1. La “argucia” correspondió, en realidad, a los diputados del PSOE, quienes ante el súbito fervor policíaco del señor Barrionuevo [suportà els policies que mataren el “grapo” Martín Luna] escogieron entre asombrados e hipócritas el camino del silencio, creyendo que así conservaban su calificativo de “partido de las libertades” y demás, incompatible con cualquier “represión”.

Proposició: La hipocresia socialista defensan la llibertat però suportant l'assassinat de Martín Luna

2. Lo cierto es que los señores Barrionuevo y Serra, con don Felipe González como patriarca tutelar, han sido los veloces ejecutores de una prioridad política en el momento desconocida: el rápido entendimiento con las Fuerzas Armadas. Sin recordar para nada que el PSOE esgrimía como una de sus más efectivas armas contra UCD los problemas en torno al 23-F y otras tensiones militares.

Proposició: El PSOE puja al poder i capgira sobtadament la relació amb les FFAA

3. El Gobierno ha logrado una esperanzadora victoria dinamizando la integración de las Fuerzas Armadas en la explícita convivencia democrática. Porque no debe olvidarse que ya lo estaban: de abominarla, hubieran impedido su establecimiento.

Proposició: Les Forces Armades s'integren en la consolidació de la democràcia

Tema: La hipocresia del PSOE amb les Forces Armades, integrades en la democràcia

Article 4: *Mercè Rodoreda: la dama entre las flores* 15/4/1983

1. Los tres grandes prosistas de la literatura catalana han desaparecido en tres años: Josep Pla, Llorenç Villalonga, Mercè Rodoreda. Y singular destino el de todos ellos: Rodoreda, reconocida como importante autora muy tarde, en 1962, cuando publica *La plaça del Diamant*. También Villalonga, con *Bearn*, un año antes. Pla, perseguido por conservador -políticamente- y por haber escrito en castellano, hasta más allá de la muerte.

Proposició: Els “grans” prosistes catalans han tingut poc reconeixement

2. Pero un autor solo y de una literatura minoritaria y sin Estado propio, es difícil que se abra camino. Propiciar oficialmente traducciones, como creo que se pretende ahora desde la Generalitat, es un error grave. Son libros que quedarán por ahí, marginados.

Proposició: La difusió d'una literatura minoritària només funciona si es fa en conjunt

3. El éxito de Rodoreda entre la crítica y el pueblo español que no lee catalán, son debidos a su calidad. Y en el exterior, si Rodoreda hubiera ido arropada por una

lengua y una literatura sólidas, conocidas, podría haberse erigido en uno de los novelistas apreciables de nuestro tiempo en Europa.

Proposició: La mala situació del català dificultà la difusió de la seva literatura de qualitat

4. Insisto: la ascensión de Mercè Rodoreda demuestra que, en definitiva, es la obra obra lo que prevalecerá. Ella no se cansaba de repetirlo a los escritores jóvenes que llegó a conocer. Dudo que se le haya hecho demasiado caso...

Proposició: La literatura de qualitat ha d'imperar damunt la comercial.

Tema: La falta de reconeixement i difusió de Mercè Rodoreda i la literatura de qualitat

Article 5: *Miró: el sol, el brío y la libertad* 20/12/1983

1. Lo extraordinariamente personal de cada uno de estos trazos y pinceladas veta por un igual la imitación, por cuanto Miró es intransferible. Joan Miró es única y enormemente Joan Miró.

Proposició: Joan Miró és un artista únic, inimitable i irreplicable

2. A mediados de los sesenta, me decía aún con amargura que Catalunya le había ignorado, que se había burlado de él, y escribía el nombre de sus cuadros en francés [va emigrar a França] por considerar que era su lengua de cultura. A la par, España y la España oficial le pagaban con la misma moneda, marginándolo.

Proposició: Miró estava decepcionat amb Catalunya i Espanya per marginar-lo.

3. Así como se le negó en bloque, se le pondera por un igual lo importante e innovador y lo reiterativo. A la vez que son negadas tendencias y figuras opuestas al quehacer de Joan Miró con parejo radicalismo y parcialidad que fueron desplegados para combatirle a él.

Proposició: El reconeixement de Miró ha provocat el rebuig d'altres

4. *Aidez l'Espagne* [Ajuda a Espanya en francès] fue su famoso grito plástico en la Guerra Civil. Oportunidades y respeto para todos, o continuaremos yendo con el casi medio siglo de retraso a causa del cual casi le perdimos a él.

Proposició: La marginació de la cultura només comporta retard

Tema: El cas de Joan Miró per exemplificar els mals de la marginació cultural

Article 6: *Josep Pla, mañana* 25/3/1984

1. [Pla, que era liberal-conservador i catalanista pactista] fue envidiado y odiado, lo que motivó en su contra silencios, calumnias, por parte de quienes sustentaron posturas extremas dentro del republicanismo. Sin embargo, resulta que el tiempo le ha dado la razón, la ciudadanía habiendo escogido vías moderadas de entendimiento colectivo (...).

Proposició: Les idees criticades de Josep Pla es van acabar establir

2. Todo ello, sin embargo ¿ha servido para que Josep Pla fuera ideológicamente reivindicado por quienes manejan el tinglado de la cultura? (...) La respuesta es no, excepciones aparte.

Proposició: La política no ha reconegut les correctes previsions de Pla

3. Hace años Pla le decía al político republicano y periodista en el exilio don Jaume Miravittles (...): “Jaume, mañana, cuando muera Franco, será tu hora”. A lo que contestó el sagaz señor Miravittles: “No. Será pasado mañana. Mañana, será aún de los de la resaca”. La definición puede ser también aplicada a Pla.

Proposició: Es necessita avenç i estabilització per comprendre les idees de Pla

Tema: La no acceptació de Pla per les seves idees, encara que es complien

Article 7: *Convergente, excluyente* 1/5/1984

1. ¿Qué peligro acecha a CiU, después de su clamorosa victoria? Pues el de los “diez millones de votos”, que posiblemente ha llevado al PSC-PSOE a la derrota. O sea, que

el señor Pujol y CiU crean que, a partir de ahora, los 72 diputados conseguidos significan que Catalunya se amolda a su imagen y semejanza

Proposició: Tenir vots no és tenir votants que creuen plenament en el partit

2. Catalunya es una realidad compleja y, como diría el mismo señor Pujol con exactitud, “convergente”. Cuando él mismo estuvo tentado de convertirla en “excluyente”, registró un rechazo. Sin querer por ello decir que tenga que renunciar a lo que constituye una de las esencias de su programa: la reconstrucción nacional de Catalunya. Quienes le han votado, aún no siendo nacionalistas, tienen que “converger” en este punto.

Proposició: Pujol ha de propugnar un catalanisme que no s'emmarqui amb la independència

3. Además, las comunicaciones de hoy, la forzosa interdependencia motivada por la técnica, la información, plantean una relación Catalunya-España por entero diferente a la del 1931. El señor Pujol y su merecido triunfo inciden de lleno en España entera y son también consecuencia de lo que ocurre en ella.

Proposició: L'enteniment entre Catalunya i Espanya és factible i necessari

Tema: Catalanisme necessari, però dins el marc d'Espanya

Article 8: *Espriu: el espejo roto* 26/2/1985

1. De ahí que la obligada y en teoría variedad de trabajos y opiniones [la cultura], al tener que producirse en un espacio tan reducido [Espanya], tope enseguida e incluso físicamente entre sí, con lo que la convivencia y la competencia se convierten en hostil rivalidad. Lo que tenemos de positivo, entonces, y que es una considerable capacidad de creación, se descompensa transmutándose en negativismo.

Proposició: La cultura s'ha convertit en un espai de confrontació

2. El señor Espriu fue un catalán y un catalanista irreductible. Que esto sea repetido como ya lo hizo él, constituye una lección de ejemplaridad. Manchada, sin embargo, al omitir lo que también el poeta destacó reiterativo: su admiración por el idioma

castellano, su idea de España basada en la pluralidad como nexo de unión, su aceptación de la diversidad política, fuera de derechas o izquierdas.

Proposició: Espriu propugnava un catalanisme dins el marc d'Espanya

Tema: Espriu com a exemple/excepció de la no confrontació dins la cultura

Article 9: *Un Baroja* 8/12/1985

1. Y esa vivacidad narrativa de don Pío, su capacidad de apuntar poéticamente un paisaje a la par que de calificar brutalmente a un personaje, su penetrante y desangelada visión del hombre, su estilo ásperamente antirretórico, se hallan por un igual en los libros de su sobrino, el antropólogo e historiador Julio Caro Baroja.

Proposició: Julio Caro Baroja té el mateix estil que el seu tiet, Pío Baroja

2. El repertorio de sus estudios siempre se centra en lo minoritario, lo marginal, lo local. La base, vamos. En contraposición a la engolada historia de lo alto, general y poderoso, de la cultura oficial e intelectualizada. Julio Caro Baroja cree en el viejo y hondo humanismo interdisciplinar. Es un Baroja, sí.

Proposició: Els estudis de Baroja mostren aspectes diferents de la literatura majoritària

3. Hispánico, sí, resulta también que la mentada cultura oficial, que el Estado, la Universidad, sólo en 1963 le eligiera miembro de la Real Academia de la Historia, y que haya tenido que esperar a sus 70 años para recibir los premios Príncipe de Asturias y el recientísimo Nacional de las Letras, para serle otorgado un sillón en la Academia de la Lengua. La paradoja: el marginal por excelencia, convertido en triunfador social...

Proposició: Espanya l'ha reconegut culturalment massa tard

Tema: El tardà reconeixement a Julio Caro Baroja i els seus estudis d'àmbits marginals

Article 10: *Olímpica (I)* 21/10/1986

1. Entonces [en els anys de la Transició] había tanta esperanza como inquietud: los temores de los que habían aceptado el franquismo, los de quienes temían una

catástrofe, los de aquellos que rechazaban el radicalismo político. Hoy, nadie alberga la menor sombra, sino que prácticamente todos se entregan con ilusión al proyecto olímpico.

Proposició: Les Olimpíades van unir a tothom en un mateix projecte

2. No imagino que París o Amsterdam, de hacerse con los Juegos, se hubieran conmocionado tanto. Ni Francia ni Holanda. Todas ellas son ciudades, naciones, ya *hechas*. Y aquí España se ha volcado eufórica, comenzando por el Rey (...).

Proposició: Les Olimpíades ajudaren a l'enfortiment de la democràcia espanyola

3. Pero todo [la bonança del final del franquisme] se aguyó después con el *crack* industrial, el paro, con la lógica división política interna y la pugna con *Madrid*, la esquizofrénica adaptación del catalanismo a su mero papel *regional*: lo aceptaba sin asumirlo. (...) Ninguna gran empresa reunía y potenciaba a Barcelona y a Catalunya enteras. Ahí radicaba la frustración.

Proposició: La pèrdua de importància de Catalunya causà la seva frustració

4. Claro que el actual incendio olímpico se convertirá pronto en simple rescoldo. Pero en esto el temperamentalismo sólo es secundario, pues el rescoldo puede avivar en espléndidas llamas.

Proposició: La força de l'esperit olímpic ha de reforçar el catalanisme del futur

Tema: Les Olimpíades com a font de projecció del catalanisme

Article 11: Olímpica (2) 22/10/1986

1. Los pueblos, los individuos, para poder desenvolverse desean oportunidades, tranquilidad, protagonismo. El redentorismo, la problematización, fatigan. En los años 1965-1970 ni el franquismo impedía que Catalunya prosperara animosa.

Proposició: Els JJOO han de servir per dinamitzar la societat catalana

2. El ministro Solana ha remachado el clavo apuntando que también se organizará una olimpiada cultural, internacionalizada con los países de “nuestra propia lengua: Latinoamérica”. Está claro que la tenacidad barcelonesa y la resonancia planetaria de los Juegos han causado una profunda impresión en España, otorgando a Barcelona un papel nuevo y expectante. Tanto, que nos puede ser sustraído...

Proposició: El perill que Espanya llevi el protagonisme a Barcelona

3. Puntos de vista sobre los Juegos Olímpicos como el del novelista Manuel de Pedrolo -”Hay muchas maneras de enterrar a Catalunya y ésta es una paletada más”-, sólo producen estupor. El futuro nacerá de estos años. Y sólo sabiendo timonearlos se evitará cualquier naufragio.

Proposició: Les Olimpíades han de rellançar Catalunya, no confrontar-la amb Espanya

Tema: L’error d’utilitzar els JJOO com una arma política contra Catalunya

Article 12: *Olimpica* (3) 23/10/1986

1. El triunfo logrado [en les eleccions locals del 87] por Pasqual Maragall es indiscutido. El alcalde carecía de un podio como este. Los mismos afanes dedicados a preparar la candidatura olímpica le habían entorpecido la consecución de una brillante imagen pública. Se halla ahora en las mejores condiciones para continuar en la plaza Sant Jaume.

Proposició: Els JJOO faciliten la reelecció de Maragall com alcalde

2. Pero hay otro posible movimiento masivo [a part del clamor per Maragall i la majoria del PSOE]: una reacción frente al socialismo. El triunfo del PSOE del 82 se celebró eufórico en la calle. El del 86, ya pasó en sordina... Y preocupa entre quienes lo votaron este sentido patrimonial del poder que demuestra el socialismo (...).

Proposició: El màxim rival del PSOE és el propi partit amb la seva concepció del poder

3. ¿Qué puede hacer Cullerell [candidat de CiU], además de ofrecer un buen programa y una buena campaña, para saltar por encima de lo digamos habitual y conseguir un

optimista impacto popular que le permita alcanzar la victoria? El grande y épico cantor de los Juegos Olímpicos griegos, Píndaro, proclamó: “Cuando la Fortuna nos descubre su bello rostro, es cuando la tormenta comienza a cernirse sobre nuestras cabezas”.

Proposició: La derrota del PSC passa per una futura mala gestió de la bonança catalana

Tema: Maragall i la seva gestió són els propis rivals per les eleccions

Article 13: *Paz, Prieto* 20/6/1987

1. Y no comprendo cómo todos ellos [els comunistes] pueden atacar al nazismo cuando, en la misma época y después, defendían el comunismo. Los asesinos lo son cuando lo matan, no cuando enarbolan una u otra bandera. Pero demasiados intelectuales sólo parecen existir en sus psicodramas.

Proposició: El comunisme es pot equiparar al nazisme

2. Paz [Octavio, el poeta] expuso con diafanidad el papel crítico que debe asumir el intelectual, “cribando” así el acontecer histórico. Y añadió: “La España de hoy no se reconoce en la que intentaron edificar Franco y sus partidarios; puede que sea su negación. El Frente Popular no sólo perdió la guerra sino que muchas de sus ideas tienen hoy poca vigencia histórica. Los verdaderos vencedores fueron otros. En 1937 dos instituciones parecían heridas de muerte, primero por la violencia ideológica de unos y otros, después por la fuerza bruta; las dos resucitaron y son hoy el fundamento de la vida política y social de España. Son la democracia y la monarquía constitucional”.

Proposició: El socialisme i comunisme no són sinònims de democràcia

3. Octavio Paz tuvo el valor de reconocer verdades que el hombre de la cultura, acomplexado por mitos y dogmas, teme asumir. Este tema que deslizó en su intervención [al Congrés d'Escriptors Antifeixistes] resulta obviamente mucho más trascendental para el ciudadano de hoy que la República, el estalinismo y demás. Pero escasos intelectuales y ninguna institución se atreven a tratarlo y sin prejuicios.

Proposició: Els defectes d'aquestes ideologies semblen un tema 'tabú' pels intel·lectuals

Tema: La necessitat de diferenciar democràcia i comunisme

Article 14: A semejanza 20/12/1987

1. Nunca como ahora poseyó Israel una coyuntura exterior tan favorable. Pero el rechazo de la población árabe que vive dentro de sus fronteras y en los territorios ocupados, no sólo no aminora, sino que aumenta y se extiende.

Proposició: Israel no ha sabut gestionar els seus territoris

2. El judío, monoteísta, se halla convencido de su singularidad, de su suprema razón de ser. Jehová se lo predica en la Biblia, lo que ocasiona un feroz etnocentrismo, convertido en Israel en nacionalismo. Lo que automáticamente le enfrenta la intrínseca *maldad* de todos los demás, le impide entenderse o integrarse en y con otras sociedades y países.

Proposició: Israel representa un pensament tancat i combatiu

3. Por ejemplo, en la misma Cisjordania los judíos se han ido apoderando con argucias legales y con dinero de las mejores tierras y de los pozos de los palestinos, reduciéndolos cada vez más a la miseria. Y articulando, ayudando a hacerlo, un sañudo y cerril fundamentalismo árabe-islámico, cuya intransigente y fiera punta de lanza son Irán y los hermanos musulmanes.

Proposició: La gestió d'Israel dels seus territoris provoca un islamisme extremista

Tema: Les conseqüències de la mala gestió d'Israel sobre l'arabisme dels seus territoris

Article 15: Sida 19/3/1988

1. Una enfermedad, una plaga, pueden crecer prodigiosamente. Pero el formidable dispositivo científico avanza todavía más. Sólo comparando la población mundial de hace un siglo con la de hoy veremos cuánto hemos adelantado. Siendo todavía poco menos que infinito lo que queda por hacer.

Proposició: Els avenços científics permetran acabar amb les malalties

2. Pero un investigador, con la tecnología actual, necesitaría miles de millones de dólares y 250 años para alcanzar algún resultado [en la seqüència del genoma humà]. Hay que trabajar abaratando la tecnología pues, antes de emprenderla con la investigación.

Proposició: El sector tecnològic ha de contribuir a la investigació amb els preus

3. Quiero decir que las esperanzas no son vanas. No debemos confundir una situación estricta, por grave que sea, con una delirante hecatombe, como viene ocurriendo con el sida, aun cuando sea, como es, un problema capital.

Proposició: Una malaltia no és eterna, s'ha de confiar en la investigació

4. Una vida sexual indiscriminada [la dels anys 60 i 70], desprovista de altos componentes afectivos e incluso misteriosos, ha sido rechazada por muchos, entre otras razones porque tampoco necesita uno andar todo el día de ávido y múltiple parrandeo.

Proposició: Va ser un error el sexe indiscriminat dels anys *hippies*

Tema: La confiança en l'avenç científic per acabar amb la SIDA

Article 16: *Intelectuales* 5/5/1988

1. Si no podía haber partidos políticos [en el franquisme], en cambio las librerías y la prensa se hallaban atiborradas de material que predicaba el rechazo del régimen. A la muerte del dictador, el desprestigio del sistema era así total. Pero dicha labor partía de posiciones de izquierda muy subida, a menudo marxista, y en Catalunya, además, de un exacerbado nacionalismo. Así lo mandaba la política clandestina (...).

Proposició: Els intel·lectuals eren l'altaveu de l'oposició franquista

2. Ocurrió, después [eleccions del 82], que el centrismo se hundió, que la derecha no cuajó en victoria electoral, a la vez que se abismó el comunismo y que el socialismo entró en el pacto reformista. En Catalunya, fue Pujol, el *banquero*, quien alcanzó la Generalitat. Todo descabelgó al intelectual: la realidad se le había rebelado, los

partidos que lo habían incitado a la revuelta fracasaban o se amoldaban, el radicalismo era barrido por el posibilismo.

Proposició: La realitat anava en contra dels idearis propugnats pels intel·lectuals

3. Con ello, hemos llegado a la anómala situación de un país en marcha, prestigiado, con un futuro abierto, cuyos teóricos pensadores lo rechazan con rabia o con ironía, o lo aceptan de vergonzante o defienden con más consignas que razones.

Proposició: Els intel·lectuals ignoren la bonança espanyola pels seus ideals

Tema: L'error dels intel·lectuals davant la democràcia: més ideals que pragmatisme

Article 17: Castellet 25/5/1988

1. Pero Castellet olvida el principal motivo por el que Pla se hallaba en tal estado [depressiu entre l'alcohol i els records]. El propio Castellet había recordado que unos días antes, *La Vanguardia* había publicado un elogioso artículo de Manuel Aznar, en el que decía que Pla, en 1939, habría preferido ser el primer escritor catalán a un gran escritor español, por lo que se había refugiado en Palafrugell, su pueblo. La realidad era muy otra, y Pla, incitado por mí, la evocó amargado. Había llegado él a Barcelona en 1939 tras las tropas de Franco y patroneado por Aznar.

Proposició: Molta gent té una visió equivocada dels problemes de Pla

2. Imaginaba Pla que la dirigiría [*La Vanguardia*] porque Aznar había partido inopinadamente para Roma, dejando el periódico en sus manos. Pero Aznar ya sabía que Franco designaba a Luis de Galinsoga como director.

Proposició: Pla pensava ser el director del diari designat pel franquisme

3. Le dio a Pla [Galinsoga] para publicar un editorial titulado “Ha llegado un español”. Luego, acudió Galinsoga ante las autoridades, presentando sus respetos. Y le recibieron con idéntica aspereza: “¿Es que nosotros no somos también españoles?”. Galinsoga, furioso, culpó a Pla por no haberle advertido del patinazo. Y Pla tuvo que

retirarse, la cola entre las piernas, al escenario de su pueblo, sus campos en la soledad del invierno, donde se sumió en su memoria a través de la literatura.

Proposició: Desavinences amb Galinsoga provocaren el refugi de Pla en el català

Tema: Josep Pla: de *La Vanguardia* i el franquisme a la literatura catalana

Article 18: *En el desierto* 14/6/1988

1. Dirigiendo yo la revista *Destino* en el 75-76, publicó en ella Tarradellas su primer artículo aquí. Lo había escrito yo, según indicaciones verbales suyas. El profesor Joaquim Molas refunfuñaba indignado: “¡Dice ser el presidente de Catalunya y su primer artículo es en castellano!”. También en *Destino* le publiqué la primera portada que se le haya dedicado desde la Guerra Civil. Era una foto de mi mujer. Me valió una tremenda multa del Gobierno. Y a los Tarradellas un año más en Saint Martin.

Proposició: Tarradellas volia tenir presència a Catalunya i enteniment amb Madrid

2. Los años oscuros de Tarradellas fueron de un solitario tesón incluso incomprensible. Lejos de él, costaba entender su fe. A su lado unos días, todo parecía posible... Era en general despreciado por quienes, en Catalunya, dirigían la oposición clandestina.

Proposició: Tarradellas vivia obsessionat per retornar com a president

3. Quiero decir que el Tarradellas triunfal, con tanto amigo, pasó una de las más amargas travesías del desierto del siglo. Pero la vida es así. Y mejor que lo haya sido también su muerte: significa que su sueño de una Catalunya normal es realidad.

Proposició: Només fou reconegut amb l'èxit del seu retorn

Tema: Tarradellas: de l'exili i marginació a l'èxit i popularitat a Espanya

Article 19: *Dalí (I)* 25/1/1989

1. En privado, Dalí era un hombre listo, coherente, con un aire y una mirada de cierta gravedad, incluso como ruinoso con su pelo escaso y lacio, la carne fofa y una ropa gastada y ostentosa, ronca la voz. Parecía un viejo actor decadente. En público divagaba entre la lucidez y el absurdo.

Proposició: Dalí mostrava una personalitat diferent en públic i en privat

2. Aplicaba este mismo principio [un discurs públic montat] a la pintura y de ahí que despreciara el surrealismo, que le había hecho famoso y que, a la postre, constituye lo más original y turbador de su gran obra.

Proposició: El més conegut de Dalí era despreciat per ell mateix

3. Eran por entero clásicos [els gustos de Dalí], los de un bullicioso conservador insolentemente seguro de sí mismo. Suele decirse que era un extraordinario dibujante. Mejor sería calificarlo de profundo clasicista, el dibujo como estructura.

Proposició: Dalí tenia una ideologia de caire conservadora

4. Le disgustaba toda la pintura del siglo XX. Y, con sinceridad, la suya, que veía muy inferior a la de los famosos maestros del pasado. Aunque, a la vez, medio por juego, la proclamara la mejor. Junto a la de Picasso (...).

Proposició: Dalí realment no era un cregut amb la seva pintura

Tema: El Dalí en públic, oposat al Dalí en privat més autocrític

Article 20: *Dalí* (2) 26/1/1989

1. Es interesante citar algunas de las muchas premoniciones que formuló y que en la época sólo irritaban o motivaban una sonrisa, consideradas meras manifestaciones histriónicas. Pongo por caso el retorno de la realidad en la pintura a través del hiperrealismo. O la desastrosa naturaleza del comunismo. Y la monarquía como solución española.

Proposició: Dalí fou subestimat com a pensador per com es mostrava en públic

2. Los ataques que recibió Dalí fueron incontables. Como innumerables sus provocaciones. Pero hay también en todo ello un componente de irritada envidia por su éxito y por su personalidad independiente e irreverente que no debe ser desdeñado.

Proposició: L'èxit de Dalí com a causa del maltracte cultural que va rebre

3. Resulta injusto que otro extraordinario pintor catalán, Miró -para no citar a tres docenas más- reciba siempre abrumadores elogios cuando dejó de crear realmente a partir de las mismas fechas que Dalí, sin siquiera conseguir después las realizaciones formales del ampurdanés. Ya menudo tratado de fascista y anticalalán, Dalí ha dejado su impresionante herencia, como nadie ha hecho, a la España democrática y a la Generalitat de Catalunya.

Proposició: La infravaloració i les crítiques cap a Dalí eren realment equivocades

Tema: Dalí, un personatge mentalment infravalorat amb una visió que es va acabar complint

Article 21: Vertebrar 28/11/1989

1. Al PSOE no le gusta la España vertebrada porque cree que es “invertebrada”, o sea, que las vértebras no tienen por qué constituir un esqueleto vertical, cuando arrastrándonos por el suelo, pero con una orgullosa cabezota, ya hemos funcionado.

Proposició: El PSOE té una visió una mica centralista, no valora tant les autonomies

2. Si se pretende crear dicho ministerio [que s'ocupi dels JJOO, el V Centenari o l'Expo de Sevilla] no es porque todo funcione a la perfección y el centralismo españolista quiera robarnos nuestros bienes, sino porque las cosas funcionan con notables deficiencias. La primera, la preparación de nuestra Olimpiada.

Proposició: Catalunya ha de ser autocrítica i assumir la mala gestió

3. Gruñendo hostiles en nuestra parcela poco lograremos, porque aquí mismo [Catalunya] hay mucha gente plenamente integrada en España y porque ésta lleva un impulso, tiene un peso, que echan adelante el carro. Será conquistando puestos dirigentes, desarrollando una ofensiva de vanguardia que nos impondremos sobre el centralismo. Nuestro objetivo no es poner trabas al Estado, sino superarlo.

Proposició: S'ha de deixar la lluita amb Espanya i centrar-se en avançar

Tema: Catalunya se centra més amb el centralisme del PSOE que amb ella mateixa

Article 22: Reválida de futuro 14/4/1990

1. La gente aceptó la monarquía porque la legó el viejo régimen, porque sin ella todo resultaba de dramática incertidumbre, porque la derecha no tenía otra opción, porque la izquierda temía al ejército y sabía que solo el Rey lo contendría (...). Pero, ¿se aceptó la monarquía o al rey Juan Carlos? A éste, y cada día más, hasta alcanzar un 95% de la población. Pero penden, todavía, dudas sobre el sistema.

Proposició: La figura de Joan Carles va tenir més pes que el sistema monàrquic en si

2. A través de este viaje del príncipe a Catalunya, en el que se moverá y hablará, que será seguido por toda España con muchísima atención, ¿sabremos cómo es, qué piensa el heredero de la Corona desde el modelo de sociedad y de Estado, hasta otros temas concretos y polémicos, como su posible uso de la lengua catalana? Este es, a mi modesto entender, el auténtico sentido del viaje: el conocimiento directo de Felipe de Borbón, el contacto con él. Un sentido totalmente de futuro...

Proposició: El viatge del príncep Felip tenia l'objectiu de donar més sentit a la monarquia

Tema: El viatge del príncep Felip: del Joancarisme a la consolidació de la monarquia

Article 23: El nuevo orden 19/9/1990

1. Desde que Gorbachov inició la *perestroika*, sir Karl Popper nos repite con socarrona sonrisa que hoy el problema de la URSS radica en que, como nunca han dicho la verdad, ni saben lo que son o tienen ni entienden el nuevo lenguaje, con lo que ignoran qué hacer. Aunque Gorbachov conoce la verdad: fue uno de los hombres del malogrado Andropov, gerifalte de la KGB, que abrió las reformas a la muerte del vegetalizado Breznev.

Proposició: El gir del projecte de la URSS propugnat per Gorbachov està fet a consciència

2. Y Gorbachov sabe que si Occidente funciona bien, Rusia recibirá ayuda. El nuevo orden mundial que anuncia el presidente de Estados Unidos no reside, como él dice,

en que Este y Oeste se entiendan, sino en la constatación institucional de que la cooperación fortalece a todos, mientras la división incluso debilita al más fuerte.

Proposició: Gorbachov ajudarà a eliminar la divisió est-oest, que només debilita

3. Como consecuencia de ella [l'adopció de l'economia de mercat] los rusos serán otros. Y hasta serán demócratas, pues a la larga sin una muy amplia libertad de pensamiento, de adecuación de las ideas y teorías a la realidad, o sea, sin libertad, ni la economía de mercado da resultados.

Proposició: L'economia de mercat millorarà obligatòriament les llibertats dels soviètics.

Tema: El canvi polític de la URSS comporta un nou marc internacional sense divisions

Article 24: *Éramos pocos...* 30/9/1990

1. Por tirano o tiranuelo fue derrocado [el dictador socialista Ben Bella a Argèlia], pero las cartas estaban dadas. El antiguo demagogo ha regresado con su viejo equipaje y ha levantado un grotesco y alarmante banderín de enganche para acudir a Iraq a defender el arabismo y la fe islámica junto a Sadam Hussein.

Proposició: L'ex-dictador socialista Ben Bella torna amb el mateix projecte però un discurs diferent.

2. Ben Bella es como era, pero con la suma de una enorme cuquería: no habla de socialismo, sino de arabismo e islam, o sea, de lo que excita a las masas, huérfanas de bienes de este mundo y sin posibilidad de obtenerlos en lo previsible. Ben Bella les ofrece, así, nebulosa hermandad terrenal y alimento espiritual. Listo, Ben Bella... La política a menudo consiste sólo en estafar a los pobres...

Proposició: L'estratègia de Ben Bella: Populisme i demagògia per guanyar-se les masses

3. Supongo que es lo que piensa Ben Bella: erigirse en el heredero de una gigantesca humillación, de mucha sangre, y explotarlo. Ya lo hizo una vez. Porque lo que sin duda no tiene en la cabeza es el proyecto de ir realmente a luchar a Iraq, pues ya

podría encontrarse tranquilamente allí y marcar el paso, otro de estos maduros y fondones *voluntarios* de la guerra con aspiraciones de santa.

Proposició: Ben Bella vol aprofitar la guerra 'santa' per convertir-se en el nou líder -dictador- islàmic

Tema: La demagògia socialista de Ben Bella per ser el nou líder àrab i islàmic

Article 25: *La Rusia eslava* 5/10/1990

1. Rusia, para Solztenitsin [escriptor rus exiliat per ser contrari al socialisme], es la Santa Rusia, la eslava, la que queda como reserva del cristianismo ortodoxo después de la caída de Constantinopla. Y respeta, en ella, los nacionalismos de una Ucrania -las repúblicas bálticas o asiáticas no son Rusia- porque el Estado y su afán de dominio no le importan. Decididamente, un mundo desaparecido o en regresión.

Proposició: La URSS representa un model on només hi cap una nació i una ideologia

2. Pero resulta curioso que Gorbachov y unos intelectuales europeos denuncien esto: provienen también de mundos o utopías fracasados. A Solzentsin todavía podríamos relacionarlo con la vida de un pueblo mediterráneo, pero la existencia que han defendido muchos de sus oponentes ha sido la del terror y la esclavitud.

Proposició: La URSS han propugnat un projecte basat en el terror i l'esclavitud

3. Quienes ayer atacaron ayer a Solzenitsin se equivocaron. Hoy, todos por el capitalismo, acaso tampoco acierten demasiado. La economía de mercado es necesaria y de efectos a menudo espléndidos. Solzenitsin lleva tres decenios en Occidente, la conoce. Pero el hombre es mucho más que una formidable nevera, que una papeleta electoral o una pintura que súbitamente valga millones. Quizás en la discusión sobre el tema, Solzenitsin tenga más que decir que Gorbachov.

Proposició: La *perestroika* necessita de la visió occidental, com el cas de Solzenitsin

Tema: El canvi de model de la URSS necessita l'acceptació de la visió occidental

Article 26: *Tirant lo Blanc* 31/3/1991

1. No parece que el *Tirant* sea la novela ya moderna que dice Vargas Llosa. Lázaro Carreter lo sitúa más exacto entre la literatura medieval, su gracia arbitraria. Pero todo esto no mengua la gran categoría de nuestra novela valenciana, que sólo resulta perjudicada si se le compara, como hacen algunos, con cumbres de la literatura universal [Cervantes o Ramon Llull], y por ello se lo he hecho yo.

Proposició: *Tirant lo Blanc* és una novel·la només un esglaió per davall del cim literari universal

2. Prueba de que hay diferencia entre lo que se proclama con énfasis y la realidad, reside en la práctica de demasiados colegios para conmemorar este 500 aniversario [de *Tirant lo Blanc*]: hacer leer a los alumnos una versión resumida de 250 páginas, cuando el original tiene 1.250. Imaginen que en Inglaterra se leyera un *Macbeth* en siete páginas, en España un *Quijote* en 100... En el citado resumen, sólo cabe una síntesis del argumento del *Tirant*.

Proposició: La importància que té l'obra no concorda amb la cultura transmesa als col·legis

3. ¿Por qué no dar lo bueno que tiene el *Tirant*, y el idioma y la literatura catalanas poseen un historial truncado pero succulento, en lugar de pretender darlo todo si apenas se da nada? Es una obligación, constituiría una fiesta, transmitir a los jóvenes el legado generador de nuestra lengua y literatura.

Proposició: És necessari que els joves coneguin les majors obres catalanes en la seva totalitat

Tema: L'obligatorietat de promocionar la bona literatura catalana en la seva totalitat

Article 27: Nuestra casa común 1/11/1991

1. ¿Es que la Unión Soviética ha constituido un excelso modelo de Estado para que nuestro jefe de Gobierno se emperré en su conservación? Ha sido todo lo contrario, un inmenso campo de concentración para personas y naciones. Por esto se desintegra. ¿Qué gana González, qué gana España, comprometiéndose tanto en la defensa del Estado más devastador y fracasado del siglo XX? Nada.

Proposició: Està malament que Felipe González defensi la unió de la URSS

2. Pero podría existir otra razón [la primera es la persistència de la URSS per mantenir la pau mundial]: que González lanzara un aviso para la navegación del cabotaje, es decir, para el interior de España. Las posibles corrientes nacionalmente disgregadoras de este nuestro país constituyen, según los íntimos de nuestro presidente, una de sus mayores preocupaciones. Se comprende. A nadie le gusta que le echen la casa por la ventana.

Proposició: El suport de González a la URSS pel seu enfrontament amb el nacionalisme

3. Pero se comprendería más un si la inquietud de González por esta “casa común”, en expresión gorbacheviana, fuera acompañada de gestos, hechos, que convencieran a todos los habitantes de la casa de que ésta es tangiblemente suya. Y esto no está claro, pues unos parecen tener más derecho a mandar y otros más obligación de obedecer.

Proposició: González actua amb un centralisme que exclou els nacionalismes

Tema: La defensa de la URSS per part de González pel seu enfrontament amb els nacionalismes

Article 28: *La vivienda europea* 4/7/1992

1. Las cúpulas ahora son unionistas. Frente a las teorías de rivalidad, las razones económicas exigen ampliar mercados sin trabas, cuyos consumidores ganen para gastar. El ciudadano, antes azuzado en su especificidad patria, ahora debe encarnar lo pluritodo.

Proposició: La UE com a necessitat econòmica liderada pels governs, no per la població

2. La burocracia, las ciudades con su gigantismo y ruidos, el idioma y la música americanos, los impuestos constituyen monstruos que devoran al individuo, que cree dar más al Estado de lo que recibe. Y la CE aparece como un Superestado. De Maastricht sólo se conocen cuatro conceptos de divulgación periodística. La legislación comunitaria, con su exigencia armonizadora, viene a complicar y desorientar al ciudadano, al empresario.

Proposició: Les exigències de la UE provoquen més desorientació que armonització

3. El solo prisma económico o policial desvirtúa y empobrece, enfrenta y envilece, al europeo y al africano. Si la nueva Europa no completa su edificio con viviendas personales y cálidas, sólo será un árido rascacielos mitad oficinas y mitad supermercado.

Proposició: Si la UE no té en compte tots els àmbits de la societat no serà un símbol de unió

Tema: Els inicis d'incertesa de la UE per la seva mirada bàsicament econòmica

Article 29: *De mejor a peor* 26/7/1992

1. Podría ocurrir que cuanto mejor fueran los Juegos Olímpicos, peor resultara para nosotros. La explicación es muy sencilla: los acontecimientos deportivos y sociales, las noticias, pueden adquirir una espléndida magnitud, mientras en todo ello nosotros seamos cada día más unos meros espectadores y sólo ocasionalmente los funcionarios anfitriones.

Proposició: La magnitud de l'èxit dels JJOO pot llevar el protagonisme de Catalunya

2. Que lo decisivo consiste en participar es un cuento. En el deporte que uno practica para sí mismo, es así, pero en un concurso lo que se pone en juego, además de habilidad y fuerza, es dinero, fama, posibilidades, industria de la comunicación, nacionalismos, marcas comerciales.

Proposició: Els JJOO han de servir per rel·lançar i exaltar Catalunya en tots els seus àmbits

3. Porque otra de las victorias que se han de conquistar de nuevo es la ilusión: la tuvimos antes de la celebración del acontecimiento, hagamos votos para que después no sean sólo los otros los que se vayan con ella, dejándonos las pistas vacías.

Proposició: Catalunya ha de fer dels JJOO un projecte de futur, no una il·lusió de present

Tema: La importància dels JJOO per fer créixer Catalunya cap a un millor futur

Article 30: *El valor de González* 16/7/1993

1. Es verdad, hay “cambio del cambio”, al fin. González aparta con sorprendente contundencia a la izquierda y a la tradición de su partido, y mete en Gobierno la moderación, los independientes, la tecnocracia sobre todo abogacil. Y con una finalidad gestora, economicista y nada ideológica. Ni la campaña electoral ni el peso partidista presagiaban tal viraje. Para mí, una buena posible nueva ruta.

Proposició: L'allunyament de l'esquerra de González és positiu pel país

2. El valor de Felipe González es, en este sentido, grande. Ciertamente que puede responder a una soberbia ciega, a un neocaudillismo, pero el pragmatismo o el acoplamiento a las realidades razonables que refleja el nuevo Gobierno no revelan a un líder endiosado, sino a un tipo duro, sagaz y observador.

Proposició: És positiu que González s'hagi inserit en la realitat, deixant més de banda l'ideari socialista

3. La trastienda de Serra se ha impuesto sobre el impropio de Guerra. Su valor frío, el cálculo, van aliados con el temperamento audaz y astuto de González. Esta va por ahí. Y así va a incidir mucho en CiU. Esto es poder para Roca, muy gemelo con Serra. Y es rechazo de Pujol, enfrentado a Serra. Con ese elemento clave: sin CiU, González y su Gobierno se caen.

Proposició: El remolament del PSOE ajudarà a les relacions crucials amb CiU

Tema: El pragmatisme de González reflectit en el gir centrista i l'apropament a Catalunya

Article 31: *Increíble deterioro* 17/7/1993

1. González ya lo recalcó en su fugaz comparecencia ante la ejecutiva del PSOE, añadiendo que “aún no hemos tocado fondo”. Pero es que dicho fondo [la situación económica] en realidad todavía no lo han tocado países en situación tan catastrófica como Brasil o Egipto. Somalia, sí: mueren de hambre y locura. Pero en El Cairo o en Sao Paulo hay un montón de gente que vive como Dios, que gana mucho dinero, y los demás aguantan. Si González quería decir que todavía tenemos el consuelo egipcio-brasileño, aviados estamos.

Proposició: Tenint el mirall d'altres països, la situació econòmica necessita acció

2. Claro que ahora el Gobierno puede cambiarlo todo, pero no dice qué hará, habla entre lo vago, lo múltiple y lo ideal. Pero aquí hacen falta programaciones concretas, resumidas en una: que una economía productiva prime sobre el gasto público.

Proposició: La incertesa del propi Govern obvia la gran certesa: l'economia productiva

3. Nadie -es un decir- lo tiene [els diners] en su casa ni en la empresa. No hay reservas. No hay ahorro. En Francia, en Inglaterra, en Alemania, sí. Cualquiera tanto por ciento económicamente negativo, pues, no significa lo mismo en estos países que en España. Allí refleja una coyuntura, aquí una estructura. Esta es la razón profunda de que el deterioro que sufrimos parezca tan increíble, salte por doquier.

Proposició: La mala situació econòmica agreuja un problema que és d'estructura

Tema: La necessitat de canviar l'estructura davant la situació econòmica apostant per l'economia productiva

Article 32: Turistas y chuetas 31/7/1993

1. En Mallorca el verano de pronto da un giro espectacular: el turismo afluye, sobre todo el alemán, con una intensidad acorde a las mejores épocas. Se trabajará solo mes y medio, pero incluso con *overbooking*, peste para el viajero y cínica ventaja para el hotelero. De éstos, los que no estén ahogados por los créditos bancarios ganarán dinero. La economía turística es frágil, pero cada verano se produce la milagrosa oxigenación.

Proposició: El turisme permet a Balears obrir-se i oxigenar-se, depèn d'ell

2. Hace 15-25 años la sociedad daba un firme paso adelante: izquierda, catalanismo, turismo, revoluciones china y mayo francesa, hippismo, imponían una modernidad presurosa, eufórica. Que influyó en la erradicación del antichuetismo, un oscurantismo. Pero la gente hoy mentalmente descansa, sólo desea mantener el ritmo económico, la autonomía ha devuelto valores tradicionales.

Proposició: El retrocés de la societat balear cap el racisme amb els xuetes.

3. La sangre no llegará al río, pero hay sangre y hay río. Y hay el mar, hay los pinares, en los que me sumerjo en agosto, ajeno a esta columna y sometido al gran imperio del sol.

Proposició: El racisme cap els xuetes no afectarà al sistema balear, però hi és present

Tema: L'obertura amb el turisme contrasta amb el tancament i retrocés pel racisme xueta.

Article 33: *Don de lenguas* 11/4/1994

1. Pero el auge del inglés, hoy impuesto e imparable para alcanzar una rápida relación planetaria, nos puede sumir en una idiotización importante: reducirá nuestros vocabularios habituales, siendo probable que adaptará así nuestras mentes al mero funcionalismo excluyendo matices, sensaciones íntimas, implicaciones culturales, visceralidad.

Proposició: Una llengua no pot liderar la parla mundial perquè limita el llenguatge

2. La única solución serán los bi y los trilingüismos, escalas diferentes de vivencias y conocimientos de las varias lenguas que todos deberemos conocer. El unilingüismo constituye una prehistoria. Y en España abunda ese rupestrismo. El castellano cuenta con una demografía vasta y creciente, es cada vez más estudiado y se traduce más literatura, pero no parece que avance en los ambientes culturales, académicos, económicos y políticos que rigen el mundo.

Proposició: La diversitat de llengües i el plurilingüisme com a sinònim de progrés

3. Supongo que urge, entonces, una especie de alianza, de mutuos estudios, entre los mismos integrantes de los grupos lingüísticos, supongamos el latín -rumanos, brasileños, hispanos, catalanes, etcétera- o el germano, para así apoyarse y potenciarse. Ver que un italiano y un español tienen que entenderse en inglés sólo refleja ridiculez y pobreza.

Proposició: Les llengües s'han d'empoderar per no sucumbir a l'anglès

Tema: La perillositat i el retrocés cultural d'uniformar el llenguatge mundial amb l'anglès

Article 34: *El Rey, lo complejo* 22/5/1994

1. (...) La visión sólo histórica que con frecuencia nos domina impone simple y terriblemente la primera imagen [l'Espanya de la corrupció, del futbol i les crítiques al català], pareciendo incluso que no exista la segunda [l'Espanya de l'enteniment polític]. Pero ahí está, actúa con fuerza, se infiltra por todos los poros del cuerpo social, lo oxigena y dinamiza.

Proposició: L'Espanya de l'enteniment polític és menys visible però més important

2. (...) Hubo algo que, surgido sin duda del acto, lo trascendía y creaba una unidad ulterior y dominante en profundidad más allá de minucias, de pasiones, del día a día fatigante. Y fue que Catalunya, España, Europa, el Mediterráneo se erigieron en una comunidad única y plural que representa nuestra realidad más honda -yo soy, es evidente, todo esto- y, como decía el Rey, nuestro futuro.

Proposició: El viatge de Catalunya i Espanya en el mateix vaixell com a símbol de futur

3. Morin trabaja desde un método filosófico, científico, que es la complejidad, o sea, los distintos elementos que componen un fenómeno y que no pueden disgregarse, so pena de destruirlo todo. Buena lección.

Proposició: Espanya no pot prescindir de Catalunya, la necessita per viure

Tema: La necessitat d'unió entre Catalunya i Espanya per inserir-se en el món

Article 35: *El día después* 4/3/1996

1. Sin embargo, habremos olvidado la campaña electoral y estos olvidos, los insensatos borrones y cuenta nueva constituyen una de nuestras más fatales vías hacia el fracaso. Porque, ¿hay algo que justifique que cuanto se ha dicho sobre pensiones y terrorismo, para centrarnos en dos cuestiones básicas, haya sido falso, demagógico, fraudulento o impreciso, y hasta todo a la vez? Ha habido en los discursos baja calidad moral y filosófica (...).

Proposició: Obviar el populisme dels polítics a les campanyes és un gran error

2. Sin embargo, estos políticos dan demasiada importancia a la victoria, proyectan sobre ella demasiado esencialismo, la ven como un carro de prepotencia. Y aunque lo sepan, no asimilan que una victoria es la antesala de una derrota. Los socialistas comenzaron así en el 82. El que ahora gane perderá dentro de tres o de seis años. La regla de oro de la política es esta: relativismo y efectividad.

Proposició: La gran meta pel polític és el poder, però quan el té ha de ser efectiu

Tema: Les exigències als polítics: realisme i efectivitat

Article 36: *Tiempo de secuencia* 14/4/1996

1. Reducir el tema de una posible investidura de José María Aznar a la sola responsabilidad de CiU no responde a la exigencia de los hechos. Más aún: si fuera sólo CiU quien tuviera que decidir, lo sensato sería negarle sus votos al PP, tanto como autodefensa como por prudencia general.

Proposició: CiU té en compte el món que l'envolta, no mira només per ella mateixa

2. Pero, a la vez, podría ser que en verdad haya llegado el momento de apearnos de los esencialismos como definición de nuestras ideas, para pasar al secuencialismo: hay unos principios básicos, pero se desarrollan en secuencias, las cuales se hallan constituidas tanto por la sustancia esencial como por sus manifestaciones sucesivas.

Proposició: S'ha de ser més pragmàtic sense renunciar als principis

3. La Catalunya política no puede pasarse la vida entre tiras y aflojas so pena de confinarse ella misma en una marginalización resistencial, por lo que si ahora en verdad puede participar en la preparación del menú que será servido, e incluso en la construcción del fogón, debe hacerlo.

Proposició: CiU ha de ser pactista

Tema: CiU necessita pragmatisme per pactar i deixar la resistència

Article 37: *Cosas del destino* 29/4/1996

1. Dicho acuerdo [el Pacte del Majestic] ¿lo es para la investidura o para la legislatura?
Un día o cuatro años. Problemática indefinición. Quien representa hoy a la derecha más evolucionada, el Fraga en versión gallega, ha dicho que la cosa será corta, difícil e interesante. Es probable que acierte más que Pujol.

Proposició: La dreta busca un acord pel poder, no per la legislatura

2. Es un partido [CiU] que no formando nunca parte del Gobierno comienza a estar invariable en el Gobierno, con lo que aunque no gane jamás las elecciones siempre sale con tajada, y así habiendo sido los demás partidos sus aliados son a la par sus rivales y hasta enemigos, y si Aznar no podía ver ayer a Pujol, hoy es González quien ya se queja de que el presidente catalán ha dejado de telefonarle...

Proposició: CiU no governarà Espanya, però aconseguirà avenços pels seus interessos

3. (...) Desde su minoría [els nacionalismes] veta la hegemonía de la mayoría y pese a la voluntad explícita de los grandes convierte el país en implícita consecuencia no exactamente de los pequeños, sino del catalanismo político. En las vías del cual, en la ciudadanía y su voto, radica un peligro: si no entienden lo complejo y efectivo del mecanismo y lo confunden con incapacidad o claudicación, pueden replegarse en un marginalismo pírrico.

Proposició: Pactar amb el PP no és símbol de derrota sinó d'avenç

Tema: El Pacte del Majestic com a solució política amb benefici mutu.

Article 38: *Evidencias de 20 años* 7/6/1996

1. Don Juan Carlos en Euskadi ha venido a demostrar, de modo incuestionable, que aquella comunidad en su inmensa mayoría vuelve la espalda a ETA, HB, a la violencia. La multitudinaria recepción real, sus visitas a fábricas o a centros artísticos, el entendimiento con la clase política democrática, la escasísima protesta callejera, son hechos muy difíciles de empañar, por mucha dialéctica que se le eche encima.

Proposició: La monarquia s'ha convertit en un símbol d'unió i pau

2. La anterior visita oficial de los Reyes, aquel 81, con la famosa escena en Guernica de la protesta ante el Rey, tuvo para éste algo de heroico. Al poco se le enfrentaría Milans del Bosch... Ahora ha imperado la absoluta normalidad. Lo fundamental es que llevamos 20 años de estabilidad, sin que sea de prever ningún cambio. Esto durará.

Proposició: El canvi d'actitud en la societat provocat per la monarquia denota que té estabilitat

3. Euskadi, a la postre, está entre Ajuria Enea y la Zarzuela, y no en la barriada vieja de San Sebastián ni en un caserío que esconde unos zulos. Y esto, que parece tan normal planteado así, drásticamente, se empaña cuando desviamos la teoría de la realidad, cuando juzgamos a partir sólo de prejuicios intrapeninsulares.

Proposició: Euskadi no és ETA, té un nacionalisme polític pactista com el català

Tema: L'estabilitat de la monarquia reflectida en el canvi d'actitud del poble basc

Article 39: Llorenç Villalonga: un retrato esquivo 6/3/1997

1. Villalonga fue un personaje complejo, esquivo, irónico, de una férrea voluntad interna y una cautelosa y a veces hipócrita actitud formal. Su profesión era la de psiquiatra, que practicaba con burocrático desinterés. Entregado con fervor a la literatura, sólo fue reconocido plenamente a partir del 1962, en que publicó en catalán -aunque mutilada por el editor, con el que le puse en contacto- su novela *Bearn*.

Proposició: Llorenç Villalonga era introvertit, però entregat a la seva literatura

2. (...) Fue este [el castellà] el ámbito literario que más ansió. Durante la República y la Guerra Civil había sido un desaforado anticatalanista y falangista. Durante años el mallorquinismo lo rechazó. *Bearn* es una agridulce elegía de la Mallorca decimonónica, entre satírica, inteligente e ideal (...).

Proposició: Villalonga era de dretes i contrari a la modernització balear del S.XX

3. Hijo de militar, Villalonga se burló de la aristocracia local mientras intentaba meterse en ella por todos los medios, lo que aproximadamente consiguió casándose con una viuda bastante rica, Teresa. En su pensamiento y en su vida la contradicción y la paradoja anduvieron siempre de la mano, juego entre corrosivo y pueril. ¿Fue un liberal o un reaccionario? Seguramente lo último, no obstante deseara ser lo primero.

Proposició: La contradicció i el reaccionarisme de Villalonga com estendards de la seva personalitat

Tema: Villalonga: un conservador introvertit, contradictori i amant de la seva literatura

Article 40: *Suárez y el tiempo* 19/6/1997

1. “Gozas de una gran popularidad”, le decía yo [a Adolfo Suárez]. Y contestó: “En efecto, la gente está conmigo. Pero cuando me he presentado a elecciones con el CDS no me han votado”. En Francia, de Gaulle gozaba de una fama mítica pero rascaba las elecciones, perdió el referéndum último. El Churchill victorioso de la guerra mundial fue calabaceado por los electores... En política existen tendencias, pero no reglas.

Proposició: La popularitat en la política és passatgera

2. Y lo que menos gusta de la derecha es que lo sea, en vez de tener un componente centrista, el de Suárez. Otro tanto a su favor reside en el purgatorio que ha pasado, depurando lo que de negativo le veían quienes habían depositado toda su confianza en él y los que había abandonado dimitiendo...

Proposició: Suárez és vist amb bons ulls per la societat en general

3. Sin embargo, no parece que Adolfo Suárez vuelva a la arena, es lo que dice y repite. Pero quizá cometa un error importante porque posee algo esencial: no hay nada en especial negativo en su trayectoria democrática. Aunque un regreso suyo comportaría de inmediato la división de la derecha y del centro y esto alguien tendría que pagarlo caro.

Proposició: Una tornada de Suárez podria provocar un terratrèmol en el govern d'Aznar

Tema: Adolfo Suárez: un home popular, centrista i amb un gran historial democràtic

Article 41: El día de la boda 4/10/1997

1. No sólo el motivo del evento, en este caso los contrayentes, goza aquí de popularidad y estima, sino que su referencia-marco, la Corona y sus titulares, han suscitado la adhesión de la inmensa mayoría de la población catalana, según rezan las encuestas.

Proposició: La monarquia espanyola s'ha guanyat la confiança de Catalunya

2. Hoy mismo, la ceremonia nupcial testimoniará la coexistencia de tres culturas nuestras: la castellana [Infanta Elena], la vasca [Iñaki Urdangarín] y la catalana [Barcelona, el lloc de la boda]. Y hay en todo ello actos simbólicos, razón de Estado, voluntad plural. Y no estamos hablando de una pavana, sino de solidez democrática.

Proposició: La boda real té el simbolisme d'unió nacional

3. ¿Qué periodo de tiempo semejante, homogéneo y constructivo se había establecido en España desde la invasión napoleónica? Navegamos una gran época, no debemos olvidarlo, nada parece que vaya a malograrla. O sea, que si no encajamos nuestras mentes, nuestros esquemas, en la realidad existente, la culpa de los posibles fracasos será únicamente nuestra.

Proposició: S'ha de valorar el paper de la monarquia i l'estabilitat que dóna

Tema: La boda real com a símbol de l'estabilitat i consolidació de la monarquia

Article 42: Catalunya y Estado (1) 6/4/2000

1. (...) Si la población catalana fuera consultada no querría el catalán como lengua universitaria única ni hegemónica. ¿Pruebas? Que casi todos están convencidos de que el catalán es lengua menor, aunque un sector político y cultural defendamos que debe ser de primera -y algunos que única en Catalunya-, y pese a que muchísima gente la desea o la tolera en igualdad teórica con el castellano, a sabiendas de que más allá del uso doméstico pasa a ser subsidiaria.

Proposició: La majoria social considera el català una llengua menor

2. Guerra Civil, franquismo, incluso 1975-1985, se alejan generacionalmente superados, por lo que el sentir sociológico general se ve cada vez más inhibido, más atento a sus intereses reales, lo que sin duda abocará a replanteamientos menos ideológicos y más de peso específico. Aunque el anticatalanismo o la tibieza respondan también por activa o por pasiva a ideologías -España, el castellano-. Pero éstas son las dominantes (...).

Proposició: L'allunyament dels fets que castigaren el catalanisme disminueixen la seva incidència ideològica

3. La inmensa mayoría de votantes y la abstención dicen lo que piensan al depositar su papeleta por el PP o el PSC-PSOE, mientras un amplio sector de CiU lo expone hablando por ahí. ¿Cuál será o debe ser el futuro, entonces? Supongo que hoy por hoy sólo hay una antesala de solución: estudiar la cosa con objetividad a fin de poder decidir pactando. Pero, ¿quién le pone los cascabeles al gato?

Proposició: S'han de deixar les ideologies a part per recuperar el prestigi del català

Tema: La disminució social del prestigi del català necessita una unió política sense ideologies

Article 43: *Catalunya y Estado* (2) 7-4-2000

1. Por un lado está claro que sin un mayor esfuerzo y de conjunto la cosa [la Fira de Barcelona] no irá adelante y Catalunya continuará perdiendo peso económico. Pero por otro, la política encalla el asunto. La Generalitat recela del Gobierno central porque teme perder poder, mientras Antoni Negre -que preside la Cámara [de Comerç] se ofrece a Madrid y se mueve en mayor sintonía con el Ayuntamiento, el cual en las encrucijadas de consenso procura cortar la hierba bajo los pies a la Generalitat

Proposició: La pugna de poder entre la Generalitat i Madrid encalla l'avenç

2. La Generalitat manifiesta ser el máximo representante y legítimo gobierno de Catalunya, mientras sus atribuciones y erario se hallan muy constreñidos. Y el Gobierno y los partidos estatales no aceptan que el núcleo esencial del Estado dependa

de un confederalismo autonomista, toleran sólo una descentralización tan amplia como dependiente.

Proposició: L'autonomisme i el federalisme és el principal punt de discussió entre les dues institucions

3. Así, resulta positivo este memorándum de la Generalitat que exige que su presidente sea la mayor autoridad del Estado en Catalunya después del Rey y por encima del presidente del Gobierno central. Positivo porque plantea el problema de fondo, porque suscitará enormes problemas de forma y porque sólo a partir de ahí veremos qué pasa. Y ¡jojo!: esto no tiene que ver con votar o no la investidura de Aznar.

Proposició: La necessitat de repensar la fórmula autonomista amb Catalunya

Tema: La pugna de poder entre Catalunya i Madrid passa per la reformulació de l'autonomisme

Article 44: *Alarma mallorquina* 15/7/2000

1. En Mallorca cunde la alarma. Se habla siempre de regenerar el turismo, e paisaje, pero si falla un crecimiento constante se disparan las sirenas: por estas fechas la ocupación hotelera está al 86,7%, mientras el año pasado sumaba el 94,6% (...).

Proposició: Una baixa del turisme comporta una gran preocupació per Mallorca

2. El problema de Mallorca es que está montada sobre dicho crecimiento. Voy numerosas veces al año en coche o por mar desde Palma a Sant Elm, pasando por Portals, Palma Nova, Santa Ponça, Port d'Andratx: es vergonzoso, se suceden las nuevas construcciones por doquier, incluyendo el mismísimo borde del mar, pese a las leyes existentes.

Proposició: És preocupant la dependència del turisme que té Mallorca

3. La economía funciona, es sólida, y se cree firmemente que debe ser ésta aunque reviente el ecosistema, pese a que se diga lo contrario, por lo que frenazos como el actual levantan temores de apocalipsis. Hay que partir del hecho que Mallorca en la

práctica y en la mentalidad no puede ni quiere vivir sin el turismo masivo, sin el más alto grado de degradación, pese a que también atraiga a turismo de categoría.

Proposició: El turisme massiu és un problema encara que faci funcionar l'economia

Tema: La necessitat de canvi de model turístic per no dependre del turisme de masses

Article 45: *Ernest Lluch: el corazón deshecho* 23/11/2000

1. Ernest encarnaba una de las criaturas humanas más enteras, creadoras e impulsoras de lo que son nuestra época, valores, cultura. Su aguda inteligencia, su viva curiosidad. De sus asesinos, hoy no hablo. Casualmente -no: es la situación existente que nos manda- ayer feché esta columna en Euskadi, en la absurda y criminal estructura en que agoniza.

Proposició: “L’absurda criminalitat” d’ETA que ha acabat amb la vida d’Ernest Lluch

2. (...) Desde que dejó el ministerio y después la rectoría de la Universidad Menéndez Pelayo, fue perdiendo la visión partidista de las cosas, que en su época de mayor militancia socialista fue intensa, para recobrar y acrecentar su extraordinaria personalidad de humanista sabio, tolerante, conversador (...).

Proposició: Va passar d’un pensament ideològic i partidista a la tolerància i el pragmatisme

3. Ernest había sido un acérrimo partidario del entendimiento PNV-PSOE, hasta tenía un apartamento en San Sebastián y andaba todo el día cabildeando por allí. Quiero decir que sus asesinos han sabido lo que se hacían: sólo el triunfo de gente como Ernest Lluch traerá aparejadas la paz y la libertad.

Proposició: La voluntat d’enteniment amb el País Basc va enfurir a ETA

Tema: Ernest Lluch, home d’enteniment i pau amb el País Basc assassinat per ETA

Article 46: *Los nada globalizados* 5/10/2001

1. Nuestros periódicos, por ejemplo, han publicado un auténtico alud de comentarios y crónicas [arrel de l’atemptat de el 11S] firmados por pensadores, novelistas o periodistas americanos, ingleses, franceses, alemanes, italianos, mientras en las

publicaciones de tales países que veo con frecuencia no he encontrado nada firmado por ningún español o catalán, ni han podido decirme que existiera los amigos del extranjero a los que he consultado.

Proposició: La presència d'intel·lectuals espanyols a la premsa internacional és nul·la

2. Aunque desde aquí tampoco ayudamos a remediar la flaqueza: cuando alguien manifiesta una energía de ideas al margen del “amén, Jesús”, lo solemos silenciar por rebañismo mental o pesebrístico sazonado por la envidia. Y lo malo no es que esto se produzca, sino que casi sólo se produzca esto... Globales, desde luego, no somos.

Proposició: El propi país silencia la possible internacionalització intel·lectual

Tema: L'error espanyol d'evitar la presència internacional dels intel·lectuals

Article 47: *El ántrax global* 29/10/2001

1. Al Yazira: una inesperada televisión que ha suplantado el supremo protagonismo de la CNN y crea minuto a minuto una conciencia global musulmana. Las consignas por Internet o el uso de aviones comerciales como armas homicidas: una elementalidad al alcance de cualquiera. Quiero decir que todo ello es lo habitual y masivo en el sistema occidental, algo así como ir al supermercado y comprarse un agua mineral.

Proposició: La simplicitat amb la que el món musulmà ha aconseguit atacar Occident

2. Todo es mental y *nos* vencerán por la mente, cuando somos quien históricamente más la ha usado, porque la desterramos convencidos de que únicamente lo constante y sonante, desde la economía a la industria pasando por el consumo y el bienestar materiales, constituyen el progreso de la civilización, la dicha social.

Proposició: Occident ha de canviar la mentalitat per poder plantar cara

3. Pero la cuestión [que musulmans s'immolin per atacar Occident amb el 11S] bascula entre dos factores: el cretinismo cultural y físico, a causa de la ignorancia y de la pobreza. Y sin que en lo sustancial difiera de nuestro cretinismo de la abundancia múltiple: nos inmolamos alegre o hechizadamente con el automóvil, los cigarrillos, la

droga, que sólo en España causan al año más muertes que las víctimas de las Torres Gemelas. Pero nuestra mentalidad no lo rechaza (...).

Proposició: A Occident s'ha normalitzat que la gent mori per causes més que evitables

Tema: El 11S i l'àntrax com a gran avís per canviar la mentalitat occidental

Article 48: *Coherencia y conflicto* 30/10/2001

1. Ahora reconocer que prima la civilización occidental constituye una herejía, un pecado contra lo moral y políticamente correcto. Idiotez que se repite al aceptar como hecho incuestionable la invasión e imposición del islam y condenar después el contraataque y la ocupación europeas, largo y mutuo rosario que forma el más vasto conflicto de civilizaciones conocido.

Proposició: En el món actual s'ha de deixar de banda la lluita entre civilitzacions

2. Reconocer la deprimida situación de los países islámicos no se tiene que hacer para recolonizarlos, sino para que de verdad se desarrollen: sólo partiendo de la realidad sabremos cómo superarla. Aceptar que cualquier despectivo reyezuelo musulmán, cualquier fanatizado imán, cualquier tiránico presidente de república árabe, representan un respetable estadio de civilización, supone un sarcasmo de marca mayor.

Proposició: Només se superarà la realitat si el Mitjà Orient avança política i socialment

3. Un sentido de la obra del acaso mayor historiador árabe, Abdalah Larui, consiste en intentar desterrar la visión triunfal, profética, de los tres primeros siglos del islam convirtiéndose en canon ideal y dogmático, es decir, paralizante.

Proposició: El dogma d'una civilització conqueridora no permet l'avenç

Tema: El suport en l'avenç de la civilització oriental per deixar els conflictes enrere

Article 49: *Clinton, el primero* 1/11/2001

1. Dibujó [Clinton] un panorama mundial plausible y equilibrado, incluso esperanzado, con observaciones inteligentes: hay que dar a los países pobres un trato como el que

Estados Unidos dio a Japón y a Corea después de la Segunda Guerra Mundial, fomentando su economía y democracia, para convertir al enemigo en aliado, pues el mundo necesita libertad, una renta adecuada, sanidad, educación.

Proposició: La pau mundial s'aconsegueix a partir del suport a països poc democràtics

2. Los empresarios que escucharon a Clinton entenderían que simplemente ganar dinero y hacerlo por encima de cualquier cosa consiste en una de las supinas estupideces erigidas por el ser humano, por cualquier civilización. El dinero es un medio, no un valor. Y no resulta evidente que Bush lo comprenda.

Proposició: S'ha de deixar de donar excessiva prioritat a l'economia, ja que no és l'únic indicador de benestar

3. “El mundo será catalán o será talibán”. El halagador *peixet* a quien paga los 40 millones de la ponencia. Porque los talibán son unos desgraciados y nosotros una minoría medio a contracorriente. pero quienes a la larga mandan en el mundo no son las masas ni los misiles, ni cualquier Washington todopoderoso, sino las ideas de las minorías que logran imponer unos valores.

Proposició: Els valors de les minories com a grans agents que modifiquen les civilitzacions

Tema: El benestar mundial a partir de la col·laboració social i no tant l'economia

Article 50: Cela (1): león marino 18/1/2002

1. Camilo José Cela ha sido un creador cuya personalidad y cualidades superan arrolladoramente sus defectos, a veces acusados. Ésta podría ser su mejor definición en la triste hora de su muerte, pues con él desaparece sin duda el primer escritor en castellano -en catalán sería Pla- posterior a la Guerra Civil y uno de los grandes en línea con Galdós, Clarín, Valle-Inclán, Baroja, Azorín.

Proposició: Cela és un dels grans escriptors castellans contemporanis

2. (...) Disimulaba una notoria falta de ideas o puros convencionalismos. Puede hacerse con sus artículos una curiosa prueba: se hallan salpicados de frases de Cicerón,

Dostoievski, Bacon o Quevedo, casi todas extraídas a saco de los diccionarios de citas, pues exceptuando a los españoles apenas había leído nada. Pero lo olía todo con detonante sagacidad. Y atento siempre a la dimensión económica de sus quehaceres.

Proposició: Cela es preocupava més pel resultat de les obres que per la pròpia intel·lectualitat

3. Y, en contra de lo que se ha repetido, Cela no estaba acabado, era una especie de león marino hirsuto y vital que podía dormir o pelear. (...) A la par que *La colmena* aguanta, impresionante fresco de la miseria moral y material de un país que él encarnó vitoreándolo y detestándolo.

Proposició: Cela era un lluitador contra la política i societat espanyola

Tema: Cela, un escriptor professional contrari a la seva societat

Article 51: *Cela (2): el combat* 19/1/2002

1. Cela en su sobreestructura política era de un españolismo casticista, con teatralismo barroco y broncas de casas de lenocinio, pero su ávido sentido vital lo había abierto decidido a dos campos entonces insólitos y que le acarrearón problemas que se sorteó con desparpajo: los intelectuales exiliados y la cultura catalana, con algo la gallega.

Proposició: Cela, sentint-se espanyol, mirava per l'oposició antifranquista malgrat les conseqüències

2. Y sintiendo Cela la rivalidad literaria como una guerra sin cuartel, podía ser de una ancha generosidad, según sabían Ana María Matute o Blas de Otero. A lo cual habría que añadir una tercera dimensión: siendo un vitalista, se había moldeado una personalidad de modelo libresco sorbida en Valle-Inclán, Baroja, Gutiérrez Solana, entre el esperpento y el canallismo. Aderezada con una ternura que acaso fuera real. Y así retrató a España, exaltado y combatido.

Proposició: Era un vitalista amb una visió combativa de l'Espanya literària i social

3. Yo había leído mucho a los rusos del XIX, a los italianos de posguerra, a los griegos clásicos, pero poco a Cela y el *Pascual Duarte* no me había interesado. Aunque

jovencísimo y retraído, a su lado entendí algo básico: la seriedad de la profesión de escritor y la importancia tentacular del idioma.

Proposició: Porcel aprèn de Cela la professionalitat de l'ofici i de la capacitat idiomàtica

Tema: La combativitat de Cela pels personatges antifranquistes i la seva literatura

Article 52: *Cela (3): el ególatra* 20/1/2002

1. Acaso la característica más acusada de Cela fuera su ambición, o una egolatría que a menudo se convertía en frenética, a partir de la cual todo el mundo era bueno o malo según le conviniera a él.

Proposició: Cela mirava sempre pels seus propis interessos, pel que l'afavoria més

2. Jamás tuvo ese complejo literario de marginalismo, de poquedad, que albergan muchos creadores, castigados por una sociedad escasamente culta y por la precariedad económica. Cela se propuso muy pronto desafiar a la gente para que lo notaran y montarse en ella, consiguiendo así también gozar de holgada estabilidad pecuniaria. Nadie lo ha superado. En realidad se instaló en Mallorca y estableció mucha relación editorial con Barcelona para poder organizarse según quería.

Proposició: Un personatge que volia implicar la societat per poder guanyar més diners

3. Su mayor problema fue, como ya insinué, su bajo nivel de ideas o, mejor, de convertir la experiencia de la vida en idiosincrasias literarias capaces de ejemplarizarse. En la literatura en castellano, en su poesía, existe a menudo un tremendo aparato formal que, al ser exprimido, se revela vacío o pobre de contenido humano, filosófico. Y los pensadores son contados.

Proposició: La baixa capacitat de Cela de convertir les idees i vivències en literatura

Tema: Cela mirava més pel que podia afavorir una literatura comercial que no de qualitat

Article 53: *Cela (y 4): el genio* 21/1/2002

1. Las grandes personalidades fronterizas y vibrantes que he conocido -con Cela, Pla, Tarradellas, Dalí (...)- trascienden cualquier marco convencional y se inscriben en

un plano en el que apenas importan -es un decir- el bien y el mal, pues se imponen los caracteres en lo que son y como aislados, la portentosa capacidad de creación. Es gente a la que hay que valorar desde sus propios vectores. Si una figura no puede soportar la crítica o ésta lo balda, es que no se trata de una gran figura.

Proposició: Una gran figura, com Cela, només s'ha de preocupar d'ell mateix

2. Lo fue temporal e insignificante [col·laboracionista amb Franco] al principio, jovencísimo, y luego pactó con ella y se aprovechó cuanto pudo. Pero, a la vez, desde su novela inicial sufrió duros ataques de la censura, *La colmena* le fue prohibida, y a través de su estética entre tremendista y lírica articuló la acaso más dura representación literaria y por ahí humana de ese país moral e ideológicamente apestoso que era España.

Proposició: La col·laboració interessada amb Franco d'un Cela contrari a la dictadura i la societat de l'època

Tema: Cela, un geni per la seva personalitat i molt contrari al sistema franquista

Article 54: *Pujol (1): el nòmada* 14/12/2003

1. Con sus volúmenes y papeles [donats a l'Arxiu Nacional de Catalunya] Pujol hubiera podido recluirse en sí mismo, redactar unas memorias, sentarse. Cerrando estos cuarteles de invierno, continúa en campo abierto. Y es que el rasgo probablemente más característico de Pujol no reside en el localismo, como tanto se ha repetido, sino en lo contrario, en el nomadismo.

Proposició: Pujol té una visió global i oberta de les coses

2. Pujol, en la misma Generalitat, ha tenido su despacho como lugar de paso, siempre liado con audiencias y yendo y viniendo de un lado a otro del país y en el extranjero, ha sido el presidente menos instalado posible, más desplegado. Mejor dicho, se ha instalado y hasta pugnazmente en el símbolo mucho más que en el lugar.

Proposició: Pujol volia projectar la internacionalitat de Catalunya

3. Supongo que ya ha identificado [després d'abandonar la Presidència] dos o tres importantes objetivos que alcanzar a largo plazo y que considera indispensables para fortalecer esta estatua ideal en la historia y en la sociedad que para él es Catalunya.

Proposició: Pujol continuament pensa en el reforçament de Catalunya

Tema: El nomadisme de Pujol per empoderar Catalunya en tots els sentits

Article 55: *Pujol (2): en España* 15/12/2003

1. Cuando la España centralista sufre una fuerte sacudida, se aviene a escuchar. Si después se fortalece, vuelve a cerrarse: es lo que ha ocurrido con Aznar, fue el vandalismo de Franco. Así, Pujol ha presentado una Catalunya seria, fuertemente enraizada, de esquivo pactismo, cuyas características -no digo virtudes- incluso reconocen sus enemigos. Si no ha sido posible el amor, lo es el respeto.

Proposició: Pujol ha aconseguit una Catalunya important i respectada dins el marc d'Espanya

2. La política pujolista [a Catalunya] ha insistido en los servicios sociales, en la inmersión lingüística que ha implantado el milagro de que también los no catalanes de origen sean bilingües, en el impulso de una unidad de comunidad, y resulta incuestionable que no existen problemas *españoles* de envergadura, pese a lo que digan en Madrid y en ERC. España en Catalunya funciona así más que Catalunya en España.

Proposició: La pacífica unitat de Catalunya realitzada per Pujol

3. (...) En lo que Catalunya ha funcionado influyendo en España ha sido propugnando un cuadro de valores distinto al tradicional español: Europa como meta, democracia como forma de convivencia, economía de mercado como sistema de creación de riqueza, cultura como marco de civilización, todo lo cual consiste en lo contrario de cuanto imponían el *Caudillo* y las fuerzas que lo sostenían (...).

Proposició: Pujol influí en valors democràtics i de llibertat a Espanya

Tema: Pujol com a creador d'una unitat catalana i influenciador socialdemòcrata a Espanya

Article 56: Pujol (3): geometría 16/12/2003

1. Siendo el abrumador líder de un partido, intelectualmente ha estado ajeno a la partidocracia y como presidente de la Generalitat jamás ha discriminado a ningún creador en cualquier campo y de la procedencia geográfica o credo político que fuera, habiendo impuesto cruces de Sant Jordi y *medalles d'or* a diestro y siniestro. Y esto no es frecuente aquí ni fuera, donde la miseria partidista es capaz de enormes bajezas.

Proposició: Pujol és molt catalanista però el contrari al sectarisme

2. Consciente de la implicación mutua [Catalunya i Espanya], no ha predicado ningún separatismo ni discriminación, sino que ha pretendido que España se mantenga en progreso y así contribuir al dinamismo y a la libertad de Catalunya. Aunque sin abrir la puerta institucional catalana a la política española, pese a pactar con UCD, PSOE y PP.

Proposició: Pujol propugnava l'avenç espanyol per afavorir l'avenç de Catalunya

3. A la par, ha potenciado los servicios sociales, el peso de la sociedad civil y la inmersión lingüística, para que Catalunya constituya una sola comunidad en su naturaleza bifronte: hace medio siglo ya escribía sobre la integración inmigratoria. El círculo.

Proposició: Pujol ha construït una Catalunya baix el paraigües d'una sola comunitat

Tema: La inclusió de tothom dins una societat catalana que necessita a Espanya

Article 57: Pujol (y 4): ¿fracaso? 17/12/2003

1. En el momento en que Pujol se retira y se decide el futuro del país, resulta que todo es exactamente al revés y la nueva mayoría política se sirve en Catalunya de las paralelas y en España del círculo. Así, los líderes repiten sin cesar que en Catalunya existen dos comunidades, una además despreciada (...).

Proposició: La Catalunya post-Pujol no es considera una sola comunitat

2. O sea, nada de nacionalismo, sino la España o el Estado común, con sus diferencias internas, lo cual, a la postre, se inscribe en una óptica idéntica, aunque matizada, a la del PP y PSOE: hay catalanismo y es lícito, pero dentro de España, que es dirigida por Madrid y los grandes partidos nacionales.

Proposició: Ara no es propugna el nacionalisme, Catalunya s'assimila a l'Espanya comuna a tothom.

Tema: El gir polític de 180° de la Catalunya del Tripartit

Article 58: *Trilita y mentalidad* 13/3/2004

1. Es el enemigo por excelencia [ETA o Al Qaeda], es el pensamiento único que cuando cierra su círculo explota contra los demás. Antes de la trilita está la mentalidad. Y no son ideas políticas ni lucha por la libertad. Cualquier idea que solamente se realiza a través de la destrucción de sus oponentes o de la erradicación de la diversidad es un dogma o un arma.

Proposició: Amb l'acte terrorista s'elimina qualsevol opció de diàleg i llibertat

2. Pero si fueran éstos los motivos [l'alliberació del poble basc o islàmic], el terrorismo tendría que acabar razonando, pactando, pues se trata de vastas cuestiones que afectan a millones de personas diferentes. No puede, entonces. Y necesita matar, porque su naturaleza es vampírica, se nutre de la muerte, el terrorista sólo existe a partir del terror (...).

Proposició: L'ideari del terrorisme contempla la mort, no el diàleg

3. Pero el asesinato, no. Nunca. Lluch [Ernest] jamás propugnó tal diálogo, es de locos suponer que lo hubiera deseado después de su asesinato. Y donde el fundamentalismo islámico se ha instalado en el poder, lo único que intentan hacer los musulmanes no cretinizados o encarcelados es huir a galope tendido.

Proposició: És un sistema antidemocràtic i antilibertari

Tema: La prohibició de dialogar amb els terroristes, els símbols de l'anti democràcia

Article 59: Conceptos matrices 14/3/2004

1. Los derechos del hombre, el Estado del bienestar, el trípode de poderes legislativo, judicial y ejecutivo no casa con ETA ni Al Qaeda, con el fundamentalismo islámico ni el comunismo. Porque en el siglo XX los totalitarismos fuertes y entonces ofensivos han residido en el dogmatismo político, sobre todo marxismo-leninismo y fascismo, destruidos por la propia ineficacia y por la guerra.

Proposició: Els sistemes extremistes són ineficaços i no concorden amb la societat actual

2. ETA bascula del leninismo al fascismo. No hay más que añadir. Al Qaeda responde al anquilosamiento islámico que se establece hacia nuestro siglo X y aún no ha remitido, que niega a sus fieles, a su cultura, la menor relación ni mestizaje con cualquier creencia, filosofía o pueblo que provengan de otros presupuestos.

Proposició: ETA i Al Qaeda són antilibertaris i dogmàtics

3. (...) Las guerra del siglo XX han sido las más mortíferas de la historia. Y ojo: la guerra es fruto de la intransigencia, de la incapacidad para absorber la libertad y la pluralidad. El terrorismo es su hermano menor.

Proposició: El terrorismo és l'avantsala de la guerra

Tema: El reaccionarisme extremista davant la diferència ideològica amb la societat actual

Article 60: La hora del adiós 15/3/2004

1. (...) [*Le Monde*] Lo considera mucho y repite que la derecha española con Aznar es desacomplejada y triunfante, mientras que la francesa con Chirac es carca y roma. Pero Chirac en unos momentos de crisis fue capaz de unir a todos los franceses o casi, mientras que Aznar ha creado en el país divisiones como no las había desde el franquismo y ya veremos si existe una responsabilidad directa suya -Iraq- en las causas del atentado de Madrid.

Proposició: Aznar ha creat grans divisions en la societat espanyola

2. [Aznar] Se declara amante del poder y tranquilo en su soledad, despectivo hacia quienes le critican, no nacionalista y sí español, contento con su cultura y lengua de 400 millones de personas y poseedor de ideas clave que brinda a los franceses, como que un partido es un equipo, un conjunto unido y un proyecto. Pero tanta desenvoltura y sentencia no refleja la serenidad y seguridad que pregona, sino un obsesivo deseo de imponerse.

Proposició: Aznar volia el poder per imposar el seu ideari

3. (...) El PP ha tenido la economía, la eficacia, el empleo. Pero para Aznar una convicción niega una evolución y un patrimonio común rechaza el diálogo. Él está fijado en su roca como una lapa, es un reaccionario típico, pero para la ciudadanía ajena al doctrinarismo ha sido mejor que el barullo socialista.

Proposició: La bonança econòmica ha tapat el seu reaccionarisme

Tema: Aznar, un president intransigent escudat en l'economia

Article 61: *Frente al espejo* 16/3/2004

1. Al final, el aznarismo ha sido esto: un brumoso lío de petulancias confundidas con heroicidad. Su máxima expresión última fue la reciente entrevista que concedió al diario *Le Monde*, a la que aludía ayer diciendo que era tan profusa en afirmaciones como huérfana de razones.

Proposició: El govern d'Aznar es caracteritzà per la intransigència ideològica

2. (...) El líder se creció frente a su espejo hasta el puro caudillaje. Aunque sin el atentado presumiblemente de Al Qaeda, ¿el PP hubiera vuelto a ganar las elecciones? Seguro. La vieja opción del verbalismo chulesco había prendido de nuevo en el país de mayoría absoluta, era otra *movida* en reaccionario cual la progre socialista cuatro lustros atrás.

Proposició: L'atemptat del 11M és el que capgira la reelecció del PP com a governant

3. A la masacre de Atocha se sumó el mismo desdén informativo del Gobierno hacia la verdad que cuando el chapapote [*Prestige*] y la invasión iraquí. Y ahí prendió la mecha, se había colmado la capacidad de insensibilidad colectiva ante la realidad y el PSOE la atizó. En consecuencia, cuidado: a Aznar no le han vencido -o no del todo- las ideas, sino la sangre de las víctimas y el voto joven.

Proposició: Els actes i no les idees són els que enfonsen el PP

Tema: Al Qaeda i la gestió d'Aznar de l'atemptat, causants de l'esfondrament del PP

Article 62: *La gran ultratumba* 19/12/2004

1. Un gran acontecimiento: El Acanalado ha publicado la traducción de las monumentales *Memorias de ultratumba*, de Chateaubriand, uno de los libros señeros y más apasionantes de la literatura universal, en realizacion de José Ramón Monreal. En catalán, ni existe. En castellano, conozco una selección que publicó la editorial Mateu en 1964.

Proposició: La gran literatura universal de Chateaubriand està poc present a Espanya i Catalunya

2. (...) Pudiendo interpretar [Pla] un papel decisivo en el teatro del mundo y de la literatura, se quedó con el Ateneu barcelonès, cuatro burgueses de medio pelo y los alrededores de Palafrugell. Chateaubriand fue o inventó un gigante apasionado dando tumbos por ahí, él mismo, todo lo que Pla no supo o no pudo ser, quizás por timorato, quizás porque Catalunya no es Francia, quizás porque no fue un romántico.

Proposició: Pla podria haver estat un gran literat universal, però el context no ho va permetre

3. Cuando un Umbral dice que debe estarse por encima de los géneros y ensayar una literatura total, en teoría la mayor posible, acierta si se refiere al fuelle de Chateaubriand, al que por ahí ningún español alcanza.

Proposició: Chateaubriand és el símbol de la literatura total.

Tema: La literatura total i eterna de Chateaubriand

Article 63: Pla en el recuerdo (1) 26/2/2006

1. Lo contrario de lo que Pla había hecho y predicaba, metido en el intenso caracol de su mundo y del Mas Pla, mientras consideraba a los pueblos no occidentales como extraños y hasta absurdos, así como abominaba del mayo francés y temía cualquier desorden. Y aunque viajara con cierta frecuencia, lo hacía para dar su versión, sin duda singular, no para implicarse en el *otro*.

Proposició: Pla era un home conservador amb una ment tancada

2. He aquí parte de una anotación suya [de Pla], del 27 de febrero de 1967: “A las cuatro estaba anunciada la llegada de Baltasar Porcel. Llega con una puntualidad perfecta. Gran alegría de verle”. O esta otra, del 1 de enero de 1968: “Pienso en el libro que podríamos hacer con Porcel. ¿Sería posible? De noche pienso en ello una gran cantidad de horas”.

Proposició: Pla sentia admiració per Porcel, tenien una bona relació

Tema: Pla, un home molt diferent de Porcel però amb una admiració mutua

Article 64: Pla en su estilo (2) 27/2/2006

1. (...) Se enfrentaba a ellos [la Guerra Civil o la pobreza] con pasión verbal y cautela vital porque temía su poder destructivo. Entonces concebía la escritura o el arte como una descripción y análisis de lo que llamaba *realidad existente*, pensando que si se establecía un retrato veraz de ella podía obtenerse una relativa propuesta de regeneración.

Proposició: Pla s'emmarcava més en l'anàlisi de la realitat que en la creació literària

2. Y hasta temía el progreso a causa de las convulsiones que comportaban; entonces se aferraba a un tenaz conservadurismo, que tampoco le satisfacía pero lo consideraba un mal menor. En consecuencia, se convertía en un solitario, un nostálgico, un provocador, mientras abominaba por fantasiosos de la abstracción, el ensueño, la intelectualidad.

Proposició: Pla era conservador per la contrarietat a les revolucions

3. Ante el mundo, Pla absorbía todo cuanto le rodeaba sin importarle la densidad del magma, lo trituraba en su mente sutil y definía sus características básicas, para acabar redactando una versión idealizada o espectral del tema, para él la auténtica.

Proposició: Pla feia una idealització de la realitat

Tema: Pla, un conservador que idealitzava la realitat

Article 65: *Pla en su cosmos (y 3)* 28/2/2006

1. Así, en el *Nocturn* [*Nocturn de Primavera*, obra de Pla] una retahíla de insignificancias se convierte en manos de unos individuos exaltados, egoístas y voraces en una modesta catástrofe colectiva y amarga, mientras la perfumada noche se extiende magnífica. Un Pla endiablado, lanzado, dibujando una *imago mundi* moral, ¿la nuestra? Su pequeña y gran obra de ficción, Pla como Proust articula un universo para derrumbarlo.

Proposició: Pla realment tenia una gran capacitat de creació literària

2. Me apresuré a comunicar a Pla y a Vergés mi impresión [sobre *Nocturn de primavera*], no me creían. Pero al final aceptaron [d'incloure-la a les *Obres Completes*], Vergés cauteloso y Pla entre halagado y escéptico. Sin que después yo volviera a saber nada del asunto, salvo que Pla me repetía: “El libro no respiraba, iba a chorro, ahora lo estoy arreglando, he entendido bien su argumentación”.

Proposició: Pla no valorava la seva capacitat de creació literària

Tema: La ficció de qualitat de Pla que ell mateix no valorava

Article 66: *Urnas y sustancias* 6/7/2007

1. Josep Pla decía: “En Francia no hay que cambiar nada, basta con ir remendando, como le pasa a una casa al correr de los años”. Y aunque diversas cuestiones se hayan agravado con el tiempo, la calidad de vida y cultural que se respiran en París y en tantos otros sitios del país, resultan envidiables. Más que en España, vamos.

Proposició: Hi ha un major Estat del Benestar a França que a Espanya

2. Y quizás debido a ello Sarkozy gane hoy las elecciones, pues pone su acento en los problemas concretos y en la personalidad individual, mientras Royal [candidata de l'esquerra] se remite a las parrafadas pseudofilosóficas y al papel del Estado. Y la gente quiere un Estado a su servicio, no ser un huérfano tutelado por el Estado.

Proposició: L'esquerra francesa propugna una total intervenció estatal reduint les llibertats

3. A Sarkozy se le tiene como a un posible buen albañil para la *casa*, mientras que a Royal le falta una *sustancia*, que decía Descartes, al otorgar toda primacía al sujeto pensante por encima del objeto pensado: Francia, ni España o Catalunya, no son entidades míticas ni teoremas casuísticos, sino personas que en épocas sucesivas sienten, piensan, laboran, con más fe en ellas que en los ídolos.

Proposició: Sarkozy defensa un model més llibertari i social

Tema: França com a exemple de pugna entre una esquerra autoritària i una dreta social

Article 67: Una tarde con 'Miules' 13/5/2007

1. Tàpies [Antoni Tàpies, el pintor] patentiza sin pretenderlo cómo en verdad nos conforman dos naturalezas: la una física, sujeta a los años y a sus tironeos, y la otra sensible y honda, emanada de la esencia cósmica, la cual transforma en capacidad y sensibilidad creadora. De ahí que hace poco celebrara exposiciones en varios países, en las que su obra revelaba un vigor y rigor multiplicados.

Proposició: Antoni Tàpies tota la seva vida ha desenvolupat una obra de gran qualitat

2. Tàpies es, continuando la estirpe de los Picasso, Miró y también de Dalí que tanto le disgusta, el pintor español y catalán de hoy más impuesto en el mundo por su calidad y cotización, y ahí están los museos y las subastas para certificarlo en creciente afirmación.

Proposició: Tàpies està a l'altura dels grans pintors espanyols contemporanis

3. Es la suya una vivencia iluminada. Tàpies siente intensa la existencia del mundo, lo que explicaría el drama que a menudo plasman sus abstracciones. Y se sume con porosa apertura en las vibraciones e ideas que jalonan su vida, así el lirismo y el misterio que expresa.

Proposició: Tàpies viu els problemes del món i s'insereix en la seva realitat

Tema: Antoni Tàpies, la màxima expressió de la pintura espanyola del moment en el món

Article 68: Cabalgando el tiempo 28/5/2007

1. Y no soy fetichista, pero en Llull hay una decisiva genética que perdura: su arrebatada figura, que se impone por encima del tiempo. Y de la que su vasta obra, apologética del cristianismo más que filosófica, constituye sólo una parte.

Proposició: Ramon Llull és una figura eterna

2. Y es que Llull se debatió entre dos principios antagónicos: creía enfebreado en la fe cristiana, pero sosteniendo que debía ser probada por la razón. Por ello es justo que la exposición hable de *encuentro* y no de *diálogo*, como suele hacerse presentando a Llull como un ejemplo de entendimiento cristiano-musulmán y cosas así, ideales. Pero Llull no quería dialogar, sino convencer.

Proposició: Llull volia estendre el cristianisme arreu del món

3. Pero si no se entendió con los contrincantes, hizo algo acaso más interesante: vivir siempre con el Otro, aunque fuera el enemigo. Así viajó sin tregua y estuvo por entero metido en el tiempo y sus corrientes políticas e ideológicas. Pero sin someterse a nada ni a nadie, según hacemos la mayoría de gente, sino yendo a su bola, o sea, cabalgando arbitrario por el mundo.

Proposició: Llull era l'expressió de l'individualisme, estava sotmès a ell mateix

Tema: Ramon Llull, la figura eterna que encarnà el cristianisme i l'individualisme

Article 69: El gran articulismo de Umbral y otras hierbas 29/8/2007

1. Umbral llevó al periódico la capacidad creadora de juego lingüístico, con fugas modernistas y surrealistas, brillantes y hasta mórbidas, de Valle-Inclán y Gómez de la Serna, con algo de Cela, pero éste fue más adusto y normativo. En cambio, Umbral no supo apreciar al gran Azorín articulista de principios del XX, sólo lo conocía amuermado en *ABC*, y no se cansaba de castigar a Baroja (...).

Proposició: Umbral va tenir contacte i influència amb alguns dels grans escriptors espanyols

2. Hoy mismo hay en los artículos españoles -y Catalunya está en España- un desaforado bordoneo político, desde luego muy al servicio de los pesebres y de las correcciones ideológicas y partidocráticas imperantes. Umbral navegaba sus propias aguas, más arbitrario y valeroso que cambalachero.

Proposició: Umbral fou un articulista sense color polític

3. Aunque por su anticatalanismo alcanzara poca fortuna en Catalunya. Y es que Umbral era, sin quererlo tópicamente, un español y un españolista de carnet. A pesar de ello, peor que en Barcelona lo pasó en determinado Madrid, donde lo echaron de *ABC* y la RAE rechazó su reiterada candidatura, dando más valor a su insolencia que a su manejo del castellano, en el que, pese al manierismo, nadie le ha superado en su tiempo.

Proposició: Umbral fou un dels millors articulistes i menyspreat per part de la intel·lectualitat

Tema: Umbral, un articulista diferent i menyspreat

Article 70: *El orgullo catalán* 19/10/2007

1. En España incluso se sienten objeto de marginación u hostilidad [pel focus d'interès de la Fira de Frankfurt en Catalunya], también me lo comentan. Vale la pena que digamos la verdad. Y cuando Rajoy y tantos otros hablan con énfasis de su españolidad, dudo que entiendan que si ésta consiste en una imposición sobre otras identidades, suscita muchos rechazos y asco.

Proposició: Les identitats s'han de respectar i valorar, i no voler imposar-les

2. Aunque pudiera haber habido otro proyecto, que a mí acaso me hubiera interesado más: acentuar la singularidad y la excelencia en lugar de la cantidad y el testimonialismo. Y, en cualquier caso, alcanzar la normalidad: que contemos en el día a día global allende fronteras, lejos de complejos de inferioridad y de milagrerías redentoras, al fin provincialismo.

Proposició: La identitat catalana s'ha de normalitzar i fugir del localisme resistencial

3. Ser catalanes significa también ser ciudadanos del mundo candente, pertenecer a la gran historia de la cultura, y actuar en voz alta en sus escenarios. Qué muermos ser catalanes sólo para volcarse en el negociete interno y en el pleito localista.

Proposició: Catalunya s'ha d'inserir en la realitat del món

Tema: La Fira de Frankfurt com a punt d'inflexió en la internacionalització de la cultura catalana

Article 71: Ejemplo y presupuesto 23/10/2007

1. Estoy más que convencido que sólo volcándose en la ciencia y en la voluntad personal es posible vencer al azar y a los agentes del mal, evitando la consumación de una tragedia cuyo origen se revela incógnito, acaso inevitable. Por ello resultan aborrecibles la Administración y los gobiernos que recortan o traban los presupuestos destinados a investigación. Y ahí España y Catalunya fallan (...).

Proposició: La sanitat i investigació no és un àmbit partidista, sinó necessari

2. Lo que le caracteriza mejor, y lo patentiza su actual circunstancia, es su temple. Al cual se deben más sus grandes zancadas que a su profesión ideológica y al barcelonismo elitista. Nietzsche acertaba al sentenciar: “¿Qué dice tu conciencia? Debes convertirte en el que eres”. ¿No podría ser ésta una buena definición del ser de Maragall?

Proposició: Maragall destaca com a actor social quan deixa de banda el partidisme

3. Situación [les retallades en hospitals] que afecta igualment a los centros que estudian el genoma, el mismo alzheimer, las ciencias fotónicas, la oncología, la diabetes... Panorama éste ya precario con Maragall en la presidencia de la Generalitat. Nietzsche también decía: “El hombre sólo existe para ser sobrepasado”. ¡Hagámoslo!

Proposició: No s’han de posar límits a la investigació científica

Tema: L’augment necessari del pressupost en sanitat i ciència sense partidisme

Article 72: *Reiterados años de absentismo* 17/1/2008

1. (...) El Col·legi de Periodistes denuncia que los partidos prefieren en los medios públicos su cuota de poder a la profesionalidad. Como prueba, la dependencia política de los miembros del Consell Audiovisual designados. Pues una cosa es la que se dice en público y otra la auténtica, puro fariseísmo.

Proposició: L’excessiva i innecessària intervenció política en el món mediàtic

2. Sobre ello [problemes dels trens] cierto prohombre convergente me dice: “De Govern nos ocupamos poco del tema, no íbamos en esos trenes”. Y en Madrid hasta atacan si se mienta la sogá. De nuevo, años de inopia. Como pasa con la legislación y normativa sobre violencia doméstica (...).

Proposició: La poca intervenció de la classe política en problemes reals de la societat

3. Ramon Llull temía, en el *Felix*, que “si Déu res no fos” ni hubiera habido Resurrección, “lo món fóra” un eterno lío. ¿Acaso, pues, como dicen en Italia, “Cristo si è fermato”, se paró, antes de redimir o abreviar a Catalunya?

Proposició: La inacció de política catalana allargarà els problemes socials

Tema: L’allunyament de la classe política dels problemes reals per centrar-se en el poder

Article 73: *Cuadro y líderes mediterráneos* 7/10/2008

1. El proyecto se enmarca en el futuro: llega el momento en que la UE, España y Catalunya deberán tomarse en serio el Mediterráneo. O quedarán aisladas en su propia casa, entre la tensa relación Estados Unidos-Rusia pugnando en nuestras riberas, la

incierta presión islámica, la dramática llegada africana, y por ahí la ya activa infiltración china.

Proposició: El Mediterrani és una zona oblidada que s'ha de tenir molt en compte

2. Por tanto, la hipótesis catalana sobre el tema, como la de Madrid y Bruselas, deben dejar de confiar las perspectivas sólo a los políticos -a menudo más aficionados al charloteo que al conocimiento-, y a los empresarios, con su avidez de despectiva suficiencia. Sin una fuerte conexión cultural no habrá un cuadro común e impulsor posible.

Proposició: La cultura ha de jugar un paper important per tirar endavant el projecte mediterrani

3. Además, España donde puede tener una influencia exterior grávida es ahí, mientras Catalunya se potenciará constituyéndose en plataforma mediterránea, pues Barcelona es la ciudad con más condiciones y riqueza globales de la zona. Y, encima, esta posible fuerza y función la sacarían del cansino forcejeo en el callejón sin salida español, ¿o, más aún, catalán?

Proposició: L'obertura cap al Mediterrani permetrà un lideratge d'Espanya i Catalunya en la zona

Tema: El Mediterrani com a zona important i d'influència per Espanya i Catalunya

Article 74: *Junto al Dante, en las calles* 10/10/2008

1. No se sabe cómo se ha llegado a tal situación, ni por qué cada Estado ha permitido que ocurriera. Como se ignora qué medidas terapéuticas pueden adoptarse en el futuro. Porque esta presunta garantía actual tranquiliza tanto como alarma. Sin que la problemática, obviamente, se limite a la liquidez o ruina de las grandes entidades, sector en el que se enfatiza.

Proposició: La Gran Recessió va comportar una gran incertesa inicial

2. [La classe treballadora] Y que podrían verse en la miseria callejera, a imagen de las novelas de Dickens y Víctor Hugo, de cuando crecía la macroeconomía y para ello creaba y chafaba a los obreros. Hay ya quienes duermen en la calle, al no aguantar la presión del crecimiento, al fin truncado. Y el Estado y las grandes entidades han obrado así por electoralismo o superávits. No ha sido una desgracia, sino abuso.

Proposició: L'abús de l'Estat pot comportar la fallida de la classe treballadora

3. Y que tan desastrosa fue [l'aproximació a l'economia comunista] que hoy políticamente no puede asomar como hipotética alternativa. Ni la demagogia de Chávez o Castro son capaces de sacarle partido dialéctico. El desastre, a la postre, ha consistido en la fulminación del instrumento y dogma máximo capitalista: el libre mercado.

Proposició: No es pot abandonar el lliure mercat per entrar a una economia comunista

Tema: La crisi, possible detonant d'un abandonament del capitalisme i perillosa aproximació al comunisme

Article 75: *Vieja piratería y nuevos ojos* 30/11/2008

1. El pueblo se asombra ante esta piratería que se ha descolgado en Somalia. Pero si ahora adquiere notoriedad, lo cierto es que en las riberas oceánicas de África nunca ha cesado dicha trágica actividad de los llamados en la profesión “hermanos de la costa”. Y es tan antigua como el mundo.

Proposició: La pirateria no és una activitat nova, és molt antiga

2. Pero la pirateria habitual constituyó un modesto oficio, que en nuestras riberas norte y sur ensayaban payeses y pescadores. Quienes hacia el verano, con la bonanza marina y ante las cosechas campesinas, hurgaban en la orilla contraria, arramblando sacos de trigo, colchones de lana, algunas personas y burros.

Proposició: L'ofici de pirata el practicava la gent de classe baixa

3. La piratería es fruto de la pobreza y el caos. Decía días atrás que volvemos o continuamos en la edad media, sin que la prodigiosa tecnología que permite a distancia vigilar y disparar a cualquiera donde sea alimento y sane igual. Y el hambre no alienta la moral. Por ello, resulta modélica esta ONG que impulsan los doctores Barraquer, al prolongar su clínica a África y cuidar tanto los ojos como la alfabetización de niños y mayores. No hay otra alianza de civilizaciones.

Proposició: La col·laboració entre civilitzacions és necessària per acabar amb la pirateria

Tema: La necessitat de l'actuació d'Occident per acabar amb la pirateria africana

Article 76: *Los buenos conspiradores* 9/1/2009

1. (...) Pringados de tinta confeccionábamos unas hojas informativas que explicaban cuanto de verdad ocurría, que Passola recogía el angustiado ambiente de persecución. Mientras, la prensa daba falsos informes que facilitaba Antonio Álvarez Solís, después punto filipino estalinista y entonces chulapo secretario del bestializado general que regía el Gobierno Civil de Barcelona.

Proposició: Porcel participava en la informació clandestina fora de la censura

2. Y era muy sensato [Ermengol Passola]. Algunos leíamos *Las manos sucias*, de Sartre y su compromiso comunista, nos susurrábamos con el movimiento etarra y nos admiraba la estela de Castro. Propusimos obtener armas, más tarde otros lo hicieron, pero Passola se negó en redondo.

Proposició: Els líders del grup clandestí es negaven a les armes

3. Curioso que aquella modesta y escasa gente, una culta clase media, fuera capaz de desvelar en público la faz real de la dictadura. Pero Pujol fue a la cárcel, estuve en su consejo de guerra, con Triadú y el corresponsal de *The Daily Telegraph*, donde echó un vigoroso discurso ante los malditos militares. Y, al fin, estafón Sartre y criminales Castro y ETA.

Proposició: Fou important una oposició franquista intel·lectual més que revolucionària

Tema: El paper del grup clandestí catalanista i antifranquista d'Ermengol Passola

Article 77: *Fundamentos y elegancia* 22/1/2009

1. A la esencia nacional [a qui ha de respondre Obama], que para las clases medias radica en la movilidad social permanente. Y de la que Barack Obama representa el gran ejemplo, aprovechando y abriendo senderos. Así, sus discursos de toma de posesión han sido más institucionales y nacionalistas que de acento social o político. Y hasta cierto punto moderados o realistas, pese a la expectación.

Proposició: Obama, un polític de caire social que no ataca ideologies

2. Sin que se acierte demasiado cuando se le compara sin cesar con Kennedy. Se trata de un elemento más profundo que un espabilado y eficaz señorito, producto de un recio clan. Obama está en la línea fundamental de Luther King, de Lincoln. Y su ascensión a la Casa Blanca prueba al extremo la grandeza de la democracia, al margen de los barullos: Bush se ha ido, y llega por sus méritos un hombre negro e hijo del pueblo (...).

Proposició: Obama és la màxima expressió de democràcia trencant els canons anteriors

3. Cuando Al Qaeda y compañía acusan a Obama de negro sumiso sus amos, yerran hasta neciamente: Obama se levanta, explícito, sobre el fermento colectivo de los padres fundadores. Es ya otro de ellos. Kennedy no, aceptando que se alzó revulsivo.

Proposició: Obama es col·loca al costat dels grans presidents d'Estats Units

Tema: Obama com a símbol de la democràcia

Article 78: *Esos dos grandes chascos* 1/2/2009

1. Mil millones de seres que pasan hambre, les dábamos una limosna, yendo bien a la mitad de ellos podría comer algo hacia el 2015. Pero, de pronto, el gran chasco: el paro brutal, las empresas capotan, las financieras estafan. Nadie nos imaginó a la cola de los machacados.

Proposició: La crisi econòmica ha canviat la vida occidental

2. (...) En el Vallès llegan los desastres de lluvia y viento. El verano pasado debíamos morir de sed y suciedad, sin ni flores, y ahora hay que evacuar los pantanos, no sea que estallen. La hecatombe ecológica parece haberse distanciado, a la par que hay quien dice que un fenómeno no casa con el otro. El esquema medioambiental se quiebra, y chafa unas formas de vida.

Proposició: La situació mediambiental s'ha convertit en una gran problemàtica

3. Uno de sus personajes [de Kafka] se ve metido en un *proceso*, del que se desconoce las causas y los jueces; y otro se convierte, *metamorfosea*, en escarabajo. Lo pasan pillo. Lo que podría recordarnos a nuestro querido Zapatero, a la inversa: es muy sugerente, un amor... hasta que uno se da cuenta asustado de que cuanto le dice no tiene nada que ver con los problemas que padece o constituye una burla.

Proposició: Zapatero no mostra la veritable realitat dels problemes

Tema: Una crisi econòmica i mediambiental manipulada pels polítics

Article 79: Barceló, materia ontològica 10/5/2009

1. (...) Barceló se muestra en pleno proceso creador, en el que, como decía McLuhan, el mensaje es el medio. Se trata de la ejecución de una gran pintura esculturada, o mejor de otra supongamos Santa Cena leonardesca, plasmada con igual cuidado en cada trazo y símbolo, pero sin Jesús, sino volcada en sí misma, y en todo caso de intención ontológica, o sea, un ensayo sobre la pasión y el ser humano.

Proposició: La qualitat artística de Miquel Barceló destaca pel seu humanisme

2. Es una ontología [la seva pintura] entendida menos según Aristóteles, como relativa a la esencia del ser, que como quiere Heidegger, para quien ser y fenómeno existencial anudan la unidad veraz. Y no digo que Barceló se dedique a la filosofía, sino que su hacer arranca de muy hondo. Lo mejor de nosotros residen en nuestra capacidad de búsqueda, en ella nos encontramos, no en intercambiar dialécticas.

Proposició: La pintura de Barceló parteix, de manera encertada, de l'existencialisme

Tema: L'emergència de Miquel Barceló com a gran pintor contemporani amb la seva inspiració filosòfica

Article 80: *Misterios y alterios* 21/6/2009

1. En literatura y en el arte ya ocurren esas azarosas y reveladoras anomalías o alteraciones, y en el caso de esta columna serán importantes. Sin embargo esto no es todo. Pues esta columna vive una alteración honda, ha existido durante más de veinte años, gracias a la fidelidad del lector, y ahora cambia en aras de una mayor precisión, aparecerá aquí mismo cada semana algo más larga y matizada.

Proposició i tema: L'alteració de la columna de Porcel després de 27 anys

3.4.-Valoració global

3.4.1.-Una mirada general

L'anàlisi dels 80 textos que *La Vanguardia* ha seleccionat com les millors columnes d'en Porcel permeten tenir una visió més completa del seu pensament, funcionen com una continuació del seu perfil. Al llarg dels textos s'hi confirmen diverses tesis o conviccions presentades anteriorment, com l'estabilitat d'Espanya gràcies a la monarquia, el refutament del socialisme i comunisme o una proposta de solució pragmàtica a diferents problemes deixant enrere les ideologies.

Per exemple, en referència a l'última característica, Porcel presenta el cas del Pacte del Majestic entre Pujol i Aznar perquè CiU donés suport a la investidura del PP del 1996, a canvi de grans transferències de competències a la Generalitat. Són dos partits que estan quasi a les antípodes ideològiques, però en l'article *Cosas del destino* hi afirma: “*Si no entienden lo complejo y efectivo del mecanismo y lo confunden con incapacidad o claudicación, pueden replegarse en un marginalismo político*”. Per tant, deixem enrere el fons ideològic i mirem els beneficis pràctics.

D'altra banda, a través dels textos s'han vist noves visions d'en Porcel com la seva creença en l'economia de mercat, que en certa manera és una forma de refutar el socialisme, la preocupació pel malbaratament de Mallorca i la seva economia amb el turisme de masses o el protagonisme necessari de la ciència per l'avenç mundial, un sector que històricament, com la cultura, demana un major pressupost per funcionar òptimament.

Aquesta antologia està composta per articles de tots els anys en què fou articulista amb excepció del 1995, 1998, 1999 i 2005. Per tant, tenim exemples de textos al llarg de 23 anys on s'expliquen i analitzen els fets més significatius en l'àmbit nacional i internacional, des dels Jocs Olímpics de Barcelona als atemptats de Nova York i Madrid passant pel Tractat de Maastricht, amb el que va néixer la Unió Europea així com la coneixem avui.

A més, s'ha de destacar que el primer text del llibre és la primera columna que va escriure el 14 de desembre del 1982, i en la part contrària, l'últim article és també la seva última columna escrita el 21 de juny del 2009, deu dies abans de la seva mort. *“Esta columna ha existido durante más de veinte años, gracias a la fidelidad del lector, y ahora cambia en aras de una mayor precisión, aparecerá aquí mismo cada semana algo más larga y matizada. Al regresar de Sicilia en agosto”*, foren les seves últimes paraules al diari català.

Quan parlàvem de la seva etapa de columnista a *La Vanguardia* ell destacava que fer un article diari no li suposava una gran dificultat. “Sóc una persona d'interessos generals bastant amplis, i penso molt sobre el món que m'envolta”, explicava. Així, s'ha comprovat al llarg dels 80 textos com pot parlar de nombrosos temes: l'anàlisi de la política catalana, espanyola i internacional; l'art pictòric a través de Salvador Dalí, Joan Miró, Antoni Tàpies i Miquel Barceló; l'economia amb una anàlisi de les causes de la Gran Recessió del 2008; el món de la cultura, majoritàriament l'àmbit literari, o publicacions més sociològiques on parla de les diferències entre civilitzacions, com l'occidental i la del Mitjà Orient.

Al·ludint a l'article *Cabalgando el tiempo*, on es refereix a Ramon Llull com una figura eterna, es podria parlar de Porcel com un setciències contemporani. Aquest concepte s'associa

a personatges històrics com Llull o Leonardo Da Vinci, que eren especialistes en nombroses matèries, un fet que es pot veure reflectit en el periodista mallorquí a menor escala, òbviament.

En aquest article de Llull també es troba una característica anticipada pel comte de Godó. L'editor de *La Vanguardia* explica que molta gent important se sorprenia que no els deixés ni molt bé ni molt malament. “Ell mai veia la vida com blanca o negra, sinó com una intensa i interessant combinació de grisos”, reafirma en la introducció d'aquest llibre. En aquest sentit, per un lloc Porcel fa una apologia de Llull per diferents motius. Entre ells, el fet que sempre estava viatjant acostant-se a llocs considerats enemics, és a dir, que no eren cristians. A més, “no estava sotmès a res ni a ningú”, era individualista. Curiosament, el viatge continu i l'individualisme estan molt presents a la vida de Porcel.

Però, d'altra banda mostra la part negativa d'un personatge que des de petits se'ns ha ensenyat com un model del català: “*Predicaba con idéntica furia y como ellos [Moisés o Mahoma] pretendía echar ejércitos a masacrar a quienes tenían otros dioses*”, apunta Porcel.

Aquesta característica es veu reflectida en altres articles. En el primer dels quatre textos que dedica a Cela arran de la seva mort el 2002, el descriu com un escriptor totalment professional que es passava el dia treballant i buscant les expressions perfectes pel que volia explicar. Porcel aprèn una gran lliçó d'ell: es pot viure de la literatura. Però, segons el mallorquí “dissimulava una notòria falta d'idees o purs convencionalismes”, i això es veia amb el fet que recorria a cites d'autors anglesos o de la literatura antiga sense haver-los llegit, només buscava la cita adient.

Un altre exemple és el cas de Pasqual Maragall. El 2007 l'expresident va anunciar que tenia principis d'Alzheimer, i des de llavors s'ha bolcat amb aquesta malaltia creant inclús una fundació per a la seva investigació. “*Se solidariza con los pacientes de la enfermedad, a través del hospital de Sant Pau en su investigación científica. Gran ejemplo, el suyo de dignidad, realismo y generosidad*”, escriu Porcel a *Ejemplo y presupuesto*. Es pot dir que

aquestes declaracions també són fruit de la sensibilitat, ja que el mallorquí feia poc que havia superat la seva primera malaltia i tornava a estar a ple rendiment.

Però, després el periodista critica el poc pressupost que es destina a la ciència i I+D, un panorama que ja era “precari amb Maragall a la presidència”, afirma en l'article. *“Resultan aborrecibles la Administración y los gobiernos que recortan o traban los presupuestos destinados a investigación. Y ahí España y Catalunya fallan, enzarzadas como están en la partidocracia y el doctrinarismo”*, destaca.

Seguint en la línia d'aquesta crítica, el 1988 dedica un article a la SIDA on remarca la seva creença en l'avenç científic per acabar amb la malaltia: *“Una enfermedad, una plaga, pueden crecer prodigiosamente. Pero el formidable dispositivo científico avanza todavía más”*. Per això, propugna un abaratiment del material científic, que es deixi de banda la mirada econòmica per centrar-se en la salut. Aquí també desgrana una possible causa de l'auge de la SIDA: el hippisme. Ell va fer un reportatge d'aquest estil de vida a principis dels 70 que el deixà impressionat, que “tan agradable va ser, tot s'ha de dir” segons escriu a l'article, però amb males praxis com “el sexe massiu” que van jugar a favor del sorgiment de la malaltia.

3.4.2.-La cultura com a camp de batalla

Abans Porcel assenyalava la “partidocràcia” i “doctrinarisme” d'Espanya i Catalunya en el camp de la ciència, que provoca un endarreriment del sector. Aquesta actitud governamental es podria aplicar també a l'educació, un sector que des de l'inici de la democràcia ha funcionat davall vuit lleis generals distintes i ha tingut fortes discrepàncies en els territoris amb dues llengües oficials per la representació de la llengua autòctona sobre el total d'assignatures.

Per exemple, el projecte de l'expresident de Balears José Ramón Bauzá (PP) conegut com el TIL (Tractament Integral de Llengües), d'ensenyar a parts iguals entre l'anglès, el castellà i el català, va desembocar en una de les manifestacions més nombroses de la història de Balears, ocupant gran part de la ciutat de Palma.

Dins l'àmbit educatiu, a la columna *Tirant lo Blanc*, publicada el 1991, Porcel dibuixa una realitat que encara perdura avui dia a les escoles. Mentre els més petits llegeixen grans obres en castellà, consumeixen una literatura menor en català. En el cas de l'obra de Joanot Martorell, Porcel critica que els facin llegir un resum que equival a un 20% del total d'un llibre que “només resulta perjudicat si se'l compara amb el cim literari universal”. “*Imaginen que en Inglaterra se leyerá un Macbeth en siete páginas, en España un Quijote en 100*”, remarca. Porcel considera indispensable que els joves llegeixin la totalitat d'aquestes obres, ja que coneixent només un resum es perdrà “el llegat generador de la nostra llengua i literatura”.

Mª Àngels Roqué ja apuntava que una de les grans crítiques que el periodista feia a Jordi Pujol era que la cultura no tenia el tracte que es mereixia, així com s'ha vist en l'article de *Tirant lo Blanc*. Això també s'explica en la necrològica que fa de Mercè Rodoreda el 1983, *Mercè Rodoreda: la dama entre las flores*. En aquest article qualifica com “error greu” que la Generalitat, en motiu de la mort de l'escriptora, propiciï traduccions dels seus llibres. “*Un autor solo y de una literatura minoritaria y sin Estado propio, es difícil que se abra camino. (...) Son libros que quedarán por ahí, marginados*”, hi escriu. Per ell, la difusió d'una literatura minoritària s'ha de fer en la seva totalitat perquè s'enforteixi.

La crítica a la situació de la cultura, i també la seva actitud, es mostra en moltes de les necrològiques de l'antologia. En total, d'aquest tipus d'article s'hi publiquen onze: Mercè Rodoreda, Joan Miró, Salvador Espriu, Josep Tarradellas, Salvador Dalí, Llorenç Villalonga amb motiu del centenari del seu naixement, Ernest Lluch, Camilo José Cela, Josep Pla pel 25è aniversari de la seva mort, Francisco Umbral i Ermengol Passola.

Tots ells eren personatges importants i admirats per Porcel. Per exemple, en el cas del polític socialista Ernest Lluch, assassinat per ETA l'any 2000, es tractava d'una persona que “va anar perdent la visió partidista de les coses”, tornant-se un home “savi, tolerant i conversador” i que era un “acèrrim partidari” de l'entesa entre el PNB i el PSOE, tal com escriu a *Ernest*

Lluch, el corazón deshecho. Aquest pactisme i l'obertura ideològica eren aspectes que també definien el periodista mallorquí.

D'altra banda, en la columna *El gran articulismo de Umbral y otras hierbas* Porcel parla de l'escriptor i articulista Francisco Umbral com un periodista sense color polític, una característica present en el periodisme de Porcel. "*Navegaba sus propias aguas, más arbitrario y valeroso que cambalachero*", destaca. A més, reconeix que Umbral era "anticatalanista" i "un espanyol de carnet", pel que és més valuós encara que Porcel el lloï, cosa que fa deixant enrere les ideologies.

Els altres protagonistes de les necrològiques han sortit anomenats al perfil que hem fet anteriorment. Alguns tenen molta importància en la seva vida com Passola, el que el va introduir al catalanisme i així ho recorda a *Los buenos conspiradores*; Cela, qui li donà feina a *Papeles de Son Armadans* i amb el que Porcel va aprendre la professionalitat literària, tal com ho relata als quatre articles que li dedica dibuixant un perfil de l'escriptor, o Villalonga, la persona que li ensenyà a estimar la pròpia literatura i de qui fa un retrat a *Llorenç Villalonga: un retrato esquivo*. En canvi, d'altres foren personatges que va entrevistar a *Serra d'Or* i *Destino* amb l'objectiu de mostrar la realitat de persones marginades pel franquisme i recuperar la normalitat cultural catalana.

Entrant en aquest últim cas tenim els exemples de Rodoreda, Miró, Espriu o Tarradellas. Ja hem comentat la crítica a la falta de difusió de la literatura de qualitat en català que fa Porcel en l'article sobre l'autora de *La plaça del Diamant*. El periodista mallorquí hi escriu que Rodoreda, Villalonga i Pla són els grans escriptors catalans que han tingut una falta de prestigi. Els dos primers l'acaben tenint però quan ja són molt grans, i en el cas de Pla se li denega per ser conservador i escriure també en castellà.

De fet, en el text *Castellet* el mallorquí recorda que Pla arribà a Barcelona de la mà del franquisme i pretenia ser el director de *La Vanguardia* nomenat pel dictador, però ho acabà

essent Luis de Galinsoga, i això va fer que tornés a Palafrugell i es refugiés en la literatura catalana.

A la necrològica sobre Joan Miró, *Miró: el sol, el brío y la libertad*, arriba a titllar de “vergonyós” que Espanya el reconegués quan ja tenia 70 anys. Porcel explica que el pintor es mostrava molt decebut per l’actitud de la cultura i espanyola, i fins i tot firmava les seves pintures en francès, la llengua i el país que l’havien acollit.

El mallorquí va conèixer Mª Àngels Roqué el 1969 en un viatge a París en tren, on anava a propugnar la candidatura de Salvador Espriu al Nobel, a més que es va trobar personalment amb Josep Tarradellas al Teatre Olympia. En el text *En el desierto* mostra un expresident de la Generalitat obsessionat amb retornar com a president, però marginat per Espanya en el seu exili. “*El Tarradellas triunfal, con tanto amigo, pasó una de las más amargas travesías en el desierto*”, destaca.

En el perfil d’en Porcel apuntàvem que fou el primer a escriure el nom del polític en una publicació impresa després de la Guerra Civil, en una entrevista amb Ramon d’Abadal a *Serra d’Or*. Doncs bé, no fou l’historiador qui pronuncià el seu nom. “*Un buen señor que se titula presidente de la Generalitat*”, digué Abadal. “*Es el señor Josep Tarradellas*”, contestà Porcel. “*Hasta hoy estos de Montserrat [Serra d’Or], con sus comunistas y separatistas, no habían permitido ni que se me mencionara*”, li confirmà el polític a Porcel. Com es veu, el mateix Tarradellas mostrava la marginació que el món de la cultura i la política van voler fer-li, encara que després retornés de manera triomfal.

En el cas d’*Espriu: el espejo roto* mostra la cultura com un autèntic camp de batalla, ple d’enveges i rivalitats entre els intel·lectuals. “*Nos robamos hasta el aire, especialmente el de quien, con su triunfo, más ha contribuido a insuflar el vitalismo del país*”, lamenta. Parla de la cultura espanyola com un escenari “d’hostil rivalitat” que “descompensa” la gran capacitat de creació nacional.

El paper dels intel·lectuals també el critica a *Intelectuales*, on fa denotar una falta de pragmatisme per part d'ells amb l'arribada de la democràcia. Porcel explica que durant la dictadura la cultura era l'altaveu de l'oposició franquista, d'un caire molt d'esquerres. Però, en temps de democràcia la política va abandonar aquesta radicalitat i es va posicionar més amb el centrisme, el PSOE entrà al pacte reformista i el “banquer” Pujol entrava com a president de la Generalitat, pel que els intel·lectuals veien que el món polític no encaixava amb la seva visió. Així, diu Porcel, Espanya era un país “prestigiós amb un futur obert”, però amb uns intel·lectuals que ho refutaven “amb ràbia o ironia”.

En la part contrària, un dels fets que pel periodista va ajudar la cultura catalana a unir-se i internacionalitzar-se fou la Fira de Frankfurt del 2007, així com ho explica en l'article *El orgullo catalán*. Joan Manuel Tresserras, conseller de Cultura en aquells anys, explica que aquesta fira és la més important del món en l'àmbit de l'edició de llibres, equiparable per exemple al Mobile World Congress en tecnologia. Per posar un exemple, després de la fira *Les veus del Pamano* de Jaume Cabré va vendre 600.000 exemplars en alemany. “Cada any es convida una cultura i literatura, i Catalunya fou el primer convidat sense estat propi, és un fet simbòlic”, destaca el polític.

Porcel, que va fer el discurs de clausura de la fira, subratlla que fou molt positiu la presència de Catalunya, però que ell hauria anat encara més enllà. “*Acentuar la singularidad y la excelencia en lugar de la cantidad y el testimonialismo*”, destaca. Així, ell propugnava anar-hi com a literatura normalitzada i no com a una cultura i literatura per conèixer.

3.4.3.-Porcel, l'analista polític amb el pragmatisme com a bandera

En 27 anys de columnista va tenir temps d'analitzar els fets polítics més transcendents de Catalunya i Espanya. Investidures de presidents del Govern, els Jocs Olímpics vists des de diverses perspectives polítiques, el paper de la monarquia o la figura de Jordi Pujol són exemples d'aquests àmbits importants, però hi ha un valor, explicat durant el perfil del periodista, que l'acompanyarà sempre: el pragmatisme.

El primer article que escriu a *La Vanguardia* el 1982 és *Hacerse a la idea*. Allà combina dues informacions, una característica recurrent en els seus textos. Per un lloc critica el jurat del Premi Sant Jordi, el qual lamenta la falta d'obres de qualitat catalanes però encara així opta per donar un premi, una “actuació surrealista”. D'altra banda, exalta l'actitud del candidat de CiU a l'alcaldia de Barcelona, Ramon Trias Fargas, que decideix fer la campanya electoral en castellà i català. Amb aquesta diferenciació vol fer veure que el catalanisme ha d'abandonar l'actitud resistencial i s'ha d'inserir en la realitat catalana, ser més pragmàtic.

Així, no s'hi han d'atorgar premis literaris en català si no hi ha obres que s'ho mereixin, o no s'ha de donar el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes a un “obscur versificador del sentimentalisme patriòtic” en lloc de “l'autoritat universal” Joan Corominas. Aquest “obscur versificador” que diu Porcel és Josep Maria Llompart, poeta mallorquí que fou expresident de l'Obra Cultural Balear i sotsdirector de *Papeles de Son Armadans* quan Porcel hi estava.¹³⁵

El segon article de l'antologia és *El fin de la Edad Media*, on critica el poc pragmatisme dels líders d'UCD comparant-ho amb l'actitud dels barons de l'Edat Mitjana, el que va suposar la fi del feudalisme, en aquest cas la fi del partit polític. Segons Porcel aquests polítics estaven més pendents de temes “al voltant del sexe dels àngels”, és a dir, de coses que no són interessants, que del que realment preocupava a la societat espanyola. Així, mostra un partit poc pragmàtic on els líders miraven per ells mateixos.

Però, en el text *Suárez y el tiempo* exalta el líder centrista, Adolfo Suárez, per ser el polític que va reorientar Espanya cap a la democràcia, a més de no tenir “res especialment negatiu” en la seva trajectòria, i aguantar tota mena de crítiques: “el terrible desprestigi” i “els insults” del PSOE, i el fet que la dreta franquista “el repudiava”. S'ha de dir també que quan escriu *El fin de la Edad Media* Suárez ja havia abandonat el partit i estava afiliat a Centro Democrático y Social.

¹³⁵ Anònim. (1 de gener de 1998). *Josep Maria Llompart i de la Peña*. Recuperat de <https://bit.ly/2MvxsNr>

3.4.4.-El paper de la monarquia

Tornant al pragmatisme, a *Reválida de futuro* fa una comparació interessant entre monarquia i república. Des del punt de vista racional, la gent és republicana perquè aquest sistema “es basa en la igualtat”, a diferència de la monarquia, que té “una concepció jeràrquica” de la societat. Però, en sentit pragmàtic, pràctic, la figura del rei té un poder “estabilitzador” i “operatiu”, i una república acaba creant “desigualtat” i “caos”.

Ja hem comentat amb anterioritat que Porcel fou un ferm defensor de la monarquia espanyola -no del sistema monàrquic- pel seu paper en el gir cap a la democràcia amb la mort de Franco i per la relació que es va establir entre la prefectura de l'Estat i la Generalitat amb Pujol al capdavant. A l'antologia es dediquen un total de tres articles en aquest sentit.

La columna citada on compara el sistema monàrquic i republicà té un significat bastant important. L'escriu el 1990, l'any en què Felip fa el primer viatge com a hereu a la Corona, curiosament a Catalunya. Amb *Reválida de futuro* es refereix al fet que el viatge ha de servir per demostrar que el paper positiu de la monarquia a Espanya no és només amb relació a Joan Carles, sinó que el descendent seguirà en la mateixa línia, i és important que la gent el conegui. Per això Porcel va preparar el viatge minuciosament amb la Generalitat, perquè volia que la monarquia tingués el futur assegurat, que es passés de l'acceptació de Joan Carles a l'acceptació de la monarquia.

Sis anys més tard publica *Evidencias de 20 años*, en referència a les dues dècades del regnat de Joan Carles. Aquí destaca l'estabilitat que ha donat la monarquia a diferència d'altres caps d'Estat excessivament partidistes, com Alcalá Zamora i Azaña en la II República o el mateix avi de Joan Carles, Alfons XIII, en favor dels conservadors. Però, Porcel torna a mostrar el pragmatisme recordant que a Europa hi ha nombrosos països amb monarquies i d'altres amb repúbliques, pel que “un sistema no és millor que l'altre”, sinó que en el cas de Joan Carles és efectiu i necessari per Espanya.

Com a últim exemple de la defensa de la monarquia publica un article, *El día de la boda*, sobre la unió entre la Infanta Elena i Urdangarín l'any 1997. No escriu sobre les noces en si, sinó sobre el simbolisme que representa: una persona de la Casa Reial es casa a Barcelona amb un basc. És com la unió entre el poble català, basc i espanyol. A més, hi destaca el fet que els membres de la monarquia “utilitzin el català quan ha estat convenient”. És un fet remarcable, ja que com explica Jordi Pujol a *Reis, polítics i anarquistes*, des del S.XV amb Martí l'Humà cap líder de Catalunya s'havia pogut dirigir al Rei en català, i des de llavors tampoc cap Rei o príncep havia utilitzat el català públicament.

3.4.5.-La visió sobre Jordi Pujol

El mencionat expresident de la Generalitat, Jordi Pujol, és un personatge important en la vida de Porcel i així ho fa veure en els seus articles. Li dedicà diverses columnes al llarg dels anys per diferents motius, com el paper de Catalunya davant els Jocs Olímpics, el Pacte del Majestic o la seva retirada de la presidència de la Generalitat després de 23 anys governant. Amb relació a aquest darrer fet, el 2003 escriu quatre textos on dibuixa el tarannà de Pujol, la seva relació amb Espanya i el panorama polític davant l'entrada del Tripartit amb Maragall.

El que més destaca de l'actitud política de Pujol és que fou una persona nòmada, és a dir, es preocupava per la internacionalització de Catalunya a través de viatges, d'audiències, de fugir del localisme i la resistència. A més, Porcel apunta una cita de l'autor francès Jacques Attali, el qual assimila el nomadisme amb la democràcia, per fer veure la condició de demòcrata total de Pujol. El periodista també apunta que Moisès és el personatge històric que més interessa al polític. En *El llibre roig de Jordi Pujol*, Porcel els compara en el sentit que són dos personatges que no van culminar el camí que tenien marcat, però que van deixar el terreny preparat perquè ho fes la generació posterior.

D'altra banda, el periodista mostra la importància de la política pujolista amb relació a Espanya en dos sentits. Primer, que l'Estat “tingui a Catalunya seriosament en compte” encara que no “l'apreciï”, i que Catalunya ha influït a Espanya en quatre eixos: “*Europa como meta, democracia como forma de convivencia, economía de mercado como sistema de creación de*

riqueza y cultura como marco de civilización”. A més, es veu un Pujol, com Porcel, admirador “de la creació artística, història i política” espanyola, i un polític pactista amb la Corona, el PSOE o el PP, però “sense passar un àpex del poder que té Catalunya”.

Ja per últim, es mostra preocupat davant l’entrada del Tripartit. Porcel explica que el tarannà pujolista es podria resumir en dues formes geomètriques: Una Catalunya “circular” on hi cap tothom, i la consideració d’Espanya i Catalunya com “línies paral·leles”, és a dir, diferents. Però, amb la retirada de Pujol de la presidència, Porcel veu que la realitat és la contrària. Les línies paral·leles es troben a Catalunya amb l’existència de dues comunitats, una d’elles “despreciada”, i es veu a Espanya com una realitat circular on Catalunya és igual a les altres comunitats. “*En el momento en que Pujol se retira y se decide el futuro del país, resulta que todo es exactamente al revés*”, lamenta Porcel.

3.4.6.-La importància dels Jocs Olímpics per a Catalunya

Durant la presidència de Pujol, Barcelona fou la seu dels Jocs Olímpics (JJO) del 1992, un fet destacable en els seus articles, dedicant-li un total de cinc columnes: tres l’any 1986, quan s’elegeix la ciutat com a organitzadora, l’altre el 1989, criticant com s’està organitzant, i l’última el mateix any de la celebració, mostrant-se temerós perquè Espanya s’apropriï de l’èxit català. Porcel mostra, des de diferents perspectives, una gran preocupació perquè la celebració s’utilitzi de manera adient per unir i internacionalitzar Catalunya.

Primerament, exposa que l’elecció de Barcelona com a ciutat olímpica acabà amb la "frustració" catalana davant la pèrdua de poder dins Espanya, unint a tothom (catalans i espanyols) en un mateix projecte que ajudava a enfortir la democràcia espanyola. “*Francia u Holanda son naciones ya hechas. Y aquí España se ha volcado eufórica, comenzando por el Rey*”, destaca Porcel.

D'altra banda, el ministre de cultura, Javier Solana, va propugnar una olimpíada cultural amb els països de “la nostra pròpia llengua, Llatinoamèrica”, excloent així el català. A més, l’escriptor Manuel de Pedrolo declarà que els JJO eren una forma “d’enterrar Catalunya”.

Aquesta possible reducció de protagonisme de Catalunya en favor d'Espanya era la gran font de preocupació de Porcel. *“El futuro nacerá de estos años. Y sólo sabiendo timonearlos se evitará cualquier naufragio”*, escriu en el segon article que dedica a les Olimpíades.

Sense centrar-se tant en el paper dels JJOO, Porcel explica en el tercer text sobre el tema que l'elecció de Barcelona va facilitar la victòria de Maragall per continuar com a alcalde de la ciutat. Encara així, citant a un cantor de les Olimpíades gregues, Píndaro, adverteix que “quan la Fortuna descobreix el seu bell rostre, la tempesta comença a cenyir-se”, és a dir, la gestió que faci de Maragall de l'esdeveniment el pot obligar a abandonar l'alcaldia.

Tres anys més tard, en l'article *Vertebrar* es veu un Porcel molt enfadat amb aquesta gestió. Davant la intenció de l'Estat de crear un ministeri per controlar esdeveniments com els JJOO o l'Exposició Universal de Sevilla del mateix any, el periodista explica que això no és pel centralisme de González que “vol robar-nos els nostres béns”, sinó perquè a Catalunya “les coses funcionen amb notables deficiències”, essent la preparació de la “nostra Olimpíada la primera”. És important remarcar que Porcel parlés de la “nostra Olimpíada”, ja que se celebraven a Barcelona i ell era de Mallorca. “Se sent mallorquí però la seva capital era Barcelona”, apuntava Mª Àngels Roqué. Ell creu en uns Països Catalans en l'àmbit bàsicament cultural i no tant polític, tal com ho afirmen Carles Duarte i Jordi Pujol.

3.4.7.-El refutament de l'esquerra

Seguint amb aquest últim article, es pot veure una altra gran característica de Porcel, el seu refutament a l'esquerra, el socialisme i el comunisme. El text *Vertebrar* funciona com una crítica al tarannà del govern de Felipe González. Així, amb una metàfora crítica que al PSOE no li agradi una Espanya “vertebrada”, sinó “invertibrada”. *“Por qué constituir un esqueleto vertical, cuando arrastrándonos por el suelo, pero con una orgullosa cabezota, ya hemos funcionado”*, escriu el periodista, lamentant que González propugni un fort centralisme polític sense tenir en compte els nacionalismes.

Les discrepàncies amb les maneres del polític es veuen en altres columnes. Seguint amb el centralisme, a *Nuestra casa común* es mostra un González que parla positivament de la manera de funcionar de la URSS. “¿Qué gana González, qué gana España, comprometiéndose tanto en la defensa del Estado más devastador y fracasado del siglo XX? Nada”, adverteix Porcel. La “casa común” del titular al·ludeix a una expressió de Gorbachov, dirigent soviètic, el qual definia així el seu Estat. Doncs bé, segons el columnista a Espanya no hi ha una casa común on visquin espanyols, catalans, bascos i gallecs. “Unos parecen tener más derecho a mandar y otros más obligación de obedecer”, afirma l’articulista mallorquí, reafirmant així el centralisme del PSOE.

En la columna *El nuevo orden* parla d’aquesta URSS que citava González. Amb *nuevo orden* es refereix al nou marc internacional sorgit a partir del gir soviètic amb la *Perestroika*, la nova política econòmica que significà l’obertura a una certa economia de mercat. De fet, fa veure que el comunisme és contrari a la democràcia: “Como consecuencia de ella [l’adopció de l’economia de mercat] los rusos serán otros. Y hasta serán demócratas”. Aquest nou tarannà soviètic és aplaudit pel periodista, mostrant també el seu pactisme. “La cooperación fortalece a todos, mientras la división incluso debilita al más fuerte”, escriu en referència a la unió de tots baix el paraigua de l’economia de mercat, deixant enrere la divisió entre capitalisme i comunisme de la Guerra Freda.

Hi ha un article, *Paz, Prieto*, on fa una comparativa realment contundent amb el comunisme com a protagonista. “No comprendo cómo todos ellos [els comunistes] pueden atacar el nazismo cuando, en la misma época y después, defendían al comunismo. Los asesinos lo son cuando lo matan, no cuando enarbolan una u otra bandera”.

Encara que critiqués fermament Felipe González, hi ha un text on el defensa. *El valor de González* explica, com el mateix titular indica, “el gran valor” del socialista de fer un gir cap al centre i apropar-se al nacionalisme català, llevant poder a Alfonso Guerra per atorgar-lo a Narcís Serra, “molt bessó” i proper a Miquel Roca, un dels pares de la Constitució i membre de CiU. “El pragmatismo o el acoplamiento a las realidades razonables que refleja el nuevo

Gobierno no revelan a un líder endiosado, sino a un tipo duro, sagaz y observador”, hi escriu Porcel.

Tanmateix, al dia següent va treure *Increíble deterioro*, una columna on critica la política econòmica de González al llarg dels anys, afirmant que la mala situació de l’economia espanyola no és “un problema conjuntural” com a França o Alemanya, sinó un problema “estructural”. “No tenia problemes en estripar qui fos”, afirmava Lluís Foix. Això n’és un bon exemple.

3.4.8.-L’anàlisi de la política internacional

Comentàvem abans la columna en què Porcel parla del gir econòmic de l’URSS. En total, l’antologia mostra sis articles que fan una mirada a la política internacional. Seguint la línia de *El nuevo orden*, el mateix any (1990) publica *La rusia esclava*, on Porcel propugna la necessitat d’incloure una visió occidental a l’URSS per inserir adequadament l’economia de mercat, una economia “necessària i d’efectes sovint esplèndids”. Així, posa l’exemple de l’escriptor rus exiliat Solzeritsin, “un creador a qui el totalitarisme va desposseir d’ímpetu”, defensor dels nacionalismes i l’abandonament de la voluntat de domini soviètic, i que coneixia ben bé Occident per estar exiliat als Estats Units. “*Quizás en la discusión sobre el tema [l’adopció de l’economia de mercat], Solzenitsin tenga más que decir que Gorbachov*”, adverteix Porcel.

D’altra banda analitza un dels conflictes més complexos del món, el d’Israel i Palestina, que encara perdura avui dia. El 1969 ja va escriure un llibre, *El conflicto árabe-israelí*, que va desgranar en part aquesta realitat, però a la columna *A semejanza* mostra la seva disconformitat amb la gestió d’Israel dels territoris que ocupa, ja que per exemple a Cisjordània els jueus s’apropriaven de les terres i pous palestins, abocant-los a la misèria. De fet, el problema de l’aigua entre els dos territoris segueix existint actualment. Per Porcel, aquesta actitud israeliana no fa més que facilitar el sorgiment de l’arabisme extremista.

Aquest concepte, l'arabisme, el mostra a la columna *Éramos pocos...*, on es refereix al retorn al món polític de Ben Bella, exdictador socialista argelià que fou el primer president del país després de la seva independència de França. El titular és una part de la dita popular castellana *Éramos pocos y parió la abuela*. En aquest cas Porcel vol simbolitzar que Orient Mitjà ja té suficients problemes amb l'emir de Kuwait o el líder iraquí Saddam Hussein, que segons el periodista van en contra dels pobres, com perquè ara aparegui en l'escena internacional l'exdirigent argelià per convertir-se en el nou líder de l'islamisme. El columnista defineix l'islamisme com “una nebulosa germanor terrenal” que encobreix la voluntat de guerra dels socialistes Hussein i Ben Bella contra Occident.

D'altra banda, davant el naixement de la Unió Europea a partir del Tractat de Maastricht l'any 1992, el periodista mallorquí es mostra d'alguna manera escèptic al llarg de l'article *La vivienda europea*. Critica que la UE sorgeixi per motius bàsicament econòmics, i que els governs fossin unionistes, quan abans propugnaven la pròpia pàtria. “*El ciudadano, antes azuzado en su especificidad patria, ahora debe encarnar lo pluritodo. Y teme, sí*”. Així, fa una metàfora assimilant la UE com un habitatge, mostrant-se temerós davant la possibilitat que es converteixi en un gratacel “meitat oficines i meitat supermercat”, és a dir, amb una mirada només econòmica.

A més, en la columna Porcel mostra la seva mediterraneïtat. Ell és un admirador de la cultura del Mediterrani, la qual integra els negres o els magrebins. Per això, critica que vegem aquestes persones com una “amença”, pel fet que no se'ns han presentat com comunitats culturals amb “caudal artístic, imaginari propi i unes mentalitats amb valors distints i, per tant, enriquidores”.

Ja com a últim exemple d'article de política internacional tenim l'apologia que fa de Barack Obama per la seva investidura com a president dels Estats Units, el gener del 2009. La titula *Fundamentos y elegancia*. *Fundamentos* perquè l'elecció d'Obama respon al sentit de la democràcia. “*Llega por sus méritos propios un hombre negro e hijo del pueblo, ¡los grandes efectos de la Revolución Francesa, al barrer el elitista y autocrático antiguo régimen*”.

Sembla també que equipara la política de Bush amb l'elitisme i l'autocràcia, possiblement pels fets que el seu pare ja fou president i ell va tenir més facilitat per accedir-hi, o també per impulsar la invasió d'Iraq amb el famós Trio de les Açores, format pel mateix Bush, Tony Blair i Aznar.

A més, Porcel posa a Obama al mateix nivell dels pares fundadors del país, els que van posar els fonaments, al·ludint al titular, de la societat nord-americana. *“Obama se levanta, explícito, sobre el fermento colectivo de los padres fundadores. Es ya otro de ellos”*, destaca. D'altra banda, amb la *elegancia* del titular Porcel fa veure el tarannà d'Obama amb l'exemple que la nit abans del jurament va sopar amb el seu rival republicà a les eleccions, John McCain. S'imaginem a Trump sopant amb Hillary Clinton la nit abans de jurar el càrrec? Sembla difícil, la veritat.

3.4.9.-Porcel, el setciències

Fins ara hem vist columnes que fan referència a la cultura des de diverses perspectives, a l'educació o a la política tant catalana com espanyola o internacional. Però, ara veurem altres temàtiques on el periodista fa veure la seva coneixença de diferents àmbits. Recuperant el fil dels articles *El nuevo orden* o *La Rusia eslava*, es veu un Porcel preocupat, i adonat, per la situació econòmica espanyola i mundial. Ell creu realment en l'economia de mercat, tal com hem llegit en algunes cites, on la titlla de “necessària” i d'efectes sovint “esplèndids”.

A Junto al Dante, en las calles, escrit el 2008, analitza les causes i conseqüències de la Gran Recessió que va aparèixer a partir de la fallida de Lehman Brothers. Porcel mostra la realitat dels bancs espanyols i també de l'Estat, que veien com creixia la macroeconomia, els indicadors generals, però la classe obrera no s'hi beneficiava. Ell califica “d'abús” aquesta actitud. *“El desastre, a la postre, ha consistido en la fulminación del instrumento y dogma máximo capitalista: el libre mercado”*, lamenta. A més, reprèn Zapatero perquè estés bastant temps a acceptar la realitat, a parlar públicament de crisi econòmica, ja que ell utilitzava les expressions ‘desacceleració’ o ‘sot econòmic’ per no crear alarma.

En una altra columna, *La alarma mallorquina*, es desgrana la situació econòmica de Mallorca, la seva terra natal. Ja l'any 2000, quan es publica l'article, es dibuixa una realitat que encara avui perdura a Balears, l'excessiva dependència del turisme de masses. Per exemple, amb la situació del coronavirus es preveu que l'economia balear empitjori encara més que l'espanyola bàsicament perquè el turisme és dels sectors amb més afectació.

Porcel titlla de “vergonyós” veure com es construeixen habitatges i hotels costaners fins a la vorera del mar. “*Hay que partir del hecho que Mallorca en la práctica y en la mentalidad no puede ni quiere vivir sin el turismo masivo, sin el más alto grado de degradación*”, lamenta. Darrerament, però, sorgeixen més i més associacions que demanen el que propugna Porcel, un canvi de model turístic per no crear aquesta excessiva dependència, amb la que una petita baixada dels indicadors signifiquen “l'apocalipsi”.

En referència a Mallorca, l'any 1993 escriu *Turistas y chuetas*, on contraposa dues realitats que es donen a l'illa. Per un lloc, l'obertura ideològica que significa acollir turistes que vénen de tot el món. D'altra banda, el racisme que sofreixen els xuets, els fills de jueus conversos. El 1971 Porcel ja escriu *Los chuetas mallorquines: quince siglos de racismo*, on desgrana aquest fet silenciats que poca gent s'atrevia a discutir. “*La gente hoy mentalmente descansa, sólo desea mantener el ritmo económico, la autonomía ha devuelto valores tradicionales*”, destaca. Així, amb l'auge econòmic a partir del turisme la societat ha tornat a aquest racisme.

Aquests temes més de caràcter social es veuen en altres articles. A partir dels atemptats de Nova York i Madrid, a més de la situació dels pirates de Somàlia, que van estar dins el món mediàtic durant anys per capturar diversos vaixells espanyols, es veu una preocupació pel funcionament de la civilització occidental, propugnant que el nostre canvi de mentalitat ajudarà a posar fi a altres problemes com el terrorisme o la pirateria.

Porcel té una visió global del món, on les civilitzacions són diferents però han de poder conviure entre elles. Així, encara que el Mitjà Orient hagi fet atemptats com el 11S, s'ha de fer créixer aquesta societat, ja que és la solució pel pacifisme, i no seguir amb la lluita.

“Reconocer la deprimida situación de los países islámicos no se tiene que hacer para recolonizarlos, sino para que de verdad se desarrollen”, escriu a *Coherencia y conflicto*, publicada l’octubre del 2001, en referència al fet de Nova York. Aquest titular vol donar a entendre que s’acabarà el conflicte si les civilitzacions utilitzen la coherència, si decideixen mirar conjuntament.

Ja per últim, amb el tema de la pirateria de Somàlia recorda que no és una cosa nova, sinó que ha existit sempre, i apunta que “la fam no alimenta la moral”, és a dir, que la situació alimentària i sociopolítica del país ajuda al fet que la gent cerqui la supervivència a través d’això. *“No hay otra alianza de civilizaciones”*, destaca al·ludint a les accions d’ONG com l’alfabetització dels nens per acabar amb aquesta activitat.

3.5.-L’estil periodístic

Es necessitaria una extensió molt més gran per fer referència a les diferents característiques de l’estil periodístic d’en Porcel. En tot cas, seguidament desgranarem alguns dels trets més recurrents del seu articulisme proper amb els lectors, dur amb l’actitud política i certament conciliador amb la relació entre distints sentiments nacionalistes.

“Jo no penso mai en els lectors quan escric una novel·la, i per tant els únics condicionaments que tinc són les idees que jo m’he fet sobre què és la literatura. En canvi, quan faig articles sí que penso que tinc 300.000 lectors. El bon articulista coneix els condicionaments d’escriure a un diari”. Aquesta afirmació que fa Porcel en una conversa entre Pere Antoni Pons, Josep Maria Espinàs i el mateix periodista, recollida a *Els alens del verb*, té relació amb una característica recurrent en els seus articles de l’antologia, referent al seu estil: la inclusió del lector en el text, amb una actitud molt propera.

Per exemple, a *Cataluña y Estado (I)* planteja dos problemes del catalanisme. Un és l’ús del català a les universitats, analitzat en aquest article. *“Mañana hablamos de la Fira”*, escriu amb relació a l’altra problemàtica, la gestió de la Fira de Barcelona. Així, es veu com utilitza la primera persona del plural per incloure el lector, un fet que es repeteix en nombroses

columnes, a més de també anticipar el següent article, amb la intenció que la gent el segueixi llegint.

Seguint amb aquest aspecte, i sabent Porcel la coneixença que es tenia d'ell com articulista, en la seva última columna (*Misterios y alterios*) parla del seu propi article diari, simbolitzant una conversa amb el receptor. “(...) *Debí añadir que empezaba vacaciones, aunque me callé. Y de ahí el vacío*”, hi escriu. A més, com apunta Mª Àngels Roqué, ell es devia als seus lectors, i així ho expressa en el mateix text: “*Esta columna vive una alteración honda, ha existido durante más de veinte años, gracias a la fidelidad del lector (...)*”, assenyala.

L'últim article també mostra un altre àmbit del seu estil, la combinació de les informacions amb experiències personals. En aquest cas tot el text parla d'ell mateix i de l'alteració del funcionament habitual dels seus articles després de 27 anys publicant-se diàriament. A més, en la columna *Vieja piratería y nuevos ojos* es refereix a aquesta pràctica com un ofici que no és nou, que existeix des de sempre. Per il·lustrar-ho, recorda que la seva casa insular “va sofrir els seus defectes” quan un avantpassat seu fou “raptada pels barbarescos”. En altres articles, com *Una tarde con 'Miules'*, més que explicar fets de la seva vida, fa una apologia del personatge en qüestió, que aquí és el pintor Antoni Tàpies, afegint detalls de la trobada amb ell, en aquest cas el comportament del gat durant la tarda que passa a la casa de l'artista.

En aquesta antologia també es veu, així com ja hem apuntat en el perfil d'en Porcel, que la literatura l'ajuda a fer periodisme. Recursos literaris com les metàfores o comparacions, o l'ús de paraules poc comunes en molts casos denoten una gran capacitat idiomàtica de l'escriptor i periodista mallorquí.

Seguint amb l'últim article citat, el del pintor català, en les primeres línies s'explica com actua el gat durant la conversa: “*Yendo de uno a otro con diligente curiosidad y escapando al jardincito interior, para olisquear después entre la ingente obra que puebla el estudio del artista*”. Després de llegir el text, es podria dir que utilitza la metàfora per comparar l'actitud de l'animal amb la de Tàpies, és a dir, un pintor que es mou amb ‘diligent curiositat’ i que

escapa al ‘jardí interior’, o sigui, el seu pensament. “*Siente intensa la existencia del mundo, lo que explicaría el drama que a menudo plasman sus abstracciones*”, assenyala Porcel.

En la primera columna de la sèrie de tres referent als Jocs Olímpics apareix també la metàfora, en aquest cas a través de la flama olímpica per parlar de la força del catalanisme: “*El actual incendio olímpico [la força dels JJOO per Catalunya] se convertirá pronto en simple rescoldo [el protagonisme català serà temporal]. Pero en esto el temperamentalismo sólo es secundario, pues el rescoldo puede avivar espléndidas llamas [això marcarà el camí futur]*”.

En aquest text s’observa, a més, l’ús d’un altre recurs literari, com és la comparació. “*Ha sido como dar de beber al sediento*”, escriu referint-se al fet que els JJOO eren necessaris per al rellançament catalanista. Les frases fetes també hi tenen una forta presència. Per exemple, el fet de discutir *en torno al sexo de los ángeles*, és a dir, sobre temes poc interessants, en lloc del que realment preocupa, tal com ho publica a *El fin de la Edad Media* en relació als polítics d’UCD. D’altra banda, a *Catalunya y Estado (I)*, Porcel demana: *¿Quién le pone los cascabeles al gato?* Així, s’encomana al valor dels partits nacionalistes catalans i espanyols per iniciar una negociació de pactes.

Les qualitats literàries del mallorquí, gràcies a les quals va guanyar quasi la totalitat dels premis en català, es fan notar en el seu articulisme per la coneixença idiomàtica del castellà, el que denota també que no és un catalanista molt ideològic que refutés aquesta llengua, sinó el contrari. Només per posar uns exemples de paraules que usualment són poc utilitzades, trobem en les columnes termes com *gerifalte* (una persona amb autoritat), *hogaño* (sinònim de l’expressió ‘aquest any’) o *egregio* (un personatge il·lustrat), entre molts altres casos.

També s’ha de dir que, seguint amb l’ús del castellà, a vegades utilitza un llenguatge dur o contundent amb el món polític, majoritàriament. Així, titlla de “pudent” la moral i la ideologia de l’Espanya franquista en l’últim article sobre Cela. A més, en el text *Vertebrar*, on critica la ineficàcia de la política catalana amb la gestió dels JJOO, escriu: “*Si hubiéramos montado*

bien, si lo hacemos aún, la Olimpiada Cultural, seríamos como Madrid o la superaríamos. Mascullando rencores, montando gambas en el Moll de Fusta, no damos ni pena porque encima nos ven satisfechos". Ja com a últim exemple, en la columna *Junto al Dante, en las calles* repren l'actuació dels polítics i banquers abans de la Gran Recessió. "*El Estado y las grandes entidades han obrado así por electoralismo o superávits. No ha sido una desgracia, sino abuso*".

Deixant enrere els recursos literaris, al llarg dels 80 textos hi ha diferents referències que fa Porcel a la cultura clàssica i a la cultura mediterrània, la qual englobaria en certa manera l'anterior. En el llibre de Llorenç Soldevila *Tot Porcel* es mostra una carta que el periodista i escriptor envia al prestigiós crític literari Harold Bloom, on es declara amant d'aquesta cultura, especialment d'Heràclit. La mediterraneïtat, com ja s'ha explicat, és un valor que acompanyarà Porcel al llarg de la seva vida, materialitzant-ho amb la creació de l'Institut Català de la Mediterrània, per exemple.

En el cas de l'antologia apareixen cites de dos autors de la Grècia clàssica: Píndar i Homer. "*Cuando la Fortuna nos descubre su bello rostro, es cuando la tormenta comienza a cernirse sobre nuestras cabezas*", escriu Porcel emulant el primer, cantor dels Jocs Olímpics grecs, a *Olímpica* (3). Amb aquesta cita vol advertir Maragall que de la seva gestió sobre els JJOO (la *Fortuna*) dependrà el seu futur polític (aquesta *tormenta*, si la gestió és dolenta). Sobre Homer reproduïx a *Cosas del destino* un fragment de *La Iliada*, on Aquiles es dirigeix a Héctor abans de matar-lo negant-li que pugui haver-hi acords entre posicions enfrontades, per després contradir això amb l'actuació de Jordi Pujol, el qual pactà amb el PP d'Aznar a través del Pacte del Majestic.

Amb relació a la cultura mediterrània, on s'inclourien els aspectes anteriors, hi trobem, per exemple, l'article *A semejanza* on parla de la relació entre Israel i els territoris que ocupa, fent una crítica al tarannà israelià. D'altra banda, també hi ha contínues referències al mar en forma de metàfores. "*La literatura nos envolvía a todos cual un vasto oleaje tornasolado*

rueda impetuoso por la mar, en medio del cual reinaba el expectante navío de Cela con sus libros y sus polémicas”, destaca en el primer dels quatre articles sobre Cela.

També s’ha de subratllar un aspecte que ja s’ha mencionat en la valoració global dels articles: la mescla de dues informacions diferents en el mateix text. Normalment els articles d’opinió se centren en un fet concret per donar a conèixer l’opinió del periodista. Però, així com es veu en aquesta selecció de textos, Porcel utilitzava sovint dos fets que no tenen res a veure per arribar a una sola conclusió.

Així, en el primer article, *Hacerse a la idea*, exposa dues informacions: la “surrealista actuació” i actitud resistencial del jurat del premi Sant Jordi, ja que atorga un premi havent dit abans que no hi havia una obra que ho mereixés, i després el fet que Trias Fargas fa la campanya electoral en castellà i català. Així, la conclusió a partir de dos fets diferents és la necessitat d’abandonar la resistència ideològica.

Tenim més casos d’això. En l’article *Turistas y chuetas* Porcel mostra dues realitats de Mallorca que semblen contraposades. Per un lloc es veu l’obertura ideològica balear amb l’arribada de turisme massiu de tots els llocs del món. Balears acull moltes cultures diferents, però d’altra banda el periodista lamenta que torni a sorgir un sentiment racista cap als xuetes, els fills dels jueus conversos. Així, es contrasta l’obertura del turisme amb el tancament de ment del racisme.

Ja per últim hi ha un àmbit que a l’hora d’escriure els articles és dels més importants, sinó el que més: el titular. És el que primer veu el lector quan llegeix un text periodístic, pel que és un aspecte que s’ha de tenir molt en compte. Per tant, ara veurem com Porcel els utilitza i quina relació tenen amb el text a través de diferents exemples.

Després d’analitzar els 80 textos no es pot establir una norma general dels titulars del periodista mallorquí, ja que s’observen diferents usos: una frase literal del text, les dues idees

principals que apareixen en l'article o simplement una paraula que reflecteix el fet en qüestió són alguns dels recursos amb els quals Porcel inicia les seves columnes.

Així, *El fin de la Edad Media* és una frase que apareix dins l'escrit, i vol comparar la fi d'aquesta època amb la desaparició d'UCD, arran de l'actitud dels barons d'aquest partit que Porcel assimila amb els del feudalisme. D'altra banda, *Reiterados años de absentismo* és un titular que no apareix literalment dins el text, però amb la seva lectura s'entén el significat, l'absentisme de la política enfront dels problemes reals de la societat. Amb la característica citada de la inclusió de les dues principals idees del text trobem, per exemple, *Turistas y chuetas* (l'obertura ideològica amb el turisme i el tancament amb el racisme), *Coherencia y conflicto* (utilitzar la coherència per evitar el conflicte amb Orient Mitjà) o *Ejemplo y presupuesto* (l'exemple de Maragall després de ser diagnosticat amb Alzheimer i la falta de pressupost de la investigació científica).

A més, hi ha columnes on s'inicia la lectura amb només una paraula que ja denota cap on poden anar els tirs. Aquest és el cas de *SIDA*, *Intelectuales* o *Castellet*, els quals s'han explicat en la valoració global. En el cas de les necrològiques, normalment escrivia el seu nom amb una expressió que el definís, com a *Mercè Rodoreda: la dama entre las flores*, *Espriu: el espejo roto* o *Llorenç Villalonga: un retrato esquivo*. El cas més clar són els quatre articles que escriu sobre Cela, on hi dibuixa quatre realitats: *león marino*, *el combate*, *el ególatra* i *el genio*.

Així, es pot observar un estil ple de recursos, de referències històriques i, sobretot, d'un apropament al lector amb la manera com s'hi expressa. Apuntàvem al principi d'aquesta part que era molt difícil incloure totes les característiques del periodisme porcel·lià per raons bàsicament d'extensió, però en aquestes pàgines s'hi poden trobar els aspectes majoritaris, o predominants, de la manera d'escriure del periodista mallorquí dins la totalitat de l'antologia presentada per *La Vanguardia*, i que en certa manera es podria extrapolar a la seva trajectòria dins el diari català.

4-CONCLUSIONS

A tall de conclusió, hi ha una declaració de Pere Antoni Pons que resumeix molt bé la vida periodística d'en Porcel. “Quan està en la seva etapa de maduresa és quan mor Franco i s’inicia la Transició. Entre els intel·lectuals de l’època hi havia un alt grau de franquisme que s’havia d’eliminar perquè entrés la nova generació, i Porcel va ser un d’aquests. El sistema periodístic i cultural canviava rotundament, i es necessitava gent nova per tirar endavant. Així, la conjuntura combinada amb el talent del periodista mallorquí va donar un producte molt interessant”.

El periodista mallorquí aconsegueix un gran renom a partir de les seves col·laboracions en les revistes catalanistes *Serra d’Or* i *Destino*, que acabà dirigint. Amb la mort de Franco Espanya entra en un món completament diferent, i Porcel es torna una peça important per ser una persona molt propera a personalitats com Josep Tarradellas, amb el que està la nit abans de retornar com a president; el Rei Joan Carles, el qual va pensar en Porcel en un primer moment per escriure la seva biografia, el que denota l’alt grau de confiança que tenien; o Jordi Pujol, de qui va ser un *maitre a penser*, segons explica el propi expresident de la Generalitat.

La seva arribada a Catalunya de la mà de Joan Triadú, que l’acull a casa seva, i d’Ermengol Passola, qui li dona el primer treball i li mostra el catalanisme clandestí, fa que s’apropi a un món completament nou per a ell, però que li ensenya un valor que sempre estarà amb ell: l’estima a Catalunya i el catalanisme.

Encara així, s’ha de destacar que, en el seu cas, aquesta ideologia no s’assimilava amb el menyspreu o l’odi cap Espanya, sinó el contrari. Porcel coneix i exalta Espanya i la seva cultura com Jordi Pujol, un punt on coincidien molt. Pel periodista, Catalunya es podria desenvolupar millor i potenciar les seves aptituds dins el marc d’Espanya i no amb la independència, o almenys en aquells moments. Estudiós de la història nacional, va donar molt suport a la figura del Rei, tenint en compte que fou un Borbó (Felip V) l’impulsor del Decret

de Nova Planta, o un altre (Alfons XIII) el que posà Primo de Rivera al capdavant del país, el qual va anar en contra de Catalunya constantment. Així, s'ha de valorar molt la posició de Porcel davant l'entrada de Joan Carles com a cap d'Estat.

En el camp periodístic, va escriure en nombroses publicacions del país, essent el setmanari *Andraitx* el primer l'any 1952 i *Diario de Mallorca* com a inici en el món dels diaris a mitjans dels 50. És remarcable que no es va formar com a periodista, ja que durant la dictadura si un es graduava en periodisme tenia un carnet franquista que ho acreditava, i Porcel no hi volia estar relacionat. Aquesta ideologia antifranquista mai l'abandonà, i fou el que l'impulsà a entrevistar diferents personatges catalans "marginats" de l'època, amb uns escrits que es consideren de referència gràcies a les ja mencionades revistes *Serra d'Or* i *Destino*.

A Mallorca publicà en els dos diaris de referència, *Diario de Mallorca* i *Última Hora*, el qual reproduí les seves columnes de *La Vanguardia*. Dins Catalunya va agafar una gran fama dins el diari català citat, on hi entra a mitjans dels 60 gràcies a Horacio Sáenz-Guerrero, i el 1982 inicia l'etapa de columnista diari de la mà de Lluís Foix. Però, també va escriure a diaris considerats no massa afins al catalanisme com l'*ABC*, de caràcter monàrquic.

Així, es veu un periodista que va abastar pràcticament la totalitat del món mediàtic amb publicacions que tenien línies editorials molt diferents. Per què? Així com alguns diuen que fou una persona contradictòria pels seus canvis de pensament, Porcel propugnava el pragmatisme, és a dir, l'abandonament dels fonaments ideològics apostant pels beneficis pràctics. Aquest fet explica, per exemple, que donés suport a un Pacte del Majestic que es feia entre dos partits polítics molt diferents: el catalanisme de CiU amb el PP, que ve d'Alianza Popular, format per l'antic franquisme. A simple vista sembla impossible que es puguin entendre, però si els dos surten guanyant s'ha de negociar sense la imposició d'una ideologia.

A part del pragmatisme, com ja s'ha dit tenia una devoció pel món catalanista, com si fos un màrtir del franquisme per la marginació que va sofrir al llarg de la dictadura, i del que ell formà part a partir de les diferents revistes catalanistes i les seves entrevistes. La relació amb

Jordi Pujol té molt a veure amb aquests valors i també amb el seu enteniment en l'àmbit personal. Porcel va influir el president en diferents àmbits, essent el canvi de mirada català d'Europa cap al Mediterrani el més important, amb l'objectiu de convertir-se un líder en la regió, impulsant la creació d'institucions com l'Institut Català de la Mediterrània, que actualment és l'Institut Europeu de la Mediterrània, ja que inclou la Generalitat, l'Ajuntament de Barcelona i el Govern Central.

La bona relació amb Jordi Pujol, “el major polític català contemporani” segons explica Porcel a *Tot són veus, tot són mons*, es pot traduir en un apropament del periodista als valors convergents, com l'impuls de Catalunya dins Espanya. A més, encara que en la seva joventut va agafar una influència anarquista i marxista a partir de les revolucions del Maig del 68 a França o la de Xina, aquestes ideologies polítiques les va acabar abandonant. La primera la trobava inviable, encara que el llibertarisme i l'individualisme foren una de les senyes de la seva personalitat. El marxisme i el comunisme van ser els seus grans enemics, assimilant-los com hem vist en l'anàlisi dels articles periodístics al nazisme i l'anti democràcia.

D'altra banda, essent mallorquí, es va centrar completament amb Barcelona, “la seva capital” segons Mª Àngels Roqué, ja que veia Mallorca com una realitat incompleta, amb un turisme de masses que arruïnava l'illa i amb un racisme cap als xuetes que contraposava l'obertura ideològica gràcies a aquest turisme. Porcel creia que el lideratge mediterrani no seria possible amb Mallorca, encara que geogràficament està en una millor posició que Barcelona.

Aquesta mediterraneïtat, com ja s'ha apuntat en diverses ocasions, fou molt important en la vida del periodista. Nascut a Andratx, un poble costaner de la Serra de Tramuntana de Mallorca, el paisatge mediterrani va fer que s'interessés enormement per aquesta cultura que no només comprèn Occident (Espanya, Itàlia o França). El Marroc o Israel també hi formen part i són molt importants, i això fou el que propugnà Porcel al llarg de la seva vida, el fet de no oblidar altres nacions i civilitzacions de la regió.

Com a periodista va fer una de les missions fonamentals de l'ofici: la vigilància del poder. Era una persona molt propera a ell, sobretot en el cas de Jordi Pujol, a qui influí en diversos aspectes, però no vol dir que fos un periodista partidista. “No tenia problemes en estripar qui fos”, declara Lluís Foix. Si Pujol feia alguna cosa que Porcel no veia bé, el criticava l'endemà a *La Vanguardia*. Si Felipe González, a qui criticà bastant pel seu tarannà socialista, ho feia bé, segons ell, també ho escrivia, així com es veu a l'article *El valor de González*. Així, estem parlant d'un periodista que era proper al catalanisme convergent, però que a l'hora d'escriure no tenia color polític.

A més, a partir de l'anàlisi de les seves columnes s'ha vist que no era un articulista monotemàtic. Molts cops quan es veu un autor al diari, es pot intuir el tema del qual parlarà, o l'àmbit general al qual es referirà. No era aquest el cas de Porcel, que saltava d'articles polítics als econòmics o socials, inclús de la seva pròpia experiència, com és el cas de l'últim text que hi va escriure el juny del 2009, deu dies abans de morir. Foix apunta que d'una cosa totalment quotidiana o de fets que molta gent no s'hi fixaria, ell podria treure'n un article, i és un aspecte que ha quedat patent al llarg d'aquest treball.

En l'àmbit polític, com a periodista, fou un analista molt ben valorat pels seus encerts, així com ho explica Joaquim Triadú, i mostrava una neutralitat a l'hora d'explicar els fets bastant destacable. Dins els temes socials, Porcel feia la diferenciació de la civilització occidental amb altres com la del Mitjà Orient, sobretot a partir dels atemptats de Nova York i Madrid. Però, el seu tarannà no era el d'enfrontar-s'hi pel que havien fet, sinó el de l'ajuda a desenvolupar-se, ja que així abandonarien aquestes posicions radicals. Així, si hi ha una pirateria a Somàlia que segresta vaixells espanyols, no s'ha d'anar en contra d'aquest país, sinó comprendre que la situació de guerra del país afavoreix la seva aparició. Aquesta era la seva visió.

Entrant en l'àmbit econòmic, es va convertir en un ferm defensor del capitalisme i l'economia de mercat, tal com s'ha vist en els articles. Però, tornant al tema de Mallorca, ser defensor del capitalisme no significava acceptar tot el turisme possible, hi havia certs límits. A més, amb la

Gran Recessió es mostrava preocupat per l'abandonament del “dogma capitalista”, és a dir, el lliure mercat.

Ja finalment, era un periodista que coneixia molt bé la història catalana, espanyola i pràcticament mundial, una característica on va tenir certa influència de Josep Pla com hem vist en la part del perfil i que Lluís Foix la titlla “d’imprescindible” per ser un bon periodista. Això es veu, per exemple, en les diferents referències històriques que fa en les seves columnes d’opinió o també en assajos com *Los chuetas mallorquines* o *Mediterrània: onatges tumultuosos*. Per tant, després de veure els fets més destacables en la seva vida a partir del perfil que hem fet, i analitzar 80 articles escrits a *La Vanguardia* entre el 1982 i el 2009, podríem parlar de Baltasar Porcel com un periodista total, un periodista complet quant a les temàtiques que toca, els recursos que hi utilitza, l’apropament al lector que ajuda a establir una certa relació i les relacions amb el món polític, vital per a les seves publicacions.

5-BIBLIOGRAFIA

5.1.-Fonts escrites

- Anònim. (1 de gener de 1998). *Josep Maria Llompart i de la Peña*. Recuperat de <https://bit.ly/2MvxsNr>
- Andreu, M. (22 d'abril de 2015). Una literatura sense Nobel. *El País*. Recuperat de <https://bit.ly/2U3sBr3>
- Antich, J., Godó, J., Guillamon, J., Vila-Sanjuán, S. (2009). *Porcel periodista: Sus mejores columnas en 'La Vanguardia'*. Barcelona: Libros de vanguardia.
- Bloom, H. (12 de març de 2007). “Escribo mi libro definitivo” / Entrevistat per Emma Reverter. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://bit.ly/2MlvKhB>
- Cabré, R. (Ed.) (1991). *Baltasar Porcel. Obres completes: Reis, polítics i anarquistes*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Cabré, R. (Ed.) (2011). *Les passions ocultes. Correspondència i vida: Epistolari complet (1957-1976)*. Barcelona: Edicions 62.
- Cabrera, C. (15 de març de 2019). Una llengua ‘innobel’. *Ara Balears*. Recuperat de <https://bit.ly/2U461yq>
- Cela, C. J. (31 d'agost de 2008). Mayo de 1959. *Diario de Mallorca*. Recuperat de <https://bit.ly/2AwRODh>
- Ferré, C. (2000). *Serra d'Or (1959-1977): Intel·lectualitat i cultura resistents*. Barcelona: Galerada.
- Foix, Ll. (29 d'abril de 2013). *Baltasar Porcel, periodista i escriptor*. Recuperat de <https://bit.ly/2zSwEzu>
- Geli, C., Huertas, J. M. (1990). *Les tres vides de Destino*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya.
- Planas, A. (2003). *Baltasar Porcel: La novel·la de la vida*. Palma: Lleonard Muntaner.
- Planas, A., Pujol, G., Ramon, M. (2010). *Cròniques d'un poble: Els articles de Baltasar Porcel al setmanari Andraitx*. Palma: Institut d'Estudis Balearics.

- Pons, D. (2011). Baltasar Porcel i Pujol (Andratx, 1937 - Barcelona, 2009). *Estudis Romànics*, 33, 564-571. Recuperat de <https://bit.ly/3dQymzM>
- Pons, P. A. (2004). *Els alens del verb: Converses amb escriptors*. Palma: Hiperbòlic Edicions.
- Pons, P. A. (2009). *Tot són veus, tot són mons: Entrevistes amb escriptors i intel·lectuals catalans*. Palma: Lleonard Muntaner.
- Porcel, B. (2006). Mi estancia en “Papeles”. *El Extramundi y los papeles de Iria Flavia*, 12 (45), 13-14.
- Pujol, J. (2003). *El llibre roig de Jordi Pujol*. Barcelona: Planeta.
- Roqué, M. À. (9 d'octubre de 2019). Experiencias con Baltasar Porcel. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://bit.ly/2LCdrnU>
- Soldevila, Ll. (Coord.) (2008). *Tot Porcel: D'Els condemnats a Olympia a mitjanit*. Barcelona: Proa.
- Triadú, J. (2008). *Memòries d'un segle d'or*. Barcelona: Proa.

5.2.-Entrevistes

- Andreu Manresa, comunicació personal, 27 de desembre de 2019
- Carles Duarte, comunicació personal, 17 de febrer de 2020
- Ferran Mascarell, comunicació telefònica, 7 d'abril de 2020
- Isona Passola, comunicació telefònica, 5 d'abril de 2020
- Joaquim Triadú, comunicació telefònica, 4 d'abril de 2020
- Jordi Pujol, comunicació personal, 24 de febrer de 2020
- Lluís Foix, comunicació personal, 10 de gener de 2020
- Mª Àngels Roqué, comunicació personal, 20 de febrer de 2020
- Màrius Carol, comunicació telefònica, 7 d'abril de 2020
- Pere Antoni Pons, comunicació personal, 23 de desembre de 2019